

111. Perjantaina 25 päivänä syyskuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan ed. Kalliomäen ym. työttömyyden vähentämiseksi tarvittavia toimenpiteitä koskevan välikysymyksen n:o 4 käsittelyä 3411

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi kihlakunnanoikeuden lautakunnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 3456

Hallituksen esitys n:o 100
Lakivaliokunnan mietintö n:o 5

2) Ehdotus laiksi talletusten ja obligatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 119
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

3) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3457

Hallituksen esitys n:o 108
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 22

Toinen käsittely:

S. 4) Ehdotus laiksi tullitariffilain liitteenä olevan teollisuustulliluettelon muuttamisesta 3457

Hallituksen esitys n:o 90
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34

5) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 102
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 104
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

7) Ehdotus laiksi vaatteiden tullittomasta maahantuonnista eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta 3458

Hallituksen esitys n:o 117
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37

8) Ehdotus laiksi mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 92
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 23

Ensimmäinen käsittely:

9) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Tšekin ja Slovakian liittotasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen tasavallan ja Tšekin ja Slovakian liittotasavallan välillä tehdyn maataloustuotteiden kauppaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 3460

Hallituksen esitys n:o 88

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

10) Ehdotus laiksi ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutuksesta ja rintamarahasta ”

Hallituksen esitys n:o 127

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 24

11) Ehdotus laiksi etuustolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 121

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7

Esitellään:

12) Hallituksen esitys n:o 162 Liettuan kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ”

13) Hallituksen esitys n:o 163 Liettuan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

14) Hallituksen esitys n:o 164 Romanian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3461

15) Hallituksen esitys n:o 171 laiksi yleisistä teistä annetun lain 96 §:n muuttamisesta ”

16) Hallituksen esitys n:o 172 lääkelaitosta koskevaksi lainsäädännöksi ”

S.

Pöydällepanoa varten esitellään:

S.

17) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä Viron kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 45) 3461

18) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä Viron kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 46) ”

19) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä Latvian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 47) ”

20) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä Pohjoismaiden Investointipankin Baltian maiden yrityksille myönnettävien luottojen valtiontakauksista (HE 89) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Biaudet, Björkenheim, Haavisto, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi, Kemppainen, Laukkanen V., Morri, Norrback, Ojala O., Ranta, Rehn O., Rätty ja Röntynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Biaudet, Ojala O., Kemppainen, Isohookana-Asunmaa, Alho, Ranta ja Rehn O.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Haavisto, virkatehtävien vuoksi edustajat Kankaanniemi ja Norrback sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat V. Laukkanen ja O. Rehn.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella tältä päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 188 ja 190, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 355, 359, 361 ja 378. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Kalliomäen ym. välikysymys työttömyyden vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä istunnossa keskeytettyä, työttömyyden vähentämiseksi tarvittavia toimenpiteitä koskevan ed. Kalliomäen ym. välikysymyksen n:o 4 käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Raamatun Saarnaaja on joskus sanonut, että kaikella on aikansa. Me olemme nyt todistamassa loppujen lopuksi aikamoista Saarnaajan sanan rikkomista tässä salissa. Tarkoitin Relanderin paperia. Nimittäin oppositio ja myös työministeri Kanerva on nämä samat asiat keksinyt, esittänyt ja yrittänyt läpiviedä jo noin vuosi sitten. Parempi tietysti edes nyt kuin ei koskaan. Kuitenkin on aina parempi, että kun kurssia muutetaan ja parempaan suuntaan mennään, tehdä vauhdissa kuin niin, että vauhti on vallan pysähtynyt tai pysähtymässä. Relanderin paperia ja sitä, mitä hallitus on nyt esittänyt, voidaan verrata palon sammuttamiseen. Minä en kuulu niihin palopäälliköihin, jotka rientävät palopaikalle ja ilmoittavat siellä, että on väärin sammutettu, koska nyt ei ole kysymys mistään sammuttamisesta, mutta jonkinlaisten aukkojen raivaamisesta etäälle niin, että työttömyyden tuli ei polta aivan kaikkea poroksi. Se on sanottava tunnustukseksi.

Valtiosihteeri Relander on tunnetusti viisas mies. Hänhän on keksinyt täysin pitävän ennus-

tusmenetelmän jo aikaisemmin, ns. Relanderin menetelmän. Kun on matalasuhdanne, ennustetaan, että tulee korkeasuhdanne, ja kun on korkeasuhdanne, ennustetaan, että tulee matalasuhdanne, ja kun nousua seuraa aina lasku ja laskua aina nousu, erehtymisen mahdollisuutta ei ole. En ymmärrä, minkä takia tuottavan työn edulliseksi toteamiseksi tarvitaan tällaista. Tulee mieleen erään suuren eteläsuomalaisen kaupungin hallitus, joka tilasi eräältä hollantilaiselta konsulttifirmalta moottoritien melututkimuksen. Se maksoi useita satojatuhansia markkoja. Loppuraportissa oli, että mitä lähemmäksi tullaan moottoritietä, sitä suuremmiksi tulevat meluhaitat. Ja toinen lause: Mitä kauemmaksi mennään moottoritiestä, sitä enemmän meluhaitat vähenevät. Varmasti pitää paikkansa. Tässä ollaan ihan samanlaisten asioiden kanssa tekemisissä. Toisin sanoen valtiosihteeri on keksinyt ruudin ties kuinka monennen kerran. Yksi ja toinen on sen keksinyt jo aikaisemmin, mutta lohdullista on se, että hallituksessa on yksi ministeri, joka sen vuosi sitten keksi.

Ensimmäinen, joka keksi tämän ja myös toteutti työllistämällä miljoonia työttömiä Saksanmaaila muuhun kuin sotateollisuuteen, oli von Papen: suora tuki yksityisille yrityksille, kun ne lisätyöllistivät työttömiä. Eli kyllä tässä historiaa on. Ehkä pienellä historian kertauksella se olisi voitu paljon halvemmalla saada kuin että piti Tilastokeskuksesta mies sinne hankkia. Miehet ovat tietysti MTK:n toimistosta jo loppuneet. MTK:n melkein koko toimisto on jo tyhjenetty Ahon esikunnan virkabyrokraateiksi. Siellä on puolet enemmän porukkaa kuin silloin, kun Koivisto oli pääministerinä. Tämä tästä hallintobyrokratian purkamisesta.

Eräs seikka, johon haluan erityisesti kiinnittää huomiota, on se, että vaikka nyt koulutukseen suunnataan rahaa ja se on oikein, ehdottomasti se on oikein, niin täytyy kuitenkin muistaa, että ihmiset ovat tavallaan koulunsa käyneet ja haluavat ensi sijassa töitä. He ovat aivan tarpeeksi saaneet kuulla jo tyhmiltä sukulaisilta ja ystäviltä ensin, että mikä sinusta tulee, mihin kouluun sinä menet, mikä sinusta tulee isona. Nyt he joutuvat vielä selittämään, että jollekin jatkokurssille tässä vielä lähdetään. Se on aivan sama kuin olisi suorittanut asevelvollisuuden ja sanotaan, että vielä on joku kiväärinrassauskurssi päälle. Motivaatio on niin ja noin. Mutta sanon, että parempi edes tämä koulutus, mutta kannattaa muistaa, että koulutus ei myöskään tuota verotuloja niin kuin työ.

Me sosialidemokraatit olemme kiinnostuneita valtion tulojen lisäämisestä tuottavan työn kautta eikä kuluttavasta työttömyydestä. Sehän vie loputkin, romahduttaa meidän rahoituspohjamme. Kohta meillä ei ole mitään muuta kuin velkaa ulkomaille, ei mitään muuta kuin velkaa. Millä me maksamme ulkomaiset velat? Teke-mättömällä tuotannollako? Se on mahdollon asia. Tämä apparaatti johtaa lopulta siihen, että toinen puoli kansasta kirjoittaa työttömyyskorvauslomakkeita, tukiblanketteja ja muita, ja toinen puoli kansasta ottaa niitä vastaan. Tällainen kaksjako kestää niin kauan kuin ulkomaat suosivat rahoittamaan, maksamaan ministerien palkat ja ylöspidon. Hallitus kestää, niin kuin kokoomuksen puheenjohtaja sanoi, puoli miljoonaa työtöntä hyvin kyllä. Ei siinä mitään. Mutta puoluetoveri Ilaskivi oli jo vähän toista mieltä, että ne työttömät eivät oikein kestä. Kyllä minun täytyy pitkän tohtorin takana tässä asiassa olla. Valitettavasti, mutta näin se on.

No, millä tavalla tästä päästään? Suora tuki uutta työllisyttä luoville yrityksille? Niin pöllö-mäinen minä en ole, ettenkö käsittäisi yleisiä makrotason edellytyksiä, mitä ne vaativat. Totta kai jokainen täyspäinen sen ymmärtää, että jos korkotaso on tällainen: reaalikorko korkeampi kuin missään muualla maailmassa, yksikään nuori yrittäjä ei pysty enää luomaan työllisyyttä eikä tuotekehitystä eikä mitään muutakaan. Lopputus on se, että entisetkin yritykset ovat konkurssissa. Mitä me sitten teemme? Mistä me sitten otamme rahat? Se on kaputt sen jälkeen.

Tämän koron korkeus johtuu ihan yksinkertaisesta syystä. Ulkoinen luottamus meni ensimmäisessä devalvaatiossa totaalisesti ja loppu meni toisessa. Eihän tällaiseen porukkaan voi kukaan luottaa. Ne varovat kaukaa. Nimittäin selvästi näkyy, että kepu kuvittelee, että se voi huijata näitä kansainvälisiä rahahuoneita samalla tavalla kuin se huijaa Suomen kansaa. Ei se käy. Siellä on 30-vuotiaita kavereita, joilla on valkoiset paidat ja mustat henkselit, ja niitä ei petetä. Nyt tuli niin kova pärskähdys, että ne varovat kaukaa. Meni kaikki pyykkiin tässä ensimmäisessä pakkodevalvaatiossa näitten kavereitten valkoiset paidat. Se oli pakkodevalvaatio, muistakaa se. Se on ainut toimi, jonka tuloksia hallitus kehuu: venti vetää. Traagista on, että ainutta keinoa, jolla on saatu tuloksia, hallitus vastusti viimeiseen asti. Sen pitäisi viimeistään selvittää, mistä on kysymys.

Mutta aina kun työttömyydestä puhutaan, niin pitäisi ottaa huomioon työllisyydestä synty-

vät tulot, verotulot, sosiaalikertymät, työn arvo, tulos. Ja sitten pitäisi ottaa huomioon myös työttömyydestä johtuvat menot. Mutta sen takia tästä hommasta ei ole mitään tullut, koska pitäisi pitää kaksi asiaa yhtä aikaa mielessä. Onhan ylivoimainen tehtävä pitää kahta asiaa yhtä aikaa mielessä. Jos valtion menot ovat toisella momentilla budjettikirjan toisella sivulla ja toisella puolella tulot, niin pitäisi ne jotenkin rinnakkain saada, lehti irrottaa, että pysyisi kaksi asiaa yhtä aikaa mielessä. Mutta tähän on kohtuuton vaatimus. Minä en tällaista ole vaatinut enää pitempään aikaan. Pieni toivo on Kanervassa, mutta siinä se melkein on tämän hallituksen suhteen.

Valtiovarainministeri itse on sanonut, että työttömyyskorvausten maksaminen on edullisempaa kuin työllistäminen. Eli loogisesti: kun kaikki ovat työttöminä, meidän talous on kunnonssa. Tämä on jotain sellaista, että täältä puhujakorokkeelta ei voi oikein suomen kielellä sanoa, mitä tekisi mieli sanoa tällaisesta logiikasta. (Välihuutoja) — En minä viitsi, koska minä en ole yhtä ainutta varoitusta saanut. Viime kaudella oli niin kurjaa kokoomuksen huono tapakasvatus, kun siellä monetkin saivat puhemiehen varoituksia, ainakin kaksi, ja sosialidemokraatit joutuivat jatkuvasti häpeämään kokoomuksen huonoa tapakasvatusta ja sivistystä. Se oli työväenliikkeen ihmiselle ihan kauhean traumaattinen kokemus, niin etten minä nyt enää sitä voi tehdä.

Tässä on yksi uhkaava varsin erikoinen homma: rahojen siirteleminen paikasta toiseen. Se vaara tässä on, että ruvetaan siirtämään rahaa paikasta toiseen. Onko siirron tarkoitus vain poistaa työn perusoikeus eli se, että nuorella on oikeus työhön, tietyn ajan kuluttua edes tilapäinen työ, edes joskus? Tämän päälle porvarit käyvät kuin herhiläiset, että se pitää työllisyyslaista ehdottomasti poistaa eli kaikki nuoret saatetaan siihen tilanteeseen, että jokainen nuori voi ajatella itse tykönsä, saanko minä ikinä, koskaan, milloinkaan edes tilapäistä työpaikkaa. Tämä turva on nyt työllisyyslaissa, ja tämän kimppuun porvarit ovat käymässä kaikella voimalla. Pitäkää, hyvät ihmiset, edes toivo ihmisellä! Älkää menkö edes tätä viemään! Se ei maksa penniäkään, kun se on siellä työllisyyslaissa. Jättäkää se sinne, niin kaikesta muusta voidaan neuvotella, mutta siitä ei.

On eräs ongelma myös työvoimahallinnossa: henkilökuntapula. Sieltä on jouduttu asiakaspalvelutehtävistä aika paljon siirtämään ihmisiä

pois, ottamaan pois. Aina silloin kun työllistetään, tarvitaan työntekijöitä, jotka hoitavat tätä asiaa. Siinä on osittain velvoitetyön joitakin ongelmia syntynyt sitä kautta.

Sitten on ihmetelty, miten on näin rauhallista — hallituksen kabinetista on tällaisia kuulunut — ja näin paljon työttömiä. Kyllä minä sen ymmärrän, että joku on porvari, mutta että vielä — jääkööt sanomatta mikä, mutta kaikki ymmärtävät sen. (Ed. Skinnari: Tyhmä!) Sen ymmärtää, että on porvari, mutta sitä minä en ymmärrä, että on sitten vielä jotakin enemmän. (Ed. Lamminen: San rauman kiälel!) — Täällä tulee loppupäästä rauman kieltä sitten, ed. Lamminen.

Ensimmäisen kerran Suomen historian aikana syrjäytetään lähestulkoon koko ikäluokka työstä. Suomen itsenäisyyden historia ei tunne semmoista kautta. On ollut vaikeita aikoja, jolloin on ilmaiseksi ja puoli-ilmaiseksi jouduttu tekemään työtä, ja kaikkea tällaista on ollut. Mutta ei tällaista totaalisyrjäyttämistä ole tapahtunut Suomen itsenäisyyden historian aikana kertaakaan, kun tapahtuu nyt ensimmäisen kerran. Tämä on juuri se aika, josta kansalliskirjailija Väinö Linna varoitti useissa esseissään, kun otti kantaa asioihin. Hän sanoo, että ”paidaton ei voi riisua, hänet voi vain nykeä”; ja se aika on nyt edessä, ja sitä tehdään nyt. Kun ei mitään muuta oikeastaan kerkiä kuin puhelimesta hypäämään, jossa poruiset itkuiset ihmiset soittavat ja ovat huolestuneita lapsistaan ja nuoristaan, saavatko ne töitä. Tällaista ei ole koskaan aikaisemmin ollut, ja minulla on 15 vuoden kokemus työvoimahallinnon historiasta.

Toisin sanoen meidän on löydettävä jonkinlainen yhteistahto. Se vanha viisaus ihan lopuksi, vanha viisaus sanoo, että ”missä on tahto, siellä on myös tie”. Me tiedämme sen hyvin ja tarkasti kaikki, että nuorisotyöttömyyskysymys on hoidettavissa. Se on hoidettavissa. Esimerkkinä, jos me annamme 80 000 nuorelle 60 000 markan stipendin taikka tämän kokoisen palkan, joka nyt ei ole mikään kauhea palkka, mutta on palkka kuitenkin, se maksaa 4,8 miljardia. Se maksaa kyllä sen. Mutta valtiovarainministeriö on ilmoittanut, että mm. teollisuudelle on annettu useita kymmeniä miljardeja vuodessa vastikkeetonta tukea. Tämä on työllisyysvastikkeellista, eli työllistyy varmasti, eikä toisesta päästä pistetä pois. Tämä on aivan murto-osa, 4,8 miljardia, ja voidaan hoitaa nuorten asiat kerta-laakista kuntoon. Se on murto-osa teollisuuden tuesta, joka on useita kymmeniä miljardeja.

Useita on kai kolme vähintään. Sanotaan, että useita olisi vaikka kaksi, mutta sanotaan, että se olisi kolme. Se on niin mitätön osa, eli tämä on tahtokysymys.

Minua korpeaa tämä porvarihallituksen linja, joka on totaalisien välinpitämättömien nousevan nuorison suhteen. Tällaista hallitusta meillä ei ole ainakaan sotien jälkeen ollut ikinä, joka suhtautuu näin kylmäverisesti nuorten asioihin. (Ed. Paasio: Eikä ennenkään sotia!) — Tuskin on ollut ennenkään sotia, niin kuin edustajatoveri Paasio sanoi. — Tämä homma todella korpeaa ja lyö jatkuvasti silmille tuolla kentällä, ja sitten se välinpitämättömyys, se totaalisien välinpitämättömyys, niin kuin ei olisi nuorisoa eikä olisi tulevaisuutta ollenkaan Suomella, koska sen varassahan se kaikki on, nuoren yritystoiminnan ja nuorten ihmisten varassa koko meidän tulevaisuutemme. Jos he lähtevät tästä maasta, se on sitten kanttuvei koko juttu: Finis Finlandiae, jos he sen tekevät, ja heidän on pakko se tehdä, jos ei täällä ruveta asioita saattamaan jonkinlaisille säällisille raiteille.

(Vasemmalta: Entä maatalous?) — No, maataloustuki. Meinasin nyt, että minä en hauku maataloutta ollenkaan, mutta en minä haukukaan. Sen verran vain sanon, että parin vuoden vientituella, jolla ilmaisruokimme rikkainta Eurooppaa, voidaan hoitaa nuorten työttömyys kokonaan pois. Tämä osoittaa sen esimerkinä vain, että rahaa on.

Yritykset haluavat työllistää, kun se tehdään mahdolliseksi jne. Mutta jos nämä onnettomat niittomiehet Aho ja Viinanen saavat niittää pyörtänyt vielä kaikki, meillä ei ole yhtään yritystä pystyssä. Ketkä sitten työllistävät näitä nuoria? 10 000 yritystä menee nurin joka ainoa vuosi. Ei niitä riitä kauan, jos tällaisista peliä jatketaan. Se on täysin mahdoton tilanne.

Meidän on saatava jonkinlainen yhteisymmärrys tässä aikaan. Se on täysin selvä, mutta se on niin vaikeaa. Se on todella vaikeaa, ja se on vaikeaa sen takia, että kun mitä tahansa oppositio on esittänyt tämän vuoden aikana ja myöskin ministeri Kanerva, niin aina 15 minuutin päästä pääministeri marssii puhujakorokkeelle ja sanoo, ettei oppositio ei ole esittänyt mitään. Ei ole esitetty mitään, vaikka ihan paperit on toimitettu hänelle vaikka kuinka monta kertaa, sosialidemokraattien ja muun opposition ohjelmat, kerta toisensa jälkeen. Kyllä paperia on, ohjelmia on, kaikki on tehty eteen, nokan eteen kannettu kaikki. Aina noustaan puhujakorokkeelle ja sanotaan, että ei ole mitään esitetty, ei

ole esitetty mitään, tiukasti lehdistöparvelle katsoen: oppositio ei ole esittänyt mitään. Tätä on jatkuvasti. (Ed. Mäki-Hakola: Esittäkööpä jotain!) — Kyllä minä esitän. Suoran tuen juuri esitin. Eikö ed. Mäki-Hakola kuullut? Yksityisille yrityksille maksetaan nuoren koko palkka, niin ne ottavat hänet, ja sanoin vielä rahatkin. Minähän esitin juuri äsken. En minä esitä tällaisia ahomaisia vaihtoehtoja. Minä esitän konkretiaa. Minulla on myös näyttöjä käytännön työstä, että olen jotakin sillä alalla tehnyt, ja tiedän ja olen esittänyt, ettei se ole siitä kiinni.

Mutta se on tässä murheellista, että kansallinen kokoomus on tällaiseen kepulaiseen politiointiin kanssa lähtenyt. Nimittäin ensimmäisen kerran tietoisesti kokoomuksen puheenjohtaja puhui roskaa, kun hän väitti, että Ruotsin demarit eivät esittäneet mitään ja että Suomenkin demarien pitäisi tulla hallitukseen esittämättä mitään eli joksikin aikaa. Kokoomuksen nuorten puheenjohtaja sanoi vielä hyvin tarkasti, että kyllä joksikin aikaa olisi hyvä demarien tulla hallitukseen ja sitten siirryttäisiin taas normaaliin päiväjärjestykseen. Eli me tulisimme niin kuin potkaisemaan: Jengi jatkaisi, ja meidät kutsuttaisiin sinne omia potkimaan vähäksi aikaa ja sitten heitettäisiin uhri ja meidät pois ja jengi jatkaisi muina miehinä matkaansa. Eihän tällainen mitään yhteistyötä, hyvät ihmiset, ole! Ei, ei! Eikä sekään ole, mitä ministeri Viinanen sanoi, ei sekään ole mitään, kun hän sanoi, että no, kyllä aina neuvotella voidaan, ei siinä mitään, mutta me teemme, niin kuin tahdomme joka tapauksessa. No, ainakaan sitä voidaan neuvotella, ei siinä mitään. Eihän tällainen ole mitään yhteistyötä. Sehän on mahdotonta!

Minulla on täällä oikein virallinen paperi, jopa ihan myös ruotsin kielellä kopio alkuperäisestä demarien neuvottelupaperista. Täällä on ruotsin kielellä ja myös suomen kielellä, niin että molemmilla kielillä voidaan lukea, mitä demarit vaativat, ja demarit vaativat nimenomaan työllisyyttä, ja se on hyvin edistysellinen paperi. Minä ajattelin, että tämä olisi ihan hyvä lukea. Jätän sen tähän ministeriaatioon, että voi katsoa siitä. Tällainen paperi on, ministeri Salolainen, olemassa, että sitä voi hypistellä, että tällainen on. (Min. Salolainen: Referoikaa!) Minä en ole menettänyt toivorikkauttani vielä kokoomuksen enkä myöskään Salolaisen suhteen sen takia, että siinä on jotain toivoa kuitenkin, mutta keskustan kohdalla minä olen menettänyt kaiken toivorikkauteni, niin että minä en enää esitä tänne niitä papereita, koska saattaisi hyvin käy-

dä niin, että joku kepun ministeri tulisi se paperi kourassa ja sanoisi, ettei ole mitään esitetty. (Naurua) Vladimirov-jutussahan kävi näin ulko-ministerin kohdalla. Hänellä oli nimi ja paperi edessä ja sanoi, ettei tarkoita ainakaan tätä. — Minä en ole toivorikkauttani menettänyt ihan kokonaan. Minä jätän tämän paperin.

Raumalla on semmoinen sanonta — sen takia paperi — että ”ko pimieäs pitelee, on niiko näkis”. Ministerit voivat sulkea silmänsä ja hypistellä näitä Ruotsin demareitten papereita ja sitten hypistellä myös näitä Suomen demareiden papereita. Näitä todella on.

Siunatuksi lopuksi nousevan nuorison nimissä: Jättäkää, hallitus, eronpyyntönne!

Edustajat Biaudet, O. Ojala ja Kemppainen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinteelle haluan ensinakin muistuttaa siitä, että ei ole mahdollista rakentaa yhteiskuntaa, jossa valtio maksaa kaikille henkilöille, kaikille työntekijöille, palkan. Mutta pän mielenkiinnolla ja tyytyväisyydellä merkille sen, että ed. Rinne antoi tunnustusta työministeri Kanervalle ja hänen toiminnalleen työministeriön päällikkönä. Sen sijaan muulla oppositiolla näyttää olevan varsin erikoinen käsitys työttömyyden syistä. Opposition puheista saa sen käsityksen, että työttömyys johtuu hallituksen ja vieläpä sen yhden ministerin pahasta tahdosta. Lama ja konkurssit tuovat työttömyyttä. Vastuuta yritysten konkurseista ei kuitenkaan voida vierittää yksin esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministerin harteille tai ministeriölle. Joistakin opposition puheenvuoroista on saanut sen käsityksen, että työttömyys on yhden henkilön, tässä tapauksessa työministerin, aikaansaannos. Aivan kuin laman takana olisi vain yksi henkilö.

Ministeri Kanerva kertoi eilen, että työministeriön toimin on kuluvan vuoden alkupuoliskolla kyetty työllistämään tai ohjaamaan koulutukseen noin 165 000 suomalaista. Luku on varsin merkittävä ja osoittaa, että työttömyyden kasvua ei ole seurattu sivusta kädet taskussa. Hallitus ja työministeriö ovat teettäneet koko joukon selvityksiä, jotka antavat erinomaista ainesta työllisyyden hoitamiseksi. (Ed. Halonen: Mikä vastauspuheenvuoro tuo on?) Oppositio on kiirehtinyt tukemaan lähinnä esitysten menonlisäyksiä. Oppositio on antanut runsain mitoin tun-

nustusta selvitysmies Relanderin raportille työttömyydestä ja työllistämisestä. Kun raportti pitkälti perustuu työministeriössä suoritettuun valmisteluun, ymmärrän, että tunnustus kuuluu myös työministerille ja työministeriölle. Toivotavasti opposition riveistä tukea löytyy myös silloin, kun eduskunnassa päätetään työllisyyden hoidon toimenpiteiden rahoituksesta. Velanotto silloin ei riitä teidän vastauksenne. Siksi ed. Rinteen vaatimus hallituksen erosta on täysin perusteeton.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinne oli sitä mieltä, että yrittämisen edullisuuden työttömyyskorvauksiin nähden jokainen täysipäinen kansalainen voi tajuta. Hallitusmuodon mukaan valtioneuvoston jäseniksi kutsutaan rehellisiksi tai taitaviksi tunnettuja henkilöitä, mikä täyttäneen lain kirjaimen myös siinä mielessä, mitä Rinne edellytti.

Kuitenkin täällä käytetyt puheenvuorot ovat osoittaneet minun mielestäni varsin selvästi sen, että oppositio ja nimenomaan sosialidemokraatit ovat jääneet, ed. Rinne, ainoaksi ryhmäksi, joka on vielä kiinnostunut siitä, että yrittäminen ja työn tekeminen auttaa tässä maailmassa. Sen sijaan keskustapuolueen ja myös kokoomuksen — aivan niin kuin ed. Sasi tässä ryhmäkansliansa kirjoittamassa tekstissä nähtävästi jonoa ohittaen pyrki lukemaan — tarkoituksena on vain osoittaa, että oppositio ei tee mitään, mitään ei ole tehtävissä ja hallituksen linja on tässä mielessä ainoa ja oikea. Se on epädemokraattista, ja se ei johda tuloksiin.

Ed. Rinne, toivon, että teidän toivorikkautenne kestää.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rinteen puheenvuorossa oli paljon sellaisia aineksia, joihin on toisaalta helppo yhtyä, erityisesti tämä huoli nuorten työttömien tulevaisuudesta, jotka todella kouluttautuvat työttömyyskortistoon suoraan.

Ed. Rinteeltä lienee nyt jäänyt huomaamatta hallituksen tämän viikon iltakoulun päätökset, jotka nimenomaan koskevat nuorten kouluttamista ja nuorille työtilaisuuksien järjestämistä jatkossa.

Edelleen, ed. Rinne, kyllä minä nyt melkein heittäisin pallon sosialidemokraateille sikäli takaisin, että te vaaditte hallituksen eroa. Teille ei kelpaa se pöytä, että te tulisitte neuvottelemaan hallituksen kanssa siitä, miten näistä vaikeista

kysymyksistä tässä tilanteessa voitaisiin yhdessä selviytyä. Se olisi vastuunottoa, ja sen vastuunoton Ruotsin sosialidemokraatit nimenomaan tekivät tullessaan hallituksen pöytään, ilman että vaativat hallituksen eroa.

Tämä teidän lähestymistapanne, hyvät sosialidemokraatit, on valtopoliittinen. Ja niin kauan kuin tässä maassa on varaa valtopoliittisiin aselempiin, tämä maa ei tästä nouse.

Ed. L e h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rinteen puheessa oli monia sellaisia seikkoja, joihin voi yhtyä. Työttömyys vie todella jokaiselle suomalaiselle kuuluvan perusoikeuden kantaa vastuuta omasta toimeentulostaan. Tämän vuoksi näen kyllä itse myönteisenä, että hallitus on nyt vihdoin ryhtynyt aivan oikeisiin toimenpiteisiin, toteuttamaan niitä esityksiä, joita hallituksen vaatimuksesta on valmisteltu jo usean kuukauden ajan. Nuorten on päästävä kiinni oman elämänsä alkuun, perheen perustamiseen ja omaan työhön.

Ed. Rinne totesi myös, että Relanderin paperissa olevia ehdotuksia on tehty jo aikaisemmin. Kyllä, ministeri Kanervan johdolla niitä on valmisteltu jo aikaisemmin myös työministeriössä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on eilissä ryhmäpuheenvuorossaan edellyttänyt, että näitä toimenpiteitä myös toteutetaan viipymättä, arkailematta, jotta nämä asiat saadaan kuntoon, ja myös hallituspuolueissa odotetaan, että hallitus saa tuloksia aikaan työllisyyskysymyksissä.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinteen puheenvuorosta oli vaikea löytää tähän tilanteeseen sopivaa yhteistyöhenkeä. Hän kyllä sanoi, että on löydettävä yhteistahto, mutta kun kuunteli hyvin tarkkaan puheenvuoroa, ei sitä parhaalla tahdollakaan kovin yhteistahtoiseksi voi tulkita.

Olisi varmasti ollut hyvin paljon hyödyllisempää, jos hän olisi keskittynyt puheenvuorossaan esimerkiksi siihen, että olisi selostanut esille ottamaansa Ruotsin sosialidemokraattien neuvottelupaperia, jolta pohjalta Ruotsissa päästiin kokonaisratkaisuun. Varmasti tähän huoleen voivat kaikki yhtyä, että meidän on saatava kokonaisohjelma ja mielellään niin, että siinä kaikki yhteiskuntatahot ovat mukana sen vuoksi, että on toki tunnustettava, että hallituksen käsissä, olipa minkälainen hallitus tahansa, on vain osa niistä yhteiskuntapolitiikan keinoista, joilla työttömyysongelma voidaan ratkaista. Sen vuoksi olisi todella tärkeää, että puheenvuoroissa tuo-

taisiin näitä rakennuspalikoita esille, joita pöydässä sitten järjestellään kokonaisuohjelmaksi sillä tavalla, että nuorten ja myös muiden työttömyys saataisiin pienemmäksi. Tässä suhteessa on edelleen vedottava siihen, että avoimeen pöytään pitäisi olla halua tulla jokaisella.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinne hyvässä puheenvuorossaan minulle hieman yllättäen aika tavalla silkkihansikkain käsitteli ministeri Kanervaa. Sitä minä en kyllä ymmärrä siinä mielessä, että ministeri Kanerva on erittäin hidas tekemään niitä ratkaisuja, joita tässä olisi pitänyt tehdä. Keskustahan pääsi nimenomaan valtaan arvostelemalla edellistä hallitusta jo ennen eduskunta-vaaleja siitä, että työllisyys on olemassa suurena ongelmana. Kun nyt hallitus on puolitoista vuotta istunut, niin ministerin puheenvuorosta käy ilmi, että viime kevään aikana on valmistunut erilaisia muistioita ja ehdotuksia, mutta esimerkiksi nuorisotyöttömyyden osalta tilanne on tämän puheen mukaan se, että 14.8. ministeri on asettanut työryhmän valmistelemaan toimenpide-ehdotuksia nuorisotyöttömyyden lieventämiseksi. Mistä tällainen hitaus johtuu näissä kysymyksissä? Tässä olisi paljon aikaisemmin pystytty lähtemään liikkeelle. Mitkään ehdotukset esimerkiksi Relanderin paperissa eivät ole uusia, vaan ne ovat sellaisia, jotka aikaisemminkin ovat olleet esillä. Siinä mielessä ideattomuus selvästi näkyy.

Ed. Rinne oli siinä mielessä oikeassa — jos ministeri malttaisi kuunnella, koska sillä Viinassa ei ole kovin paljon esitettävää näitten työllisyysasioitten hoitamisessa — että on paljon järkevämpää työllisyyspolitiikkaa se, että noin 250 markan työttömyysavustuksen sijasta päivää kohti työllistetään ihmisiä yrityksissä 250 markalla työllistettävää kohti. Tätä asiaa ei esimerkiksi ministeri Viinanen ymmärrä, joka joka ilta televisiossa toittottaa, että nyt pitää leikata. Leikkaisitte niitä rahoja sillä tavoin, että työttömyysturvan 250 markan päiväavustuksella työllistätte ihmisiä eri työpaikoissa tällä samalla summalla, jolloin ihmiset saavat tehdä työtä.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rinne oli oikeassa puhuesaan hallituksen välinpitämättömyydestä työn oikeutta kohtaan, ja se näkyy tietysti valituksessa linjassa, jossa ostovoimaa vain vähennetään ja paniikkisäästöjä harrastetaan. Toisaalta eivät myöskään pienet työllisyys- ja koulutuspaketit

mitään auta sillä hetkellä, kun hallitus kautta linjan tekee muuallakin työttömyyttä pahentavia ratkaisua. Mitä ministeri Kanerva työministerinä teki silloin, kun valtioneuvosto hiljattain teki päätöksen telekilpailun tuomisesta maahan? Se merkitsee tähän tilanteeseen 3 000 työtöntä lisää.

Kautta linjan myös hallituksessa on raadollista edunvalvontaa. On alueita budjetissa ja yhteiskunnassa, joihin tämä hallitus ei kajoa. Se on agraarihallitus, joka vanhakantaisesti ajaessaan muka maaseudun asiaa suojelee automaattista miljardien kylvöä kankkulan kaivon samaan aikaan, kun sosiaaliturvaa heikennetään ja työttömyys pahenee.

Ed. Rinne oli oikeassa, että MTK:sta tulee ohjeet. He ovat jo hallituksessa mukana, ne jotka asiantuntijoina ohjaavat tätä budjetin epätasapainoa. Siitäkö johtuu, että tänä vuonna käytettiin valtion panostuksia maatalouteen yli 10 miljardia markkaa, miljardi markkaa enemmän kuin viime vuonna, aikana, jolloin koko muuta maata ajetaan alas ja nuoria on 84 000 työttöminä? Tässä tilanteessa myös ensi vuodelle ennakoidaan aivan samanlaista maatalouden panostusta, koska rakenteisiin tämä hallitus ei kajoa, jos MTK:n Iso-Heikki ei anna sille lupaa.

Ihmettelen kokoomusta, että se hissuttelee tällaisen porukan mukana, joka ei kuulu enää tähän päivään ja niihin haasteisiin, joita suomalaisessa yhteiskunnassa nuorten työttömyydestä lähtien on. Tältä osin suora työllistämistuki olisi todella edes yksi tapa jakaa tätä rahaa, joka nyt valuu vastikkeettomina passiivisina tukina, jotka eivät hyödytä mitään ja joita voitaisiin hyödyntää paljon paremmin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Työttömän nuoren koulutuksessa on se etu, että se pitää nuoren aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Mutta koulutus ei ole työtä. Se saattaa olla kyllä tarpeellista, hyödyllistä, jopa mielekästäkin, jos tulevaisuuden visiot voidaan luoda sellaisiksi, että sen seurauksena koulutusta saanut nuori pystyy hyödyntämään tätä työelämässä, vain siinä tapauksessa.

Ed. Rinteen puheesta, kun siitä verbaalisen ja ihan hyvän pintavaahdon pyyhkii pois, jäi aika vähän sisältöä, samalla tavalla kuin demarien ehdotuksista yleensäkin ja opposition SMP:tä lukuun ottamatta. Siellä mm. puhuttiin, että tuotantoa kuten pk-yrityksiä pitää tukea ja tukea. Vaikka me tukisimme pk-yrityksiä niin, että niiden palkat maksetaan valtion kustannuksella, jos ei ole kysyntää, tuotanto ei kannata silloin.

Ongelma on kysynnän puolella ensisijaisesti, sen jälkeen vasta tukemisen puolella, silloin vasta voidaan tukemista ajatella.

Hän puhui, että korot ovat korkealla ja että se johtuu luottamuksen puutteesta rahamarkkinoihin ja hallitukseen. Kyllä, kyllä, mutta ensimmäinen asia, joka pitää korot korkealla, on tukkutatletajat, jotka pitävät pankkien rahoiltoa hallussaan suvereenisesti, he hallitsevat korkomarkkinoita.

Toinen asia, joka voidaan ehkä jollain tavalla liittää luottamukseen hallitukseen, on valuuttakeinottelu. Se merkitsee kerran vuodessa valuuttojen viemistä ulkomaille jättämällä vientiteollisuuden tulot tulouttamatta ja tällä tavalla rokotamalla yhteiskuntaa odotettavissa olevan devalvaation kautta. Siis tukkutatletajat ja toisaalta valuuttakeinottelijat pitävät Suomen korkotasoon suvereenisesti korkealla, siinä ovat suurimmat syyt.

Loppujen lopuksi 60 000 markkaa jokaiselle on kyllä hyvä ajatus. Mutta entä sitten, kun se 60 000 loppuu? Sen jälkeen ollaan samassa tilanteessa.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On suorastaan liikuttavaa kuunnella, kun kokoomuksen edustajat Sasi, Lehtinen ja erääst muutkin koettavat pelastaa ministeri Kanervaa tästä nolosta tilanteesta, johon julkisuudessaakin on monene otteeseen puututtu eli siihen, että olkoonpa vain, että nämä esitykset on kenties laitettu alulle työministeriössä, mutta tosiasia on se, että työministeri ei ole taistellut niiden puolesta riittävän ajoissa, jotta ne olisivat toteutuneet. Tai ministeri Kanerva, jos olette taistellut, minä kysyn, mikä valtapolitiikka sitten hallituksen sisällä onkin johtanut siihen, että ykskaks Relander teki taikatempun ja teki tämän valitettavasti liian pienen esityksen, mutta jonkin esityksen kuitenkin. Oliko niin, että kokoomuksen ja kepun kesken oli itse asiassa taas sellainen kauhun tasapaino, että kumpikaan ei saisi saada tästä paketista itsellensä etua, ja sen takia Relander teki tämän ns. taikatempun?

Muistutan vielä mieliin, että Ruotsin porvarihallitus — viimeisessä sen säästöpaketissa, jossa demarit ovat mukana, on vahvasti myös nuorten työllistämistä — oli nuoria kohtaan huomattavasti oikeudenmukaisempi jo aikaisemmin. Siellä oli jo voimassa nuorisotakuujärjestelmä heinäkuusta alkaen, jossa taattiin joka ikiselle 18—24-vuotiaalle joko opiskelupaikka tai harjoittelupaikka.

Olen tästä ennenkin puhunut, että tämä porvarihallitus on hyvin vahvasti unohtanut nuoret, eikä tämä esitys, mikä täällä nyt on meille yritetty markkinoida, kovinkaan paljon tilannetta korjaa.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Halonen hämmästykseni totesi, jos oikein ymmärsin, että SDP on ainoa puolue eduskunnassa, joka tuntee huolta yritysten kyvystä selviytyä. Ainakaan minä en jaksa muistaa SDP:n taholta tulleita ehdotuksia suomalaisten yritysten kilpailukyvyyn lisäämiseksi. Päinvastoin olen ymmärtänyt asian niin, että SDP:ssä on tunnettu vastenmielisyyttä tällaisia ehdotuksia kohtaan. Yhtenä esimerkkinä vaikkapa lomarahojen palauttaminen: Ymmärtääkseni sinänsä pieneen asiaan kuin kansanedustajan lomakorvauksen palauttamiseen ei SDP:n eduskuntaryhmässä tunnettu mitään mielenkiintoa siitä huolimatta, että tähänkin järjestelmään moni suomalainen yritys tänä kesänä kaatui.

Mitä tulee ed. Skinnarin ja ed. O. Ojalan puheisiin siitä, että ehdotuksia on ollut, mutta niitä ei ole pantu toimeen tarpeeksi nopeasti, hyvän aika, nämä Kanervan ja Relanderin ehdotukset sisältävät mm. sellaisia asioita kuin kriittisyyttä työllisyyslakia kohtaan, työelämän lainsäädännön joustoa, työttömyyskorvauksen vastikkeellisuutta ja eräitä muitakin asioita, jotka ovat tähän asti olleet punainen vaate sosiaalidemokraateille ja vasemmistolijoille. Jos te olette nyt näiden asioiden takana, niin kuin olen ymmärtänyt, täällä on monessa puheenvuorossa näitä Kanervan — Relanderin ehdotuksia keuhuttu, niin te olette muuttaneet mielipidettänne, emme me.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Halonen väitti vastauspuheenvuorossaan, että ei ole tehty yhtään mitään. On tehty paljon. Täytyykö minun nyt muistuttaa vielä uudelleen siitä, että työministeriön toimenpitein on tässä maassa 165 000 ihmistä työllistetty tai ohjattu koulutukseen eli huomattava, merkittävä määrä ihmisiä? Ja lisäehdotuksia on tulossa nopealla aikataululla, ja eräitä ehdotuksia viime keskiviikkona julkistettiin.

Opposition tilanne valitettavasti on se, että ei ole mitään uskottavaa vaihtoehtoa oppositiolla. Jos katsotaan ryhmäpuheenvuoroja, katsokaa kokoomuksen kymmenen kohdan nuorison työllistämishjelmaa. Verratkaa sitä omiin esityksiinne. Meillä on esittää substanssia tässä

suhteessa. Teidän epävarmuuttanne osoittaa selvästi se, millä tavalla te kohtelette hyvin epäasiallisesti työministeriä ettekö keskustele hänen kanssaan substanssikysymyksistä. Demareita tuntuu tänä päivänä kiinnostavan vain valta, halu hallitukseen, ei se, mitä siellä hallituksessa sitten tehtäisiin.

Mielenkiintoinen oli myös ed. Rajamäen puheenvuoro jossa hän sanoi, että Tele ei saa tehostaa toimintaansa. Millä tavalla meillä yrittäminen sitten toimii, jos se ei saa tehostaa toimintaansa? Kai perusedellytys sille, että työllisyys voidaan turvata, on se, että yritykset tehostavat toimintaansa ja tällä tavalla kykenevät pitämään kustannuksensa kurissa.

Vielä on muistutettava demareita työelämän uudistamisesta ja työelämän joustamisesta. Jos ajattelemme, että te todella olisitte sitä mieltä, että yritykset menestyisivät, kai silloin pitäisi päästä siihen, että entistä enemmän työnantaja ja työntekijät voivat työpaikalla sopia, kuinka yrityksessä asiat hoidetaan.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vertasin juuri Relanderin ja Kanervan paperia ja minua kiukuttaa sen takia, että mielestäni on aivan kohtuutonta syyttää, jos työministeriössä on samat asiat tehty ja sitten hankitaan jostakin joku, joka sanoo ne samat asiat ulos, ja sitten pääministerin kassiin poimitaan omenat. Eihän tällainen ole mistään kotoisin. Siinä on myös periaatteellinen puoli.

Kyllä kai nyt ihan selvää on, että tämä hallitus ei ole pysyttyssäkään muun kuin ryhmäkurin takia enää. Voin antaa hieman konsulttiapua kyllä siihen, millä tavalla sitten menetellään omaa hallitusta vastaan, ihan ilmaiseksi.

Siis tarvitaan uusi hallitus ja uusi ohjelma, jolla on kansainvälinen luottamus, sehän on kaikki kaikessa, ja kun se on mennyt, niin on kaikki mennyt. Tällaiseen osapuoleen, josta nyt on ollut esimerkkejä, eihän siihen voi luottaa. Kun sanan sanoo, niin toisen syö tai samalla syö sen sanan, samaan hengenvetoon, jatkuvalla syötöllä.

Yhteistyön edellytys on sitoutuminen. Jos jonkin asiaan, esimerkiksi nuorisotyöttömyyden hoitamiseen, sitoudutaan, siihen sitoudutaan eikä siinä ketkuilla ja venkuilla, koska silloin se johtaa siihen, että muut rupeavat pelkäämään ja aristelemaan sen linjan viemistä eteenpäin. Ei minkään näköistä luottamusta ole, ainakaan minun tunnoissani tällä hallituksella ei ole ranskalaisen karvan vertaa sitä eikä uskoak-

seni koko oppositiolla. Siis jatkuva pettämistä on kepun poliittinen kulttuuri. Minä en syytä henkilöitä, sanon sen täsmällisesti. Täällä on lävitse reiluja kepulaisia vaikka kuinka paljon, mutta kepun poliittinen kulttuuri perustuu oveluuteen, siinä oveluus on hyve ja arvostettu ansio. Sellaisen porukan kanssa asioiden hoidosta ei tule yhtään mitään.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen eräiden kansanedustajien kanssa täysin samaa mieltä, myös ed. S-L. Anttilan kanssa siitä, että nyt on kysymys yhteistyöstä, miten todellista yhteistyötä saadaan aikaan niin, että nuorten asioita, nuorten työllisyyttä tässä yhteiskunnassa voidaan kohentaa. On kuitenkin hurskastelua erityisesti keskustapuolueen taholta tarjota yhteistyön kättä aina vain sanoissa, kun käytäntö on aivan toinen.

Hallituksella on mahdollisuus toimia juuri niin kuin se haluaa, sillä on mahdollisuus viedä kaikki esityksensä tässä salissa läpi. Mihin hallitus sitten sosialidemokraatteja tarvitsee tai oppositiota? Pelkästään tukemaan omaa politiikkaansa. Mutta sosialidemokraatit eivät lähde sen politiikan tukemiseen, jonka tavoitteena on yhteiskunnallisen murroksen aikaansaaminen siihen suuntaan, että köyhät yhteiskunnassa köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat, markkinavoimat hallitsevat taloutta ja valtiota eikä toisin päin. Tällaisen politiikan tukemisessa sosialidemokraatit eivät voi olla mukana.

Silloin kun sosialidemokraatit puhuvat yhteistyöstä, me lähemme siitä, että yhteistyökumppanit ovat tasavertaisia ja molemmilla puolilla on mahdollisuus myös vaikuttaa politiikan sisältöön. Jos tähän muuta sanotaan, kannattaa vain miettiä, mikä tarkoitus oli sillä, että oppositiolta tämänaamuiseen talousneuvoston kokoukseen evättiin pääsy.

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On suorastaan irvokasta, että ed. S-L. Anttila syyttää muita valtapoliitikasta. Hän edustaa hyvin näytävästi sitä keskustan ryhmää, joka on oppinut sarkahousuissa astumaan ojan yli ja saanut siitä maanomistajan kuvitelman.

Ed. S-L. Anttila vetosi Ruotsin malliin ja yhteistyöhön. Herää todella kysymys, onko ed. Rinne oikeassa, että keskustapuolueen ja mui-

den hallituspuolueiden väki ei tunne tätä Ruotsin mallia. Siellä on kysymys vähemmistöhallituksesta ja on kolmikantaneuvotteluja käyty, todella kuultu ja jengattu asioita yhteen sosiaali-demokraattien kanssa. Siellä on todella tehty kiitettävää yhteistyötä, josta varmasti koituu Ruotsille etu.

Ed. S-L. Anttila toi myös esiin hallituksen iltakoulun esityksen työllisyyden ratkaisemiseksi koulutustoimilla unohtaen kuitenkin kertoa sellaisen tosiasian, että hallituksen aiemmat toimenpiteet vähentävät aikuiskoulutuspaikkoja. Ne jäivät vielä miinusmerkkisiksi näidenkin jälkeen edellisen hallituksen jäljiltä.

Mielenkiintoista on se, että eilen käydyssä keskustelussa ministeri Uosukainen kahteen kertaan toi esiin, että näistä kuluista, jotka siirtyvät kunnille työllisyyskoulutuspaketista ja jotka ovat noin 130 miljoonaa, on sovittu kuntien ja Kunnallisliiton kanssa. Ministeri Uosukainen, te annoitte väärää tietoa eilen eduskunnassa. Kunnallisliitto on tänään esittänyt, että asiasta ei ole sovittu, he eivät ole edes nähneet paperia, eivät neuvotelleet. Te kahdesti annoitte eilen eduskunnassa tiedon, että asiasta on sovittu meidän monen läsnä ollessa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Opetusministeri Uosukainen: Arvoisa puhemies! Samana aamupäivänä, kun ehdotus tehtiin, ja nimenomaan siinä tarkoituksessa, että ennen kuin minä sen teen, asiasta on neuvoteltava, opetusministeriössä oli neuvottelu. Jos siellä ei ole ollut Kunnallisliiton johto tai kuntain keskusjärjestöjen johto, siellä ovat olleet asianmukaiset virkamiehet neuvotteluissa ja vihreää valoa on näytetty. (SDP:n ryhmästä: Kenen kanssa on neuvoteltu?) — Minä lähten nyt ottamaan nimelistaa selville, mutta neuvoteltu on. (Eduskunnasta: On tainnut olla vahtimestareita!) — Anteeksi vain, mutta vahtimestarit voisivat olla ihan hyviäkin neuvottelijoita, ei sen puoleen. — Mutta asia on ollut niin kuin minä kerroin, minä olen luottanut omiin virkamiehiini, ja varmasti näin on ollut. Samoin olivat kyseessä, niin kuin mainitsin, ammattijärjestöjen edustajat kahdessa neuvottelussa, pöytäkirjatkin ovat.

Ed. Korkeoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ei ole oikein tämän salin arvon mukaista se, että peruskeskustelu

näkyä käytävän siitä, kuka on tehnyt hyviä ehdotuksia ensimmäisenä. Minusta fiksumpaa olisi keskittyä siihen, miten näitä hyviä ehdotuksia voidaan toteuttaa ja saadaan toteutetuiksi. Tästä voin nyt todeta, että ennen kuin Relanderin työ lähti käyntiin, näitä asioita koskeva evästykeskustelu käytiin keskustan eduskuntaryhmän Kajaanin kesäkokouksessa, jossa linjat olivat siinä muodossa esillä kuin ne tässä toteutuvat — jos tätä keskustelua halutaan jatkaa. Minusta ei ole oleellista, missä on puhuttu, vaan se, että niitä asioita nyt vietäisiin eteenpäin, niin kuin totesin.

Minä kuulin ed. Rinteen retorisen puheenvuoron osia jo Raumalla, kun meillä oli Satakunnan kansanedustajilla yrittäjien kanssa tilaisuus. (Ed. Rinne: Se ei ollut ihan sama!) Siellä tämä konkretisoitui sillä tavalla, että kun ed. Rinne esitti, että SDP on yrittäjien asialla, he sanoivat, että hyvä, oletteko valmiit myötävaikuttamaan siihen, että työehtosopimuslain yleisittovuuspykälä puretaan, oletteko valmiit myötävaikuttamaan siihen, että työelämän asioita muutenkin joustavoitetaan esimerkiksi autoilijoitten osalta, joita nyt siirretään yksityisyrityksiksi, puhuttiin lomarahosta ja pekkaspäivistä. Sitten kävi niin, että ed. Rinteen piti sanoa, että eivät he näihin konkreettisiin esityksiin ole valmiita myötävaikuttamaan mutta noin periaatteellisella tasolla ovat asiassa mukana.

Minusta esitys siitä, että elintarvikkeiden vientituki kerralla heitettäisiin pois, merkitsee suurin piirtein saman verran lisää työttömiä.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila ylpeili hallituksen keskiviikkoisella koulutuspaketilla. Osin se onkin oikeastaan ainoa hallituksen tekojen ylpeilyn aihe. Pääosinhan tämä paketti noudattaa meidän eduskuntaryhmämme esityksiä 4.6. ja 8.9. Mutta mikä on paketin sisältö? Tuntee ed. Sirkka-Liisa Anttila sen? Opetusministeri Uosukainen lupasi eilen selvittää tämän sisällön eduskunnalle kyselytunnin jälkeen. Hän tekee varmasti sen tänään.

Yksi yksityiskohta on jo nostettu esille, eli hallitus on puolentoista vuoden aikana poistanut ammatillisia aikuiskoulutuspaikkoja 11 500 ja nyt se esittää tilalle ensi vuodeksi 8 000. Pitäisikö tuo 3 500 vielä lisätä, ed. S-L. Anttila, tähän pakettiin?

Ministeri Uosukainen mainitsi myös, että hallitus avaa tänä vuonna vielä 2 500 koulutuspaikkaa, mutta me epäilimme, että kysymys ei taida-kaan olla siitä vaan 2 500 koulutusjaksosta, joista kertynee noin 500 koulutuspaikkaa.

En minä väitä, että hallitus hämää, mutta kovin selvää ja luotettavaa ei sen päätöksenteko ole, taikka hallitus ei ole ainakaan halunnut selvittää näitä yksityiskohtia eduskunnalle. On aivan selvä asia myös se, että jonkin verran erimielisyyttä vallitsee siitä, onko hallitus sopinut ja kuinka paljon maksattavansa kunnilla tästä koulutuspaketista.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron pääasiassa kansanedustaja Sirkka-Liisa Anttilan puheenvuoron takia, kun hän arvosteli sosialidemokraatteja siitä, että me emme tule ehdoitta neuvottelupöytäään, valmiiksi katettuun pöytäään. Ensinnäkin kansanedustaja Sirkka-Liisa Anttila on tietääkseni perustuslakivaliokunnan jäsen ja hänen pitäisi tässä ominaisuudessa tuntea se, että Ruotsissa on tällä hetkellä vähemmistöhallitus ja sen on neuvoteltava kaikissa tapauksissa myös oppositiopuolueiden kanssa saadakseen eduskunnassa enemmistön. Valtiosääntöuudistuksemme on johtanut siihen, että meidän hallituksemme ja hallituspuolueiden edustajat ovat eduskunnassa tulleet niin ylimieliseksi, että he eivät kuule kansaa, he eivät kuule kansan valitsemia edustajia, eivät ketään?

Ministeri Uosukaiselle minä esitän sen tyypin toivomuksen, että jotta meillä ei olisi väärää käsitystä nk. neuvottelusta kuntien keskusjärjestöjen kanssa, te toimittaisitte virkamiestenne välityksellä kopiot meille järjestelyasiakirjasta ja myös siitä lisäpöytäkirjasta, johon tässä neuvottelussa nimenomaan viitataan. Minä ainakin uskon ministeri Uosukaisen sanaan siinä suhteessa, että neuvottelut on käyty. Mutta täytyy myös toivoa, että menettelytapoja kunnioitetaan niin, että siellä ovat asianosaisten nimet alla varmistettuina.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoron ed. S-L. Anttilan puheenvuoron johdosta,

mutta puutun myös joihinkin sen jälkeen käytettyihin puheenvuoroihin.

Ensinnäkin haluaisin ilmoittaa olevani ed. Rinteen kanssa samaa mieltä siitä, että ymmärrän hyvin ministeri Kanervan ärtymyksen Rlanderin paperin julkistamisen muodosta. Mutta se selitys lienee se, että tällä hallituksella on ollut käyttäytymismallinaan koko istumisensa ajan se, että se pyrkii luomaan hyvin näyttäviä tiedotustapahtumia. Se pyrkii luomaan erilaisia mielikuvia, ja tämä sopii nimenomaan tähän linjaan.

Ed. Sasi jossakin vaiheessa sanoi, että on tehty paljon, ja haluaisin puuttua niihin kysymyksiin, joista vihreät ovat jatkuvasti puhuneet, joiden kohdalla ei ole tehty paljon. Ei ole ryhdytty merkittäviin toimiin esimerkiksi vanhojen rakennusten restauroimiseksi, ei ole ryhdytty toimiin kotimaisen energiatuotannon lisäämiseksi eikä kierrätystekniikan edistämiseksi, jotka kaikki olisivat sellaisia toimenpiteitä, joilla voitaisiin työllistää kymmeniätuhansia ihmisiä, ammattitaidottomia ihmisiä, nopeasti.

Lopuksi ed. S-L. Anttilalle: Vastuuntunto ja valtapolitiikka näkyvät ehkä parhaiten kepun omassa maatalouspolitiikassa. Kiinnittäkää huomiota ensisijaisesti siihen.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan kiinnittää huomiota eräisiin seikkoihin, jotka tulivat ed. S-L. Anttilan puheenvuorossa esille. Kun hän vetoaa Ruotsin sosialidemokraattien menettelyyn, on nyt kuitenkin hänenkin huomioitava, että siellähän sosialidemokraatit menivät omilla ehdoillaan neuvotteluihin ja saivat Ruotsin porvarillisen vähemmistöhallituksen kanssa käydyissä neuvotteluissa lähes kaikki esittämänsä tavoitteet vietyä läpi.

Suomen hallituksellahan ei ole mitään sellaisia esityksiä, joista voitaisiin neuvotella. Tässähän on onneton tilanne, kun esimerkiksi ed. S-L. Anttilakaan ei puheenvuorossaan kiinnittänyt laisinkaan huomiota juuri tähän seikkaan, mistä neuvotellaan. Vaaditaan neuvottelupöytäään sosialidemokraatteja, mutta kukaan ei sano, mistä pitäisi neuvotella. Nythän on tilanne se, että valtiovarainministeriössä laadittu esitys säästötoimenpiteiksi on hallituksen johtavien ministerien toimesta yhden toisensa jälkeen tyrmätty. On kerrottu, että sitä ei voida ottaa käsiteltäväksi. Siellä on asioita, joita ei voida hyväksyä, mutta mitään muutakaan ei ole esitetty, mistä voitaisiin neuvotella. Kaiken kaikkiaan puhumme neuvotteluista on yhtä tyhjää kanssa. Se on

pelkkää hämäystä, kun kukaan ei kerro, mistä pitäisi neuvotella.

Olisi tarpeellista, että kun ed. S-L. Anttila vaatii neuvotteluja, nyt vihdoinkin viimein edes te kertoisitte koko eduskunnalle, mitkä ovat ne asiat, mistä neuvotellaan, missä ovat ne asiaperit, jotka ovat neuvottelujen pohjana. Minä lähtisin siitä, että hallituksen olisi pitänyt jo ajat sitten esittää useammalle vuodelle ulottuva vakauttamisohjelma, joka olisi ollut neuvottelujen pohjana, ja että neuvotteluissa opposition lisäksi olisivat myös kaikki merkittävimmät etujärjestöt. Tästä pitäisi lähteä liikkeelle eikä mistään huuhaapuheista.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hämmästyttävää, miten Ruotsin malli nyt on alkanut viehättää Suomen porvareita. Aikaisemmin kun me viittasimme Ruotsin kokemuksiin, meille lähinnä naurettiin pilkallisesti. (Ed. Rinne: Se oli Ruotsin tauti silloin!) Ei ole kuin hetki aikaa siitä, kun nykyiset hallituspuolueet vaativat, että hallitukselle on annettava valta enemmistöllään päättää asioista. Opposition tuella hallitus on saanut kaiken sille kuuluvan vallan ja mahdollisuudet. Hallitus ei vain uskalla eikä osaa käyttää tätä valtaansa. Ei ole kuin hetki aikaa siitä, kun Suomen porvarit uhosivat, että kyllä nyt on aika näyttää, että Suomea hallitaan ilman sosialidemokraatteja. Nyt sitten meille lauletaan seireenilauluja joka nurkasta.

Ei ole sosialidemokraateilla mitään syytä lähteä hallituksen konkurssipesään äänettömäksi yhtiömieheksi eikä hallituksen uskottavuuden mannekiiniksi eikä ammattiyhdistysliikkeen kurittamiseksi. Jos hallitus ei selviä omalla politiikallaan, se tekee siitä johtopäätökset ja pyytää eroa. Sen jälkeen käydään hallitusneuvottelut nopeassa tahdissa. Kyllä sosialidemokraateilta aina löytyy niin paljon isänmaallisuutta, että me olemme valmiita isänmaan pelastamaan. Mutta toistaiseksi tämä hallitus saa tyytyä siihen vetoapuun, jota ed. Rinne on luvannut ryhmäkurin rikkomisessa avustamiseksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ottaa huomioon tasavallan taloudellisen ja yhteiskunnallisen tilan, on äärimmäisen halpamaista, että kaikessa ruetaan viittaamaan Ruotsin tilanteeseen. Ruotsisahan on tilanne sellainen, että johtuen vaalien tuloksesta ja uusi demokraatia-puolueen olemassaolosta ja siitä, että oikeisto ja vasemmisto eli

demarit eivät ideologisesti voi mennä samaan hallitukseen, on jäljellä vain vähemmistöhallitusvaihtoehto. Siinä on kaikkein olennaisin pointti. Silloin on äärimmäisen kohtuutonta enää kertaakaan vedota siihen tilanteeseen.

Minä ehdotan nyt, arvoisat keskustapuolueen kansanedustajat, että nyt keskitytään rakentamaan tähän Suomeen yhteiskuntasopimus, joka kattaa vähintään seuraavat kolme vuotta. Ilman sitä me olemme todella pulassa.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron joitakin aikoja sitten ed. S-L. Anttilan puheenvuoron johdosta, johon ilmeisesti aika moni muukin pyysi vastauspuheenvuoroa.

Ed. S-L. Anttila peräänkuuluttaa erittäin voimakkaasti opposition tuloa samaan pöytään. Ehkä ed. S-L. Anttila ei tunne hallitusherrojen toimintaa. Oppositio kutsuttiin täksi aamuksi kello 8 talousneuvoston kokoukseen. Peruutusilmoitus saavutti ainakin minut eilen kello 16:n ja 17:n välillä. (Ed. Rinne: Tyypillistä!) Minä en, ed. S-L. Anttila, tiedä sitä, mikä oli syy sitten, että kutsu oli kuitenkin tullut. (Ed. Rinne: Kaipa kepulla oli jokin vaalitilaisuus!) Eräät ovat sanooneet, että se kutsu oli vahinko, mutta kuitenkin se vakavasti yritettiin ottaa ja yritettiin järjestää aikaa.

Minun mielestäni tällainen toiminta jo osoittaa hallitukselta aika omalaatuista tyyliä lähinnä sen johdosta, että kun hallitus tekee esityksiä, niin hallitus toteaa, että mitään muuta vaihtoehtoa ei ole. Tämähän tarkoittaa sitä, että on turha neuvotella, eli antaa kuvan nimenomaan siitä, että oppositiota ei tarvita, me teemme näin, kun muita vaihtoehtoja ei ole.

Ed. S-L. Anttila, käyttäkää nyt sitä voimaa ja valtaa, kun porvarihallitus meni kaatamaan ensi töikseen oikeiston ajamat määrävähemmistösäännökset nurin!

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Melkein jokainen on aloittanut sanomalla, että vastaa ed. Sirkka-Liisa Anttilan puheenvuoron johdosta. Hän on hyvin suosittu kansanedustaja tässä mielessä. Näihin ed. S-L. Anttilan aatoksiin on tullut jo paljon vastauksia, ja uskon, että Ruotsin mallista on riittävästi keskusteltu.

Itse haluaisin tähdentää vielä kuitenkin lisäksi sitä, että ilmeisesti kunnallisvaalit polttavat keskustapuolueen jalkoja niin kovaa, että nyt huuetaan niin kovin äänekkäästi laajaa sopimusta

huolimatta siitä, että jatkuvasti toimitaan hyvin heikolla tavalla. Ei ole olemassa mitään neuvotteluilmapiiriä ja, niin kuin on kuultu, ei ilmeisesti tiedetä, mistä asioistakaan neuvotella voitaisiin.

Hallituksen sisäinen hajanaisuus on tietysti omiaan heikentämään kaikkinaisia mahdollisuuksia asettautua samaan pöytään. Kun näytetään, että hallituksella ei ole kykyä omalta puoleltaan tulla vastaan konkreettisesti, jäljellehän jää vain yksi vaihtoehto. Nyt ne avaimet on otettava omaan käteensä, jotka on annettu. Enemmistöparlamentarismiin siirtyminen on luonut kaikki mahdollisuudet hallitukselle kantaa vastuu. Valanhan se on jo saanut. Näin sen täytyisi tapahtuakin, ja nimenomaan ennen kunnallisvaaleja olisi kansalaisten saatava tietoonsa ne näkemykset, joita tämä hallitus ja sen pääpuolue, keskustapuolue, haluaa toteuttaa.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vastaan kahteen puheenvuoroon, edustajille Korva ja Sasi, jotka täällä hetkellä nähtävästi ovat tauolla kuppilan puolella.

Ed. Korva viittasi Ruotsin malliin. Se paperin, joka nähtävästi on kaikilla edustajilla luettavana täällä salissa siitä, mitä Ruotsissa on sovittu, henkijän on aivan erilainen kuin se, mistä nyt täällä keskustellaan opposition ja hallituksen välillä. Ruotsin malli on sosiaalinen, se on inhimillinen ja elvyttävä paperi, mutta Suomessahan vain puhutaan säästöistä, säästöistä ja säästöistä, jotka kohdistuvat vähävaraisiin ihmisiin ja lisäävät työttömyyttä. Täytyisi aina muistaa, että kysymyksessä on kaksi eri maata ja kaksi eri paperia ja pohjaa, mistä keskustellaan. (Ed. Rinne: Kaksi eri asennetta!)

Ed. Sasi puhui täällä aikaisemmin, että on luotu puolentoista vuoden eli porvarihallituksen aikana 165 000 työ- ja opiskelupaikkaa. Se on minusta jonkinasteinen väärinkäsitys, koska samanaikaisesti meillä on työttömyys lisääntynyt erittäin voimakkaasti. On aika ihmeellistä, mihin ne työpaikat on luotu, koska ei sitä kukaan tiedä. Nähtävästi ed. Sasi tietää. Hänen pitäisi samanaikaisesti kertoa, kuinka monta kymmentuhatta tai sataatuhatta työpaikkaa hallitus on omilla toimenpiteillään tästä maasta vähentänyt. Tämä pitäisi myös samanaikaisesti kertoa, ja ehkä ministeri, joka on paikalla, kertoo myöhemmin.

Ed. L e h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Relanderin paperin isydestä täällä käyty kiistely itse asiassa osoittaa,

että yhteisymmärrys toimenpiteistä ainakin tuntuu löytyneen. Uskon, että tämän pistävät ilolla merkille ne suomalaiset, jotka ovat varsin kyllästyneitä siihen, että puolueet vain riitelevät keskenään sen sijaan, että saisivat aikaiseksi joitakin tuloksia.

Ed. O. Ojalalle toteaisin, että tarvitsemme todella sopimista eri sukupolvien välillä, jotta nuoret pääsevät oman elämänsä alkuun. Eräs keskeinen vaikuttaja kuitenkin nykyisessä tilanteessa on myös ammattiyhdistysliike. Suomessa työelämää koskevia ratkaisuja tehdään kolmikantaperiaatteella, jossa hallitus ja työmarkkinajärjestöt, siis sekä työnantajapuoli että työntekijäpuoli, osallistuvat sopimuksen tekemiseen. Tähän asti ammattiyhdistysliike on lähinnä keskittynyt puolustamaan jo työssä olevien saavutettuja etuja tuntematta kovinkaan paljon solidaarisuutta niitä kohtaan, jotka ovat työelämän ulkopuolella kokonaan, niin kuin monet nuoret tällä hetkellä ovat.

Ed. Myllerkin on vaatinut, että kolmikantaperiaatetta noudatetaan. Toisaalta hän toteaa, että hallituksella on kaikki keinot käytettävissään. Mielestäni tässä on kuitenkin jonkinlainen asiallinen ristiriita.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Häkämiehelle, joka jo kotvan sitten kyseli sosialidemokraattien yrityspoliittisia kannanottoja, lupaan, kun kahden minuutin vastausaika ei täällä riitä, että jos hän tutustuu ensin ed. Backmanin puheenvuoroon ja sitten meidän vaihtoehtobudjettiimme, niin sen jälkeen hän on tervetullut tutustumaan myös yrittäjäpoliittisiin kannanottoihin sekä myös niihin aloitteisiin, mitä me olemme tehneet, ja pienyrittäjätyöryhmän jäsenenä olen valmis antamaan ihan henkilökohtaistakin opastusta, jos ed. Häkämies sitä haluaa. (Ed. Paasio: Hän on poistunut keskuudestamme!) Uskon, että valiokuntatuttavuutemme pohjalta keskustelu tulee käymään aivan asiallisissa puitteissa.

Sen sijaan ed. Sasille totean, että tämä on kuin oman niskan puhtaaksi pesemistä, kun täällä haukutaan sosialidemokraatteja siitä, että me emme kyllin nopeasti, tehokkaasti ja lojaalisti tue hallitusta. Työministeri Kanerva ei tänä päivänä olisi saanut näitä muutoksia iltaoulusta läpi, jos täällä ei olisi tehty välikysymystä. Minä vain ihmettelen, minkä takia vauhtia muuhun hallitukseen tuli vasta sen jälkeen, kun oli pakko vastata tästä oppositiolle. Jos mielestäni hyvinkin rehellisenä ja avomielisenä tunnettu

ministeri Kanerva voi antaa meille muunlaisen vastauksen tai jonkin hyvin selkeän ja hyvän vastauksen siihen, minkä takia hänen jo paljon aikaisemmin tekemänsä ehdotukset eivät hänen nimissään eivätkä vaadittavalla aikataululla ole edenneet, vaan vasta sitten, kun siitä tulee avoin poliittinen riita, niin olen valmis kuuntelemaan.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhemies edellisestä eduskunnasta, Kalevi Sorsa, ilmoitti eduskuntavaalien jälkeen, että vaalitulos perustuu valheeseen. En ota kantaa siihen, toimiiko keskusta tuolla väitettyllä tavalla, (Ed. Paasio: Kyllä pitäisi ottaa vähitellen!) mutta jotenkin tulee mieleen, että ainakin sosialidemokraatit ovat ottaneet opikseen ja panneet vähän paremmaksikin. Onko se ihan välttämätöntä? (Ed. Paasio: Emme me siihen lankea!)

Ed. Halonen, ei ole aikaakaan siitä, kun te olitte oikeusministerinä esittelemässä täällä ehdotusta, jonka mukaan yrittäjä, joka jättää verojaan maksamatta, pantaisiin linnaan. Minä en tiedä, kuinka yritysystävällistä se on. (Ed. Halonen: Onhan meillä sentään vielä lakia kunnioitaviakin yrittäjiä!) Tänä päivänä teidän ehdotukseenne varmasti kentällä puree. Myös työelämää uudistettaessa sosialidemokraateilta kuulin puheita joistakin riistokapitalisteista. On hyvä, jos olette muuttaneet kantaanne.

Ed. Hämäläiselle totean, että se Ruotsin malli, jota me emme ole halunneet noudattaa, oli mallia huonoon suuntaan. Ruotsalaisille tuli köyden pää vastaan, ruotsalaiset ovat kääntäneet kelkkansa. (Ed. Halonen: Teillä on jo enemmistö!) Toivottavasti Suomen sosialidemokraatit kääntävät Ruotsin esimerkissä myös kelkkansa yhtä nopeasti kuin ed. Halonen on tehnyt.

Ed. A. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Häkämiehen puheenvuoroon. Samalla voisin vastauspuheenvuorossani vastata ed. Niinistölle siinä mielessä, että en yhtään ihmettele, että te olette kovasti huolissanne yrittäjistä ja heidän tilanteestaan, koska tällä hetkellä yrittäjät pitävät porvarihallitusta suurimpana uhkana omalle toiminnalleen. (Ed. Halonen: Totta!) Minä olen kuvitellut, että te olette kovastikin olleet yrittäjien asialla. Ei hallituksessa ja sen toimenpiteissä oikeastaan ole näyttänyt yhtään miltään, mitä siellä olisi varsinaisesti tehty.

Ed. Häkämies antoi täysin väärän todistuksen sosialidemokraateista, että emme olisi täällä pu-

huneet. Täällä on jo ed. Halonen kovasti todistanut, kuinka paljon täällä olemme puhuneet. Minulla on nyt edessäni ryhmäpuheenvuoromme 18.2.1992. Jotta tulee todella selkeästi sanotuksi, mitä me olemme sanoneet, luen tästä ihan sanasta sanaan. Tämä on eduskunnan kansliasta mahdollisesti otettavissa: "Tuotantoperustaltaan terveille pienille ja keskisuurille yrityksille on ryhdyttävä maksamaan tilapäistä korkotukea niiden toiminnan ja työpaikkojen turvaamiseksi. Teollisuusneuvottelukunnan esitykset suhdannelainajärjestelyistä, vientitakuulain ja teollisuustakuulain muuttamisesta sekä pienten ja keskisuurten yritysten riskirahoituksesta on toteutettava." Mutta ed. Häkämies ilmeisesti ei ole ollut paikalla, kuten hyvin usein, kun työllisyydestä keskustellaan.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut Ruotsin malliin sillä tavalla, että täällä keskustelu on kyllä ollut järkyttävää. Tämä osoittaa, miten onnettoman kykenemätön koko eduskuntalaitos on ollut siihen suureen uudistukseen, mikä tehtiin, eli enemmistöparlamentarismiin. Miksi hallitus ei käytä sitä valtaansa, mikä sillä on, tee päätöksiä, ota vastuuta ja anna opposition huutaa omia huutojaan? Sen, että Suomen poliittinen järjestelmä on niin todella pimeä verrattuna johonkin Ruotsiin tai Englantiin, voi hyvin selkeästi todeta siitä, että pantaisiin samanlainen tilanne tähän meidän eduskuntaamme: Meillä olisi porvarihallitus, joka joutuisi pyytämään sosialidemokraattien tukea. Taatusti ei saisi samalla tavalla tukea kuin Ruotsissa, vaan tämä demarijoukko ajaisi maan katastrofiin ja haluaisi päästä valtaan. Kaikki käy selville hyvin yksinkertaisesti, kun panee sen tilanteen, mikä Ruotsissa on, tähän eduskuntaan. Tämä eduskunta, tämä poliittikjoukko, ei pystyisi ikinä tekemään Ruotsin mallin mukaista ratkaisua, vaan ajaisi maan täydelliseen katastrofiin. Onneksi meillä on enemmistöparlamentarismi, että te ette pääse hallitukseen.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Äärimmäisen lyhyen kaavan mukaan, koska ymmärrän, että keskustelua ei ole tarkoitettu olevaksi vailla loppua.

Mutta ed. Ukkolan puheenvuoron vuoksi haluan kuitenkin sanoa, ettei anneta sellaista kuvaa Suomestakaan, ettei mitään olisi tehty. Me olemme tehneet 18 miljardin markan supistukset talousarvioon ja jokainen tietää, kuinka

vastenmielisiä, kipeitä, epämiellyttäviä ja yhteiskunnallisesti vaikeita ratkaisuja ne ovat jo sinänsä. Kun sanotaan, että sitten pitäisi listiä lisää, niin kuin meille on ehdotettu ja jolta tieltä luultavasti mitään vaihtoehtoa ei sinänsä ole muuta kuin jatkaa vyön kiristämisen linjaa, niin samalla, arvoisa puhemies, jokainen täällä huomatkoon sen, että sitä kautta joudutaan muita järjestelmiä ottamaan käyttöön. Järjestelmistä vastenmielisin on työttömyys, jos sitä tullaan tätä kautta vielä lisäämään ja kasvattamaan siinäkin mielessä julkisen sektorin osuutta yhteiskunnassamme. Siis eivät nämä asiat ole, kuulkaa, hyvät ystävät, sellaisessa yhtälössä toisiinsa, että voidaan tehdä vain yhteen suuntaan olevia ratkaisuja: Vaaditaan päätöksiä. Jos niitä päätöksiä tehdään, niin kasvatetaan sellaisia yhteiskunnallisia ongelmia, joita kaikki ovat inhoamassa, vastustamassa ja tuomitsemassa. Ei toisin sanoen voi luoda sellaista valheellista kuvaa, että tämä olisi vain päätöksenteon tekemättömyydestä, vastenmielisyydestä tehdä päätöksiä, kiinni. Niitä pystyy jokainen tekemään, mutta ottakaapa niistä päätöksistä myös vastuumm. työttömyyden merkeissä.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että ministeri Uosukainen ei ole täällä paikalla. Hän on varmasti tarkistamassa omia eilisiä kannanottojaan. Ennen nimittäin erittäin hyvä saada nyt lopullinen selvitys tähän asiaan suhteessa neuvotteluihin kunnallisten keskusjärjestöjen kanssa.

Tänä aamuna minulla oli tilaisuus tavata kuntien keskusjärjestöjen edustajiston toinen puoli eli Kunnallisliiton johto. Siellä sekä toimitusjohtaja, varatoimitusjohtaja että opetus-toimesta vastaava virkamies totesivat hyvin yksiselitteisesti, että on kyllä käyty neuvotteluja, jos neuvotteluiksi tulkitaan semmoinen palaveri, jossa ei edes tarjota paperia nähtäväksi. Mutta minkäänlaista sopimusta tai Kunnallisliiton hyväksyntää tälle järjestelylle ei ole olemassa. Tässä suhteessa eduskunnalle on annettu eilen täällä ministerin toimesta virheellistä tietoa.

Minusta olisi hyvä selvittää asia ihan periaatteellisesti sen takia, että tiedetään, tarkoittaako hallitus tarjotessaan sosialidemokraateille nyt neuvotteluja näillä neuvotteluilla samaa: Meidät kutsutaan pöydän ääreen, ei edes esitellä mitään asioita, vaan vähän aikaa siinä jutellaan ja sitten mennään televisiokameroitten eteen ja ilmoitetaan, että nyt on aikaansaatu sopimus ja sociali-

demokraatit hyväksyvät kaikki nämä ratkaisut. Sen takia tämä ennakkotapaus kunnallisten keskusjärjestöjen suuntaan olisi syytä tänään selvittää perin juurin.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelen samaa, että ministeri Uosukainen, joka hyvin topakasti lähti hallitusaitioon, niin kun esitin, että hän on antanut virheellistä tietoa eduskunnalle, poistuu nyt, kun olisi aika vastata. Samassa tilaisuudessa, jossa ed. Backman, sain sen tiedon, jonka nojalla väitin hänen antaneen virheellistä tietoa. Tieto oli sen kaltainen, että kunnille aiheutuu noin 130 miljoonaa kuluja, ja nämä on siirretty yksipuolisesti kuntien hoidettavaksi. Tämä on ilmeisesti neuvottelutyyli ja tuntuu sovitulta, koska tämä on nyt hallitukselle aivan tuttu tyyli.

Sen lisäksi tuli ilmi, että opetus- ja sivistystoimen aiemmista leikkauksista nyt jo järjestetyiltä osin vielä noin 300 miljoonaa on selvittämättä. Ei ole työkaluja, millä päästään ulos näistä summist.

On tietysti hyvä, ministeri Uosukainen, että jotain tehdään, mutta se pitäisi tehdä niin, että valtio ottaa vastuun eikä sysää kunnallispoliittisissa vaaleissa kuntien hoidettavaksi omia tehtäviään ilman sopimusta. Kunnathan eivät äänestä.

Ed. Kasurinen toi esiin tämän valtiosäännön tavallaan öykkärimäisen väärinkäytön. Täällä ed. Liikkanen huuteli perään, että "itsehän sitä puolustitte". Me emme sitä puolustaneet, me olemme sen vieneet läpi. Me arvostamme demokratiaa ja olemme varmat siitä, että keskustapuolue tulee vielä vastaamaan tästä linjastaan juuri demokratian nimissä, ja ed. Liikkanen on täällä tyypillinen keskustan vaalipropagandan ja vaalikampanjan mainos.

Opetusministeri U o s u k a i n e n : Arvoisa puhemies! Minä tarkistin puheenvuoroni eilisen osan, ja ed. Kasurinen käytti aivan oikeata sanamuotoa tai arvasi asian oikean laidan. Keskustelut, jota verbiä käytin kolme kertaa, nimenomaan verbiä "keskustella", käytiin ja niiden pohjalta sovittiin lisäneuvotteluista. Läsä oli aivan asianmukainen virkamies Kunnallisliitostakin, ja siellä myös sovittiin siitä, etteivät kustannusjaot valtion ja kuntien välillä muutu. Tämä asia tuli esille erittäin voimakkaasti ilta-koulussa luonnollisesti, ja näin myös siellä sitten päätettiin, todettiin ja laskettiin. Selvitysmies Relander ja valtiovarainministeriön virkamie-

het, jotka olivat laskeneet ja laskelmoineet omasta puolestaan kustannuksia, korostivat tätä myös.

Nyt huomattakoon, että ensimmäisenä vuonna esimerkiksi oppilaiden kotikunnat eivät osallistu kustannuksiin. Lääninhallitukset ostavat tarkoitetut koulutusjaksot ammatillisilta oppilaitoksilta, ja niissä 134 miljoonassa markassa, joihin täällä viitattiin seuraavana vuonna 935 miljoonasta, on siis suorastaan pakko pitää huoli siitä sopimuksen mukaan, että nämä kustannosuudet säilyvät samassa suhteessa valtion ja kuntien kesken.

On myös kuntien etu, että nuoret saavat koulutusta, enkä minä oikein ymmärrä, minkä tähden halutaan ikään kuin ampua alas sellainen hanke, joka nyt auttaisi asiaa edes eteenpäin. On ihan oikein, ed. Puisto, on aivan oikein, että te täsmennätte, mikä on ollut neuvottelujen vaihe ja laatu, mutta minä myös voin kertoa oman tekstini tarkistettuani, ed. Backman, että verbi "keskustella" siellä nimenomaan oli, koska minäkin yritän olla tarkka siinä, milloin on tehty järjestelyasiakirja. Olen joutunut sellaisenkin tekemään. Silloin siihen ei ollut oppositio kovin tyytyväinen, mutta joka tapauksessa tiedän sen eron. Silti voin sanoa, että eihän sitä jokaista sanaansa kukaan varmasti voi tietää. Mutta nyt todella olen pysynyt rivillä ja todennut, että näin on. Näin me aiomme edetä ihan opiskelijoitien edun vuoksi.

Ed. Lahti-Nuuttila, minä olin täällä. Kello yhteenkö täällä eilen illalla istuttiin? Mutta me emme ilmeisesti sitten kohdanneet. (Ed. Lahti-Nuuttila: Meillä oli puhetta, että kyselytunnin jälkeen!) — Ei, vaan minä ilmoitin, että minulla on silloin neuvottelu täällä, kun meillä oli tätä verotustakin vähän käsiteltävänä, mutta siitä huolimatta olin täällä hyvin pitkälti. Odotin pitkän illan, mutta turhaksi tiesin sen. — (Ed. Lahti-Nuuttila: Otetaanko joskus uusiksi?) Siinä mielessä kuitenkin haluan huomauttaa, että sanamuotoni oli täsmälleen oikea: 2 500 koulutusjaksoa. Ja minä ihailin asiantuntemusta. (Ed. Lahti-Nuuttila: Entä koulutuspaikkoja?) — Koulutuspaikkoja tulee aluksi 500 ja sitten kaikki mahdolliset ryhmät ja muut sellaiset. (Ed. Lahti-Nuuttila: Minä olin oikeassa!) — Minä sanoinkin, että ihailin asiantuntemustanne ja halusin sen heti paikalla sanoa, että näin on tämän asian laita.

Sitten nimenomaan keskusteluissa sovittiin, että neuvotteluja jatketaan ja pidetään huolta tästä asiasta. Näin tapahtuu. Mutta oli ihan

hyvä, että se selvitettiin nyt ja myös itselleni selveni, etten ollut sanonut väärin.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tämän vastauspuheenvuoron ministeri Uosukaisen edellisen puheenvuoron jälkeen ja olisin puuttunut samaan asiaan, mitä edustajat Backman, Puisto ja Kasurinen ovat sen jälkeen käsitelleet, ja ministeri Uosukainen vastasi juuri. Mutta edelleenkin korostan, että kunnallisten keskusjärjestöjen taholta on todettu varsin monen meidän kuullen, että ei tässä keskustelussa ollut edes pohjapaperia näytettäväksi kunnallisille keskusjärjestöille. Rupatteleamalla tätä yhteiskuntaa ei saada järjestykseen. Jos oppositiotakin odotellaan vain keskustelemaan, ilman että on selkeät ehdotukset hallitukselta, niin ei se tule onnistumaan. Siinäkin sitten odotellaan pitkä ilta, ja turhaksi tiesin sen, kuten jatkuu laulu.

Tämän hallituksen suurin ongelma on se, että se joko ei nyt tiedä asioiden todellista sisältöä tai sitten se puheenvuoroissaan — kuten pääministeri Aho eilen televisiossa antoi kiistatta väärää lukuja siitä, mitä leikkaukset kuntien taloudelle vaikuttavat — se on nirso totuudelle. Sekö oli se sanamuoto, jota tässä salissa saa valehtelemisesta käyttää? Mutta minä pelkään vielä enemmän sitä, että hallitus ei tiedä. Hallitus sekoilee itse nyt lukujen kanssa eikä tiedä, milloin se on esittämässä mitä ja milloin mitä taas uutta.

Ed. Sasi, joka on kokoomusryhmän puheenjohtaja, omassa kirjoitetussa vastauspuheenvuorossaan osoitti sen kaaoksen, mikä on hallituspuolueiden sisällä tällä hetkellä. Sehän pursui kaaosmaisuuutta, kun ei kukaan hallitse enää yhtään mitään. Mutta hallitus on pidettävä pystyssä kunnallisvaaleihin saakka hinnalla millä hyvänsä. Jos hallitus luulee tai edellyttää, että opposition pitää tulla keskustelemaan, niin me teemme sitä täällä nytkin, mutta täällä on vain kaksi ministeriä paikalla.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Opetusministeri Uosukainen: Arvoisa puhemies! Minä haluan tässä kohtaa vastata vain sen verran, että kun minä edes mainitsin puheenvuorossani tuosta neuvottelusta, se johtui siitä, että niin paljon on sanottu, että ei oteta huomioon näitä tahoja ja ettei hallitus keskustele heidän kanssaan. Minun olisi paremminkin ollut sanottava, että minulla on ollut jatkuvasti tätä neuvot-

telua esimerkiksi oman sektorini ammattiyhdistysliikkeiden kanssa jne., koska se on minusta välttämätöntä. Mutta se tuli ehkä korostetuksi liikaa, ja se jollakin tavalla ärsytti, mutta joka tapauksessa näin on menetelty. Mielestäni se on oikein, ja toivon, että neuvottelut jatkuvat kaikin tavoin niin, että tämä asia saadaan hoidetuksi ja koulutuspaikat, niin kuin nyt näytetään.

Vielä huomaan siitä, kun kysytään, miksi oli niin kiire, että kiire oli juuri siksi kuin ed. Backman sanoi puheenvuorossaan. Kun on sellainen tilanne, että vielä voi auttaa tänäkin lukukautena, niin minusta oli hyvin tärkeää saada mahdollisimman nopeasti nämä asiat liikkeelle. Nimittäin oppilaitoksiin jo menee tieto, lääninhallituksiin samoin, ja asiat pääsevät liikkeelle. Meillä kouluissa näkyy olevan nuoruudella eli oppilailla aina kiire ja heidän pitää saada oppinsa silloin, siitä se kiire.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti ed. Kasurille oikaisen sen, etten ole tällä vaalikaudella perustuslakivaliokunnan jäsen.

Ed. Luttinen mielestäni käytti varsin ansiokkaan vastauspuheenvuoron puuttumalla siihen, että pitäisi tietää, mistä neuvotellaan. Myönnän avoimesti, että näin on myös hallituksen suunnalla, jos ja kun kerran ajatellaan, että tarvittaisiin merkittäviin ratkaisuihin myös oppositioin tuki. Nimittäin vaikka meillä on nyt enemmistöparlamentarismi, niin hallituksen mahdollisuudet ulottuvat vain julkisen sektorin saneeraamiseen. Tässä maassa tarvitaan saneeraukseen mukaan myös ammattiyhdistysliike ja elinkeinoelämä eli sen pitää olla kaikkien eri tahojen yhteistyötä. Siinä mielessä mielestäni eduskunnassa pitäisi syntyä sellainen yhteistyö, että oppositio ja hallituspuolueet toimisimme yhdessä tässä vaikeassa tilanteessa, jossa me kaikki tänä päivänä tiedämme Suomen talouden olevan.

Myönnän, että hallituksen suunnalta varmas on tehty virheitä, pitäisi olla aktiivisempi. Mutta sen mistä neuvotellaan, pitäisi olla kaikille täysin selvä. Sosialidemokraatit jättivät vaihtoehtobudjetin. Siinä on paljon hyvää, siitä voisi lähteä liikkeelle ja rakentaa yhteistä pakettia. (Ed. Hämäläinen: Miksi ette itse esitä?) Mutta vielä kerran: Lopetetaan puheet hallituksen kaatamisesta, joka on ollut teille se ensimmäinen ehto neuvottelupöytään tulemiseksi. Lähtekää Ruotsin sosialidemokraattien tavoin ottamaan vastuuta ja vaikuttakaa yhteistyössä hallituksen kanssa.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lehtinen jatkoi ansiokkaasti ay-liikkeen arvostelua. Se tietysti sallitaan, mutta se kohdistui väärin ajatuksiin. Ed. Lehtinen totesi, että ay-liike ei välitä muusta kuin työssäkäyvistä väestä. Ay-liike puolustaa tällä hetkellä työttömiä, heitä ei puolusta hallitus. Se aikoo työttömiltä leikata viimeisenkin murenen pöydältä. Ay-liike on tässä eri mieltä ja varmaan tulee puolustamaan kantaansa loppuun saakka.

Täytyy myös muistaa se, että sosiaaliturva maassamme on rakennettu työväenliikkeen ja ay-liikkeen voimin. Ay-liike on rakentamassa sitä jatkossakin, ja sitä nauttivat myös ne ihmiset, jotka eivät ole työelämässä, siitä ansiokkaasta syystä että ay-liike on pannut sen vireille.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lehtinen totesi, että kansa on kyllästynyt siihen, että eri puolueet täällä vain riitelevät keskenään. Näin varmasti on, mutta jos hieman mietitään, ketkä riitelevät, niin kyllä koko ajan kansa on saanut lukea, milloin kepu ja kokoomus ovat mistäkin asiasta eri mieltä keskenään tai milloin kokoomusjohto on tukkunuottasilla keskenään, oli sitten tukkaa tai ei. Sama asenne heijastuu myös kaikkiin muihin, ei vain oppositioon vaan myös ay-liikkeeseen. Perinteisetkin porvarilliset ay-liikkeet on haukuttu niin, että meitä demareita suorastaan hirvittää, kun ne haluavat välttämättä tulla meidän syliimme joka asiassa. Kyllä tässä vaiheessa jos syytetään riitelystä, olisi ensin selvitettävä nimenomaan oma pesä. Demareilla ei todellakaan ole mitään asiaa tulla moiseen riitapesään. Meillä on oppositio erittäin yhtenäinen, jopa niin yhtenäinen, että väliä oikein itseäkin hirvittää.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi ollut toivottavaa, että ministeri Viinanen olisi ollut paikalla äsken, kun ministeri Kanerva käytti puheenvuoron. Ei todellakaan ole kysymys vain siitä, että päätöksiä ylimalkaan tehdään, vaan aina on kysymys myös siitä, mikä sisältö päätöksillä on. Siitä olemme samaa mieltä. Mutta ministeri Viinanen mallihan on juuri se vaihtoehtoton malli, jolle keskustelussakaan ei vaihtoehtoja saa esittää, se malli, joka syventää lamaa, lisää työttömyyttä. Enkä ole nähnyt, että ministeri Kanerva kertaakaan olisi hallituksessa poikennut näistä linjauksista.

Sen vuoksi toistan uudelleen, että päätöksiin sisällön pitäisi olla sellainen, että ne kan-

nustavat yrittäjyyteen ja työllisyyteen, eikä suinkaan sellainen kuin ed. Niinistön kokoomuslainen yrittämisen malli, jossa suoraan suositetaan veronkiertoa. Kyllä sosialidemokraatit edellyttävät, että yrittämisen suosimisella tarkoitetaan nimenomaan yrittämisen edellytysten parantamista.

Mutta millä tavalla kokoomusvetoinen valtiovarainministeriö yrittämisen edellytyksiä parantaa? Se on vastikään tuonut meille tarkasteltavaksi esimerkiksi pääoma- ja yritysverotuksen uudistamisen, jossa yrittäjät asetetaan veronmaksun suhteen kahdenlaiseen kastiin: velkaisiin ja velattomiin yrittäjiin. Ja yllätys yllätys, velkainen yrittäjä maksaa tuplasti niin paljon veroa kuin velaton. Sehän on ollut tunnettua, että yrittäjä maksaa aina tuplasti vähemmän veroa kuin palkansaaja, mutta nyt yrittäjäkuntakin pannaan kahtia. Tämän tyyppisillä toimenpiteillä hallitus todellakin raunioittaa viimeisenkin yrittäjähengen tästä maasta.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kiitollinen ministeri Uosukaiselle, kun sain vastauksen yhteen kysymykseeni. En enää perää vastausta toiseen kysymykseeni, koska siinä ilmeisesti käy samalla tavalla.

Totean sen seikan, että ministeri Kanerva kuvaili eilen myös rivien välissä mainiolla tavalla hallituksen asteittaista kypsymisprosessia nostaa työttömyyden vähentäminen tärkeäksi asiaksi. Eli hallitus on nyt saanut otteen ministeri Kanervan ideoihin ja ehdotuksiin. Kun tästä lähdetään eteenpäin, jotta Suomi saataisiin käyntiin, minä odotan, että seuraavaksi ministeri Kanerva siirtyy täysin rinnoin talouspoliittiseksi vaikuttajaksi hallituksessa. Hän kyllä jo korosti päästävän eteenpäin talouden tervehtymisen kautta.

Kun ministeri Kanervalla on nyt ilmiselvää myötätuntoa eduskunnassa, mutta ei koko hallituksella, ministeri voisi vaikka aikaa on vähän käytettävissä, linjata juuri tässä yhteydessä näkemyksiään esimerkiksi kolmannen lisätalousarvion aikatauluun ja sisältöön. Entä tässä tilanteessa talouspoliittisen tiedonannon tarve? Sen tarpeen tyydyttäminen varmaan loisi pohjaa myös tärkeän ja keskeisen uuden yhteisymmärryksen lähteenä. Entä ministeri Kanervan näkemykset tällaisesta laajasta kolmivuotisesta vakauttamisohjelmasta, josta ed. Luttinen mm. täällä puhui? Nyt olisi, ministeri Kanerva, paikka linjata talouspolitiikkaa laajemminkin, jotta työllisyyssä saadaan kuntoon.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on jälleen ilmennyt se, kuinka hallitus ja sen ministerit ovat epäkypsästi lähestyneet erilaisia organisaatioita ja ihmisiä, ja se on tietysti suuri vahinko. Mitä sitten tulee tähän, kuka on kyllästynyt hallitukseen, niin siihen ei kyllä SDP:nkään kyllästyminen yksin riitä, vaan mielipidemittaukset osoittavat, että kansa on nimenomaan kyllästynyt hallitukseen. Minusta se on vielä suurempi ongelma kuin se, että SDP on kyllästynyt hallitukseen, koska kansa vaikuttaa kaikkeen.

Nimenomaan tämän puheenvuoron pyysin sen takia, että tällainen työttömien ihmisten kotona makuuttaminen pitäisi kyllä lopettaa, tällainen venäläinen malli, jossa ihmisen ei tarvitse tehdä mitään ja hän saa tietyn rahan kotiin. Tätä hallitus on suosinut puolitoista vuotta. Noin 250 markkaa päivässä maksaa keskimäärin yksi työtön. Jos tämä raha siirrettäisiin näiden ihmisten työllistämiseen työpaikalla, niin päästäisiin paljon parempiin tuloksiin. Mutta tällaista ideointia hallituksella ei tämän puolen toista vuoden aikana ole ollut. Samaten se, että tähän liitettäisiin koulutus, oppisopimuskoulutus, auttaisi erittäin paljon. Mutta tämän tyyppisiä käytännön toteutuksia hallituksella ei ole ollut.

Päinvastoin kun hallitus on puuttunut näihin asioihin, se on tehnyt esteitä sille, että ihminen menisi töihin, pakottaa hänet olemaan työttömänä. Pienenä esimerkkinä yrittäjä: Jotta hän saa starttirahan, hänen pitää olla puoli vuotta työttömänä. (Ed. Kemppainen: Ne ovat aikaisempia rajoituksia!) Eihän tässä toiminnassa ole mitään järkeä. Minusta vähän tuntuu, että ministeri Viinaseltakin on unohtunut, mikä on yrittäjän asema. Tekisikö hän itse samalla tavoin? Eivät tästä puhu ainoastaan palkansaajajärjestöt, vaan nimenomaan yrittäjät kentällä ihmettelevät tätä touhua. Tässä mielessä pitäisi tähän asenteellisesti ja muutoinkin, käytännön tasolla, saada selvä parannus aikaan.

Ed. Rönholm (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä useasti politiikassa epäillään motiiveja. Hallituksen osalta en niitä ole asettanut kertaakaan kyseenalaisiksi. Ne ovat ehkä ideologisesti toisen sortisia kuin omiani, mutta sillä tavalla kuitenkin hyväksyttävät. (Ed. Kemppainen: Yrittäjyyttä edistäviä!)

Sen sijaan minua on surettanut erityisen paljon se asia, että hallituksen arvio omista voimavaroistaan on niin moneen kertaan suoraan

sanoen osoittautunut ylimitoitettu, yllioitellun vahvaksi ja suureksi. Eikä minulle ainakaan ole käynyt selväksi se, onko se johtunut hallituksen omasta arviointivirheestä vai hallitukselle tulleet väärästä tiedosta. Sama se, mistä tämä on kotoisin. Tämä on kuitenkin tämän hallituksen ehdottomasti suurin virhe ja tekee tämän hallituksen toiminnan mahdollottomaksi, koska sillä tällainen perusvika on.

Sen lisäksi, kun tässä nyt ministeri Kanerva on saanut huomattavan positiivista huomiota osakseen, en voi olla kysymättä häneltä: Onko hän todella harkinnut esitystään silloin, kun hän on esittänyt, että esimerkiksi kunnalliselle sektorilla Turkua esimerkkinä käyttäen pitäisi 40 prosentin vähentää työvoiman määrää? Sopisiko, jos valtakunnan tasolla tämä ekstrapoloitaisiin ylöspäin, se, että me hommaisimme 200 000 uutta työtöntä kunnalliselta sektorilta? Jos taso on näin voimakkaasti heittelevä, että hallituksen sisällä vahvasti taistellaan muutamasta tuhannesta uudesta työpaikasta ja niistä pidetään kova ääni, niin tuntuu jotenkin käsittämättömältä se, että sitten heitonomaisesti ollaan karsimassa näin hirvittäviä määriä yhdeltä sektorilta.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta, että meitä odottaa työttömyyden toinen aalto varmasti julkisen hallinnon suunnasta sen jälkeen, kun yksityinen puoli on saneerannut väkeä kilometritehtaalle rujojen luvuin, niin minä kovin kernaasti vastaan tähän ed. Rönnholmin kysymykseen sen vuoksi, että tällainen mielikuva todellakin on syntynyt, enkä ole katsonut aiheelliseksi sitä lähteä lehtien palstoilla oikaisemaan ja mahdollisuutta tähän aiemmin ei ole tällä tavoin ollut. Tämä oli melkein pätilattu kysymys.

Mutta se ei sitä ollut, ja minä vastaan lyhyesti, että olen todellakin esittänyt julkisuudessa arvioini Turun kaupungin tilasta, joka ei paljon korulauseita kaipaa. Se on varsin synkeä, ja siellä varmasti on myöskin henkilöpuolella järjestelyjä edessä: Turun kaupunki ei tällaisenaan kestä. Mutta nuo luvut eivät ole tästä maailmasta. Sen sijaan olen esittänyt, että jos Turun kaupunki yhtiöittää, liikelaitostaa, omia toimintojaan ja siirtää ne oman budjettinsa ulkopuolelle, niin sitä kautta voidaan Turun kaupungin varsinaisen budjetin puolella tehtäviä summia ajatella niin, että varmaan nykyisestä henkilöstömäärästä — muistaakseni noin 12 500 — voidaan varmaan kolmannes keventää. Näitä henkilöitä ei siis olla siirtämässä ulos palkkalistoilta tai työt-

tömiä, vaan Turun kaupungin toimintojen saneeraamisen kautta tapahtuu tällainen ratkaisu, jossa he eivät ole Turun kaupungin budjetissa mukana.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä myöskin kiitin omasta puolestani ministeri Uosukaista tästä vastauksesta, joka todisti sen, että olin saanut oikeata tietoa ja ymmärtänyt myöskin asian oikein. Mutta jatkan edelleen tästä aiheesta, nyt varsinkin kun valtiovarainministeri Viinanen on myöskin paikalla.

Minä en ymmärrä tämän hallituksen harjoittamaa koulutuspolitiikkaa. Kun ajatellaan tilannetta, että meillä on tiedossa koulutuspaikat, jotka meillä ovat maassamme käytössä, meillä on tiedossa suunnilleen ne nuoret, jotka ovat aloittamassa joko peruskoulussa, keskiasteella tai korkea-asteella, ja tässä tilanteessa myöskin otetaan huomioon se, mikä on meidän työttömyystilanteemme, niin hallitus tekee hyvin summittaisia päätöksiä nimenomaan koulutuksen osalta säästöpäätösten muodossa. Se karsii tiedossa olevia paikkoja yli sen, mikä tarve on. Ja sitten yllättäen löytyykin hyvää tahtoa, että ikään kuin otetaan puoli askelta eteen ja luvataan pikkuisen paikata tilannetta.

Kun esimerkiksi 60 000 nuorta jäi yhteishausa ilman koulutuspaikkaa, tämä kertoo sen, minkälaisessa koulutuspoliittisessa tilanteessa me todella tässä maassa olemme. Myös tuntien organisaation sisältä käsin haluan kiinnittää teidän huomiotaan siihen, kuinka paljon virkamiesten turhaa ajankäyttöä on uhrattu koko tähän operaatioon. (Ed. Kemppainen: Täytyy työllistää byrokratiaa!) Sitä on tehty opetusministeriössä, sitä on tehty opetushallituksessa, sitä on tehty lääninhallituksissa, jokaisen kunnan kouluosastossa, ja aivan turhaa työtä, kun näitä säästöpäätöksiä on pistetty täytäntöön ja nyt jälleen puretaan. (Ed. Kemppainen: Tekevät ne muutakin turhaa työtä!)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. L e h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan aikaisempaan keskusteluun ammattiyhdistysliikkeestä. Ammattiyhdistysliikettä tarvitaan kyllä silloin, kun halutaan sopia asioista kolmikantaperiaatteella. Kuitenkin tosiasiaksi jää, että toistaiseksi ammattiyhdistysliike on lähinnä vaatinut hallitusta teke-

mään erilaisia asioita, mutta se ei ole itse osallistunut niihin toimenpiteisiin, joissa se todella voisi omilla toimillansa tehdä ja vaikuttaa. Oppositioikin on täällä todennut, että vasta teot ratkaisivat.

Vasemmisto on vaatinut useaan otteeseen kolmikantaperiaatteen noudattamista. Toisaalta vasemmisto on syyttänyt sanelupolitiikasta hallitusta heti, kun se on puuttunut työelämää koskevaan lainsäädäntöön niin, että joko työnantaja-puoli tai työntekijäpuoli ei ole tukenut esitystä.

Jos päätökset on sitten tehtävä, on kyllä valittava vaihtoehdot, millä ne tehdään. Itse kannattaisin enemmän kolmikantaperiaatetta, jolla asiat hoidettaisiin sovussa, mutta se edellyttää myös ammattiyhdistysliikkeeltä vastaantuloa joissakin asioissa, aivan samoin kuin hallitukselta ja työnantajapuoleltakin.

Ed. Kautolle totean, että itse en aio aloittaa riitelyä siitä, kuka riitelee. Totesin vain, että riitelystä on kyllästytty.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä ovat ministerit Uusukainen ja Kanerva saaneet kovasti kiitosta ja sympatiaa. Minäkin tunnen kumpaakin kohtaan sympatiaa. En tiedä, minkä vuoksi tunnen sympatiaa ministeri Kanervaa kohtaan, mutta sen ymmärrän, miksi ministeri Uusukaista kohtaan.

Ed. Skinnari mainitsi, että 250:tä markkaa ei annettaisi suoraan, vaan pitäisi tehdä työllä. Kyllä se käy, jos se tehdään kadun lakaisemissa, vanhusten huollossa, veden kannossa jne., jossa sellaisenaan siitä ei tule markkinoitavaa tuotosta. Ymmärrän, että ei yhteiskunta anna ilmaiseksi vaan täytyy tehdä vaikka voimisteluliikkeitä saadakseen tuon rahan. Mutta jos se pannaan tuotannolliseen toimintaan eli henkilö menee tekemään työtä jossakin ja tuotetaan enemmän, kuka ostaa ne tuotteet, kun kysyntä ei muutu siitä miksikään, annetaan se 250 markkaa voimisteluliikkeiden kautta tai suoraan? Siitä meillä on kysymys. Näin ollen on aivan turha ajatella, että meillä selviäminen palkahästä olisi kiinni siitä, että nämä rahat annetaan vain teollisen työn kautta, koska tuotteet eivät meillä mene kaupaksi. Meidän ainoa ratkaisumme ongelmaan on se, että kysyntä alkaa vetää, tuotteilla on kysyntää. Ja kun tuotteilla on kysyntää, valmistaja voi tarjota työtä. Kun se voi tarjota työtä, se voi maksaa palkkaa vaikka sen 250 markkaa. Kun on palkkaa, on ostovoimaa, ja tämä kehä alkaa silloin nousta. Mutta nämä ajatukset ovat aivan huuthaapelia, paitsi palveluammatteihin kohdistettuina.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Asia on varmasti niin kuin ed. Aittoniemi sanoo, että tavaralla pitää olla kysyntää. Kyllä kysyntää on, kunhan on oikea hinta. Keskeinen osa hinnasta on palkkakustannuksista ja työvoimakustannuksista muodostuvalla osuudella, jossa tänä päivänä ei ole joustoa. Jos silläkin sektorilla alkaa joustoa esiintyä enemmän kuin nykyisin, uskon, että kaikki tuotteet asettuvat oikealle hintatasolle Suomessa, olkoot sitten kotimarkkinatuotteita taikka muita. Vienissä nyt ei liene suuren suuria ongelmia.

Mutta viittaen jäykkyyden olemassaoloon työmarkkinoilla. Kun viime kesänä yritettiin järjestää nuorille töitä, nettopalkkajärjestelmä ei kelvannut nimenomaan jäykkyyssyiden takia, ei millään tälle yhteiskunnalle siitä syystä, että se loukkasi voimassa olevia sopimuksia liian kovalta tavalla. Ei voitu tarjota nuorille ihmisille töitä, kun olisi mahdollisesti pudotettu palkkataso vähän alhaisemmalle tasolle, sellaiselle tasolle, jolla työnantajat ovat valmiit ottamaan nuoria ihmisiä töihin.

En voi ymmärtää, ettei tällaisessakaan asiassa joustavuutta voida toteuttaa, kun on kuitenkin nuorten ihmisten tulevaisuudesta kyse, olkoon kyse sitten toimeentulosta taikka koulutuksen aikaisen toimeentulon turvaamisesta. Ihan samanlaisia jäykkyystekijöitä löytyy muidenkin kuin nuorten ihmisten työelämästä. Näitä pitää pystyä nostamaan pöytään, keskustelemaan avoimesti niistä. Kyllä työpaikkoja löytyy, kun niillä on oikea hinta.

Täällä on myös sanottu, että yritystoiminnan hyväksi ei ole tehty yhtään mitään. Se ei pidä paikkaansa. Ensimmäisenä työnä viime vuoden kesällä pudotettiin useilla miljardeilla markoilla työvoimakustannuksia yrityksiltä, mikä jälkikäteen ajatellen olisi voitu varmasti kohdentaa muullakin tavalla, ja niin olisin tänä päivänä ainakin minä tekemässä, jos olisin tiennyt, minkä vastaanoton se sai niin tässä salissa, jota pakettia täällä arvosteltiin erittäin voimakkaasti, eikä sille annettu yrityselämässäkään kovin suurta arvostusta eikä se ainakaan riittävästi vaikuttanut sillä tavalla kuin kuviteltiin. Siinä paloivat miljardit ehkä sittenkin tehottomasti hukkaan. Ne olisi voitu käyttää paremmallakin tavalla.

Koko joukko on tehty myös viimeisen vuoden kuluessa sellaisia toimia yritystoiminnan pönkitämiseksi, jotka nimenomaan tukevat yritystoimintaa, pyrkivät viemään edes tämän vaikeimman ajan ylitse, olkoon kyse sitten korkotukijärjestelmistä, vakuusjärjestelystä Takuukeskuk-

sen kautta, suhdannelainajärjestelmistä, investointiavustuksista jne. Niitä löytyy miljarditollukalla. Toki vain maksajat ovat veronmaksajat.

Mitä pääomaverouudistukseen tulee, johon ed. Hämäläinen viittasi, me saamme siitä varmasti tässä salissa taas ensi viikolla hyvän keskustelun aiheen, jos se tänne keskusteluun silloin jo tulee. Siinäkin pitää nähdä metsä puilta. Se on erittäin keskeinen yritystoimintaa elvyttävä paketti. Voisi sanoa jopa niin, että sellaista pakettia ei noususuhdanteen aikana olisi ehkä järkevää tuodakaan eduskuntaan ja yleensä muuttaa tätä järjestelmää uudeksi. Se olisi ylikuumentamassa varmastikin yritystoimintaa.

Mitä tulee velkaisiin ja velattomiin yrityksiin, ymmärtääkseni tällä tarkoitetaan henkilöyhtiöiden verokohtelua, joka on nyt kuitenkin siirtymäkauden ajaksi hoidettu yhtiömiensvähennyksellä, tasattu sitä ongelmaa, joka tulee velkaisen ja velattoman yhtiön verotuksessa. Paljon suurempi ongelma on kuitenkin se, millä ne yritykset pystyvät tekemään tulosta, josta se vero maksetaan. Kukaan ei maksa veroa, jos ei tulosta ensin synny. Siitä meidän pitäisi kantaa ensisijaisesti huolta, että pyörät pyörivät yrityksissä ja sieltä tulee jotakin verotettavaa tulosta. Ei suomalainen yritysverotus tapa kyllä yhtään ainnutta yritystä, se on toinen tosi. Tyhmyyttään kaatuu se yritys, mutta yritysverotuksen tasoon se ei varmastikaan kaadu, sitä on turha väittää.

Mitä tulee työn vastaanottamiseen, täällä on sanottu, että 250 markkaa vai mitä olin kuulevinani saisi työtä vastaan. Siitä vain töitä tekemään! Ei sillä palkalla kukaan tule ottamaan työtä vastaan. Olen samaa mieltä, että pitäisi, kun yhteiskunta osallistuu tähän toimeentuloon, olkoon työttömyysturvan kautta, jokaiselta jonkin näköistä työpanosta edellyttää sen laiskan rahan siirtämisen yhteydessä yhteiskunnan hyväksi. Mutta se on ihan turhaa puhetta, että sillä rahalla aktivoitaisiin ihmiset töihin. Ei varmastikaan kukaan tule tekemään sillä rahalla töitä.

Kun vielä saataisiin työelämään joustoa, tarkoitan palkkasuhteissa, ei se tarkoita välttämättä nimellispalkkaa, se voidaan joistakin muistakin asioista, työvoimakustannuksista, karsia, tiputtaa, joustaa toiselle tasolle, niin uskon, että siellä rupeaakin tapahtumaan toisella tavalla toimintaa.

Olen useampaan otteeseen kuullut tässä taikka huoneessani Relanderin pakettia mainostetun. Onhan siellä hyviä kohtia, ihan samoja kohtia, joita ministeri Kanerva yritti esittää viime keväänä muistaakseni siinä paketissa. Tor-

juin jokaisen. Torjun Relanderin paketistakin jokaisen asian, jos ei samanaikaisesti esitetä, mistä siihen otetaan rahat.

Kun Relanderin paketin toinen puoli, josta tässä salissa vältetään keskustelua, tuodaan tänne taloon, joka pakotti sisältää erittäin kovia säästötoimia esimerkiksi työttömyysturvaan, jolla tätä pakettia rahoitetaan, niin ääni kellossa on toisenlainen. Keskustellaan substanssista oikein aidosti, otetaan se paketin toinenkin puoli, joka sinänsä tähtää hyvään, mutta ei sitä ikävämpää puolta unohdeta. Toivon silloin kaikilta tässä salissa myös tukea niille säästötoimille, joilla se paketti voidaan rahoittaa.

Ylimääräistä rahaa tähän yhteiskuntaan ei ole saatavissa, ei edes velkarahaa. Se on syytä nyt ymmärtää. Otetaan varmasti kaikki, mitä tullaan saamaan. Se onkin se ongelma, josta tullaan keskustelemaan jatkossa paljon enemmän, pysymmekö me pitämään jatkossa edes nykyisen etuustason yllä, koska meille tulee ongelmia rahoittaa ulkomaisella pääomalla sitä kulutusmenojen pottia, joka meillä tällä hetkellä julkishallintoon on rakennettu. Ei mikään tämän kokoinen kansakunta voi esiintyä suurimpana lainanottajana maailmassa. Sille tulee kyllä pää aivan nopeasti eteen, ja sen takia näitä säästötoimia on ihan turha yrittää vastustaa. Ne on pakko tehdä.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Viinanen jälleen kerran käytti matalaa rintaääntänsä ja toisti sen, minkä on ennenkin sanonut, että on aivan sama, mitä muut asioista ajattelevat, näin asioita kuitenkin viedään eteenpäin. Hän onkin ehkä hallituksessa ainoa ministeri, joka on enemmistöparlamentarismin idean lkenut kunnolla.

Kuitenkin haluaisin puuttua tähän ajatukseen hieman tarkemmin, kun nyt työttömyysturva jälleen kerran tuli esille, siltä kantilta nimittäin, että kun me olemme rakentaneet sosiaaliturva- ja työttömyysturvajärjestelmäämme, niin sehän on rakennettu kyllä hyvin pitkän tien kautta. On ollut komiteoita, jotka ovat istuneet ja fundeeranneet ja fundeeranneet ja istuneet ja pystyneet töissäänsä myös varmasti arvioimaan aika hyvin uudistusten kokonaisvaikutuksia.

Nyt en ole huomannut, kun tätä purkutyötä ollaan aloittamassa, että valtiovarainministeriö olisi kyennyt esittämään meille päätöksentekijöille laskelmia, joissa olisi päästy valtion tilikirjan kansien ulkopuolelle arvioimaan kokonaisvaikutuksia ja joissa olisi markkamääräisten vai-

kutusten lisäksi arvioitu myös vähän muita kysymyksiä, siis pitempää aikaväliä, mutta tehty myös eri hallintokuntien yli menevää arviointia ja nimenomaan oman tilikirjan yli menevää arviointia. Minusta on kohtuullista olla vaatimassa sitä, että järjestelmien syvällisiä muutoksia ei pidä lähteä tekemään paniikissa, vaan ne ansaitsevat yhtä huolellista valmistelutyötä kuin niiden rakentaminenkin on aikanaan vaatinut.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Viinasen puheenvuoro osoitti, että hän on suoraluonteinen kapitalistiporvari ja sillä siisti ja linja on selvä ja kirkas, eikä siinä ole mitään venkoilua.

Mutta jos me menemme tarkemmin näihin asioihin, haluaisin, että esimerkiksi valtiovarainministeriö voisi selvittää, kun aina puhutaan palkkojen joustosta, esimerkiksi korkeaa korkotasoa nuorille yrittäjille. Joissakin tapauksissa saattavat olla korkomenot, rahasta johtuvat menot, jopa suurempia — joissakin julkisissa tiedotusvälineissä on ollut, joillakin aloilla ehkä hajatapauksina — kuin työvoimakustannukset. Kannattaisi myöskin tämä puoli selvittää, tämä jousto, joka on joutanut vaikka kuinka ylös, mistä aiheutuu yrityksille valtavat kustannukset. Pitäisi selvittää tämä puoli ennen kuin päästään asiallisiin keskusteluihin palkkakustannuksista, myöskin yrityksille aiheutuvat korkokustannukset.

Toinen asia, joka täytyy samalla selvittää tietysti, on, että suomalainen työntekijä joutuu paljon enemmän tienaamaan rahaa, että saa samat peruselämisensä ehdot ja hinnan kasaan. Eräät tutkimukset osoittavat, että tämä ero on aika merkittäväkin. Suomalaisen pitäisi saada, ennen kuin pääsee samalle elintasolle esimerkiksi jonkun itävaltalaisen työntekijän kanssa, huomattavasti suurempi palkka, että pystyy ostamaan saman verran sapuskaa.

Pitää ottaa kokonaisuus huomioon eikä aina puhua vain työntekijän aiheuttamista kustannuksista, vaan myöskin siitä, että työntekijälle aiheutuu valtavasti kustannuksia hintatason ja peruselämisen ja rahan hinnan takia. Silloin päästään asialliseen keskusteluun ja voidaan jostain sopia. Mutta aina vain sanotaan, että se on aina työntekijän vika. En minä väitä, että Viinanen näin sanoo, mutta tämä aina nousee esiin.

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Kaksi minuuttia!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ymmärrän ministerin puheen sen osan erinomaisen hyvin, että rahat on loppu. Pöydille jaettu hallituksen esitys lainanottovaltuuksien lisäämiseksi on tästä hyvin vakuuttava näyttö.

Kun arvoisa ministeri pohdiskelee sitä, millä hinnalla voidaan kansalaisia rekrytoida työhön, teen ehdotuksen korvaamaan sen, että vaaditaan tätä ikuisuusasiaa, työehtosopimuslain yleissitovuuspykälän kumoamista.

Ensinnäkin, mikä koskee julkista lohkoa, tehdään niin kuin on monesti tehty, että hallinnollisilla päätöksillä määrätään tilapäisen henkilökunnan palkkauserusteet. Tämä on täysin mahdollista.

Mikä koskee yksityistä lohkoa, jos hallitus haluaa, että yhteiskunnan varallisuutta käytetään porkkanana, niin tehdään hallinnollinen päätös siitä, että tämän verran varallisuutta on käytettävissä, ja katsotaan, mikä on vaste siihen. Tätä hallitus ei ole tehnyt.

Ed. Alho merkitään läsnä clevaksi.

Ed. R ö n n h o l m (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Kun aiemmin epäilin, että hallituksen suurin virhe on sen huono arviointikyky omien kykyjensä suhteen, esittäisin nyt yksilöidyn kysymyksen, kun ministeri Viinanen täällä toteaa, että rahat on loppu ja lisärahan saanti on kovin vaikeaa, lähes mahdotonta: Onko hallituksella suunnitelmaa sen varalta, että tämä maa ajautuu likviditeettikriisiin eli että ei ole enää rahaa, ja jos on, minkälainen se on luonteeltaan ja millä tavalla tähän näiden puheidenkin perusteella todennäköiseen tilanteeseen on valmistauduttu?

Olisi nimittäin hyväksi varmasti kaikille tietää hallituksen oma arvio siitä, kuinka todennäköinen tällainen katastrofaalinen tilanne valtiontalouden, kunnallistalouden ja koko kansantalouden kannalta on ja minkälaisiin toimiin on ryhdytty, ettei taas kertaalleen ajauduta sellaiseen yhteen päivään, yhteen yöhön ja sitä seuraavaan aamuun, jolloin tässä maassa on taas heitetty kaikki asiat kolmeen kertaan völttiä ympäri ja sen jälkeen tultu mahalaskussa maa-

han. Nyt olisi aika hallituksen kertoa eduskunnalle, miten näin kriittisessä tilanteessa valmistaudutaan huonoimman vaihtoehdon varalta, joka täällä esitettyjen puheiden perusteella näyttää kovin todennäköiseltä ja oikeastaan kovin nopeastikin odotettavalta.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin kiinnittää huomiota nimenomaan siihen kysymykseen, onko valittu talouspoliittinen linja tietoista vai onko siihen jouduttu pakon sanelemana. Hallitus kuitenkin pitää puheissaan omaa politiikkaansa ainoana oikeana. On syytä tietää, onko tämän ainoan oikean talouspolitiikan seuraukset selvitetty. Onko tietoa siitä, mihin leikkaukset vaikuttavat ja minkälaisia kerrannaisvaikutuksia niillä on?

Ministeri Viinanen totesi, että kyllä työpaikkoja löytyy, kun työllä on käypä hinta. Tämän ajatuksen mukaisesti on menetelty esimerkiksi Yhdysvalloissa, missä tilanne on se, että yksi kolmasosa ihmisistä, vaikka he ovat työssä, elää köyhyysrajan alapuolella eikä voi kustantaa itselleen edes asumista. Tähänkö pyritään?

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Sen pidempään puuttumatta siihen, miten nämä leikkaukset mihinkin vaikuttavat, on ihan selvää, että ne vaikuttavat. Niiden pitääkin vaikuttaa. Silloin kun kyse on elintason laskusta, ne vaikuttavat varmasti joka ikiseen ihmiseen, koska mitään muuta tietä ei ole. Ei varmastikaan nopealla aikavälillä ole mitään muuta tietä olemassa.

Tämmöisten pidempien aikavälien arvioinnista. Kyllä kai meistä jokaisella ymmärrys on, mitä seuraa siitä, että ihmisillä ei ole töitä, erityisesti mitä nuorille ihmisille tapahtuu, jos heillä ei ole töitä. Se on kyllä kansallinen todella suuri, mittava ongelma tulevaisuudessa. Se on asia, jonka markkamääriä on edes turha arvioida. Siitähan on hirvittävät seuraukset. Siitähan ei kukaan enää pääse mihinkään. Mutta meillä ei valitettavasti ole enää aikaa muuhun kuin nopeasti tehdä näitä ratkaisuja.

Enemmänkin puutun äskeiseen keskusteluun, jossa kyseltiin mitä tapahtuu, jos rahat loppuvat. Ei tässä tietysti sellaisia kriisitunnelmia tarvitse luoda. Me pyrimme nimenomaan säästöillä, koko ajan olemme pyrkineet, siihen että kassakriisiin ei yhteiskunta ajautuisi. Mutta säästöt ovat olleet äärimmäisen tuskallisia. Sen takiahan on 18—19 miljardia erinäköisiä säästöpäätöksiä taikka tulevia päätöksiä leikattu taikka ylipään-

sä leikattu harkinnanvaraisesti mitä tahansa.

Joka tapauksessa meidän budjettimme olisi 18,5 miljardia suurempi ensi vuodelle, jos ei olisi näitä päätöksiä, tosin portaittain tehty kriisien kautta, olkoon nyt kuinka tahansa, mutta tehty joka tapauksessa. Kaikilla näillä tähdätään siihen, että me pystyisimme selviytymään jollain tavalla ilman sitä todellista kriisiä, joka kassakriisiksi on täällä mainittu, ja sehän olisi tilanne.

Kyllä siitä suunnitelmia tietysti täytyy olla olemassa, mitä tapahtuu, mutta ne ovat asia erikseen. Totean vain sen, kuten jokainen tietää itsekin, että jos näistä massiivisista lainanotto-määristä, jotka ovat useita kymmeniä miljardeja markkoja, pienikin osa jää saamatta, se merkitsee välittömästi sitä, että erinäköisiä etuisuuksia joudutaan leikkaamaan ja jättämään maksamatta ne asiat, mitä pitäisi meidän hoitaa. Ei siinä mikään muu auta. Se merkitsee tietysti lainsäädännöllisiä toimia entistä enemmän. Sen takia näihin säästöihin toivon, että kaikki suhtautuvat vakavasti. Ne on tehty nimenomaan sen takia, että me emme ajautuisi yllättäen sellaiseen tilanteeseen, jossa voimme yhtäkkiä huomatakin, että me emme pysty rahoittamaan sitä 60—70 miljardin markan yli varojen elämistä, mitä tämä yhteiskunta tällä hetkellä valitettavasti tekee.

Kun joku edes sitten sanoisi, että se tapahtuu sinä ja sinä päivänä, jollette jotain tee. Ei sitä koskaan meille etukäteen ilmoiteta, mutta signaaleja alkaa tulla, niin kuin olen sanonut jo viime keväänä varhain. Signaaleja alkaa siitä tulla, että lainan saanti on hankalampaa. Se on entistä hankalampaa Euroopan rahamarkkinoiden rauhattomuuden takia.

Kun tämmöisissä suurissa volyyymeissä liikutaan vuodesta toiseen, niin kuin tällä hetkellä näyttäisi nykyisillä menoperusteilla, pelkkä fyysinen hoitaminen ja markkinoilta lainarahan hankkiminen on pitkäjänteistä puuhaa. Se vie yhä enemmän aikaa. Ja voipa olla niin, että me emme edes ehdi saamaan niin paljon lainarahaa kassaan kuin tarvitsisimme, vaikka se hana olisi aukikin. Ei se kokonaan varmastikaan lukkoon mene. Mutta sen riman pudottaminen, että me kassakriisiin ajautuisimme, on kaikkein huonoin vaihtoehto. Se on kaikkien kannalta hallitsematon vaihtoehto. Toki niitä arvioita pitää olla ja on olemassa, millä tavalla toimitaan, mutta siinä ei silloin paljon kysellä, mistä leikataan, kun maksut jätetään maksamatta. Toivottavasti me emme semmoiseen tilanteeseen ajaudu.

Korostan edelleenkin, että näillä säästötoimilla tähdätään tasapainon saavuttamiseen edes

kohtuullisella aikavälillä. Ei tasapaino ole läheläkään näitten leikkausten jälkeen, kun me otamme 60 miljardia vuositasolla tänä vuonna ja ensi vuonna lainaa. Me olemme äärimmäisen kaukana tasapainosta. Siinä eivät mitkään elvytyslainat eikä muut auta. Sellaisiin ei kerta kaikkiaan ole mahdollisuuksia.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Olin erittäin tyytyväinen ministeri Viinasen äskeisessä puheenvuorossa yhteen kohtaan. En ole koskaan kuullut tämän puolentoista vuoden aikana, että hän olisi pitänyt nuorisotyöttömyyttä ja yleensä työttömyyttä onnettomuutena, vaan paremminkin hänen puheistaan on joskus kuultanut se sävy, että työttömyys kuuluu asiaan tässä yhteiskunnassa. Nyt hän selvästi sanoi, että nuorisotyöttömyys sisältää aikapommin, jonka vaikutuksia me emme voi vielä aavistaa ja jonka vaikutuksia hän ei halua hillitä. Näin hän jatkoi edelleen.

Eilen illalla ennen kuin saimme päätöksen, että keskustelu jatkuu tänään päivällä, tulin kirjoittaneeksi sadun, koska olen lukenut satuja äskettäin eräästä keskustapuolueen mainoksesta. Luen myös itse kirjoittamani sadun:

Olipa kerran jossakin maa vanhalla mantereella, jossa elintarvikkeiden hinnat ovat maanosan korkeimmat, jossa lainojen korot ovat ennätyskorkeita, jossa verot juovat verta enemmän kuin muualla asianomaisella mantereella, jossa työttömyys on katastrofaalinen ja jossa konkurssreja on enemmän kuin missään muussa teollisuusmaassa. Tämän maan talous- ja työllisyyspolitiikkaa johtaa puolue, jonka pääideologin nimi, hän oli partainen mies myös aikanaan, on Santeri Alkio. Voisin löytää eduskunnan kirjastosta hänen valokuvansakin.

En ole tämän Santeri Alkion kirjoja lukenut, oikeastaan muistelen, etten yhtään, mutta niin usein ovat hänen kannattajansa ja opetuslapsensa yhtä lausetta toittaneet, että se on jäänyt päähän, vaikka ei silloin kansakoulun käyneen lukemisen ymmärtämistä opetettukaan. "Älkää unohtako köyhän asiaa", sanoo tämä suuri filosofi ja ideologi.

Nyt kun tämä maa on ajautunut kapitalistiseen lamaan, on mainittu johtava puolue ryhtynyt panemaan maan asioita kuntoon puhumalla yhteiskuntasopimuksesta ja on se manaamassa samalla esiin ammoin käydyn sodan henkeä. Säästöjä suorittaessaan on mainittu puolue kohdistanut toimensa veteraneihin, jotka ovat tuon sotansa jo ammoin käyneet talvisaikaan ja kesäi-

sinkin. Edelleen eläkeläisiin, jotka täyttivät tuon ammoin käydyn sodan jälkeen sotakorvausjunat omalla työllään. Edelleen lapsiperheisiin, joiden lapsista toivotaan tulevan meidän eläkkeemme maksajia. Edelleen opiskelijoihin, joita mainittu puolue estää opiskelemasta. Edelleen yrittäjiin, jotka eivät saa edes tukea voidakseen yrittää. Puolue on todella unohtanut ainoan ideologiasaan olevan keskeisen säännön: älkää unohtako köyhän asiaa.

Yhteiskuntasopimuksen ulkopuolelle mainittu puolue on jättänyt pankit. Nille syödään rahaa. Edelleen varakkaat ja suurituloiset, niitä ei veroruoska ja raippa koskettele. Kasinopelurit ovat saaneet jättää rahansa Sveitsiin ja Jersey saarelle. Edelleen yhteiskuntasopimuksen ulkopuolelle mainittu puolue jättää maatalousyrittäjät ja Suomen maatalouden. Tämä puolue, josta olen puhunut ja sen pääideologista, on maalaisliitto, sittemmin keskustapuolue ja nykyisin Suomen keskusta.

Tällä puolueella on myös erittäin kuuliainen ja uskollinen lakeija. Takavuosina kokoomus käytti itsestään kunniakasta nimitystä: palkan-saajapuolue, yrittäjäin puolue. Tämä illuusio on särkynyt jo aika päiviä, viimeistään puolentoista viime vuoden aikana. Kokoomuksella on vanhahtava arkaistinen käsitys kohta noin 400 000 työttömän koostumuksesta. Nämä työttömät-hän ovat kokoomuksen mielestä yleensä vasemmistopuolueita kiinnostavia duunareita, joista kokoomuksen ei pidä huolehtia. Mutta kokoomuksen pitäisi vähitellen oppia tietämään, että siellä on insinöörejä, tekniikoita, merkonomeja ja maistereita, ja kuulin maanantaina, että jopa lääkäreitä ja lakimiehiä papeista puhumattakaan. Näitä joukkoja kokoomus on aina pitänyt luontevina ja perimmäisinä kannattajinaan. Edelleen voin kertoa, että entisiä konkurssin tehneitä yrittäjiä on myös listoilla. Jos ei kokoomuksella ole työttömälle sydäntä, niin pitäisi olla järkeä, koska nämä kaikki papit ja merkonomit äänestävät myös kunnallisvaaleissa ja myöhemmissä vaaleissa.

Olen jo puhunut keskustasta ja kokoomuksesta. Keitä muita 17 ministerin joukossa on? Siellä on kokonaista kaksi ministeriä väestöryhmästä, jota on kansassamme vajaa seitsemisen prosenttia. Edelleen, kun puhutaan "turhista" ministreistä, niin kuin lehdistö on herkutellut, voidaan mainita, että siellä yksi ministeri edustaa ryhmää, jonka yksi edustaja Vesa Laukkanen totesi, että laman hoitamiseen ja lamasta pääsemiseen on ainoa keino rukoilla, yksinomaan ja ainoa

keino hänen puoli tuntia kestäneessä puheen-vuorossaan. Nähtävästi hän on ministeri Kan-kaanniemelle antanut saman neuvon, mutta minä muistan jo rippikouluajaltani, että Luther opetti meitä, että tekkää työtä ja rukoilkaa. Ei pelkkä rukoilu auta, ed. Vesa Laukkanen, joka on kuulemma nyt Englannissa.

Minä ja pari muuta ryhmätoveriani teimme muistutuksen silloin, kun porvarienemmistöinen eduskunta äänesti kumoon sosialidemokraattien edellisen välikysymyksen työttömyydestä, jolloin työttömyys pyöri noin 300 000 hengessä. Kun äänestysnumerot tulivat taululle, toveri Rinne marssi ministerivastuulain mukainen muistutus mukanaan kansliaan ja jätti sen sinne, jotta kun porvarillinen eduskuntaenemmistö oli kaatanut välikysymyksen ja säilyttänyt hallituksen pystyssä, ainakin vielä tutkittaisiin juridiset mahdollisuudet panna ministerit vastuuseen, niin pääministeri, valtiovarainministeri kuin työministerikin. Mutta perustuslakivaliokunnassa porvarillinen enemmistö katsoi, että he eivät ole syyllistyneet laiminlyönteihin. En väitä, että me kuusi olimme sataprosenttisesti sitä mieltä, että nyt tulee pallo jalkaan ministereille Kanerva, Viinanen ja Aho. Siitä ei ollut kysymys, vaan se oli tavallaan mielenosoitus: Kun eduskunta äänesti silloin 300 000 työttömän asian nurin, ainakin pitäisi vielä jollakin tavalla asiaa selvittää.

On erinomaisen hyvä, että ryhmämme otti nyt, kun olemme kohta 400 000:ssa kaiken kaikkiaan työttömien osalta ja alle 25-vuotiaita työttömiä on 100 000, asian uudelleen keskusteltavaksi. Toivon, vaikka pelkään, että kaikki puhe-miehet eivät siihen suostu, että kaikkien niitten sosialidemokraattisten puheenvuorojen jälkeen, joita jälkeeni on lista, avautuisi yhtä pitkä eli kahden tunnin repliikkikeskustelu kuin toveri Rinteen kohdalla tapahtui, jotta porvarillinen enemmistö pakotettaisiin todella ihmisten hätää seuraamaan ja keskustelemaan siitä eikä esiintymään ylimielisesti ja koppavasti.

Kysyin kerran, paljonko työttömiä Suomi kestää, ja joku välihuutaja kysyi pääministeri Aholta, kestääkö se puolta miljoonaa. Hän sanoi, että ei kestä puolta miljoonaa, mutta jätti vastaamatta siihen, kestääkö se 450 000:ta tai 400 000:ta. On erinomaista kyynisyyttä pääministerin todeta eduskunnan edessä, että Suomi ei kestä 500 000:ta, mutta jättää vastaamatta, kestääkö se kolhuitta 400 000.

Minusta on hyvä, että ministereitä joskus kehuaankin, niin kuin ministeri Kanervan kohdalla on monella suulla todettu, jopa opposition

puolelta. Mutta minun täytyy sanoa: Kun ministerivastuulain mukaista muistutusta tutkittiin, siellä oli työvoimatoimistojen johto- ja kenttätasolta asiantuntijoita. He totesivat, että näin vähäiä resursseja ei työvoimapolvelujen jakajille ole annettu vuosiin, kenties vuosikymmeniin. Virkoja leikataan, ja vaihtoehtomahdollisuuksien, mm. työttömän koulutuksen, osalta ovat rahat vähentyneet, ja suoranaiset ohjeetkin edellyttävät pidättäytymistä nyt, kun juuri pitäisi sillä alalla jotakin tehdä.

Viime päivinä on paljon puhuttu ideologisesta puristuksesta. Kun otin selvää, sillä tarkoitetaan sitä, että nyt, kun on kapitalistinen lama, joka vaatii toimia, ja kun olemme menossa EY:n jäseneksi, mikä vaatii toimia, näiden molempien varjolla porvarit pyrkivät kaventamaan sosiaali-, terveys- ja opetustoimen turvaa ja purkamaan rakenteita. Edelleen pyritään laman ja EY-direktiivien varjolla murskaamaan ammattiyhdistysliike. Äärireunassaan sillä alueella on ed. Ukko-la, oikeistopopulisti, joka ihmeekseni kantaa mielellään itsellään liberaalien ryhmässä nimitystä "sit." eli sitoutumaton. Nähtävästi hän on sitoutumaton sen vuoksi, että hän ei ole ilennyt todella virallisesti niillä mielipiteillä, jotka hänellä on ammattiyhdistysliikkeestä, liberaalisessa puolueessa olla. Onpa toinenkin, ed. Markku Laukkanen, joka on arkkivanhoillinen nimenomaan suhteessaan ammattiyhdistysliikkeeseen.

Ammattiyhdistysliikkeestä puheen ollen tänään näimme Huomenta Suomi -lähetyksessä, että Italiassa oli valtavat mellakat suurkaupungeissa ja kohteena olivat ammattiyhdistysjohtajat. Tietysti tuli kananmunia ja perunoita ja tomaatteja heitä kohti kansanjoukosta. Silloin tietysti joku tältä puolelta salia voi ajatella, että noin kenties käy Suomessakin, että joukot asetuvat johtajiaan vastaan. Mutta kun olisi kuunnellut loppuun asti, siellä todettiin, että hyökkäykset tapahtuivat sen vuoksi, että ay-johtajat olivat suostuneet vastaavan tyyppisiin hallituksen säästötoimenpiteisiin, joita meillä täällä nyt on. Mellakat olivat siitä johtuvia.

Meidän puoleltamme salia on puhuttu Ruotsin paperista ja meidän oman ryhmämme teke-mästä paperista. Ne olen lukenut enkä niitä nyt lue, mutta luettelen muutamia kohtia, kun aina pyydetään jotakin. Ministeri Viinanenkin on todennut useaan otteeseen, että oppositiolla ei ole esittää mitään.

Valtionyhtiöitä on porvarienemmistöinen eduskunta pyrkinyt yksityistämään. Se toiminta on lopetettava. Valtionyhtiöt ovat nimenomaan

olleet tasapainottavina ja työllistävinä tekijöitä silloin, kun Suomessa on vaikeinta ollut. Niitä tulee perustaa lisää nimenomaan metsäteollisuuden puolella.

Edelleen tulee ydinvoimalaitoksen rakentaminen aloittaa niin pian kuin mahdollista.

Sitten tulisi mielestäni miettiä omaisuuden luovutusveroa, pakkolainaa, jota Suomen kansa joutui antamaan, oliko se 40-luvun loppupuolella, kun tiukkoja aikoja elettiin. Se ei koskisi asuntoa, jossa perhe asuu, ei kenties huvilaakaan eikä työpaikkana esimerkiksi maatalouskiinteistöä eikä semminkään ihokasta. Korkeita osakeomaisuuksia voitaisiin varsin hyvin 5—10 vuoden osalta ottaa määräprosentti lainaksi valtiolle. Ainakin siinä vaiheessa se voi olla ministeri Viinaselle tarpeen, kun kerrotaan, että ulkomaiset lainanantolähteet alkavat olla lopuillaan ja kuittina.

Vihdoinkin pitäisi toteuttaa korkeiden eläkkeiden leikkaus, olkoon sitten 10 000 tai 12 000 maksimimäärä. Siitä puhutaan ja kaikki maisterit ja muut talousmiehet sanovat, että siinä ei säästetä mitään. Miten ihmeessä siinä ei säästetä, jos leikataan ylisuuret eläkkeet? Puhutaan mm. erään suuren pankinjohtajan 60 000 markan eläkkeestä.

Julkisista investoinneista jo mainitsin satsaukset valtionyhtiöihin ja ydinvoimalan. Edelleen moottoriteitä, rautateitä ja julkisia rakennuksia pitäisi todella panna nyt alulle, kun se on edullista.

Tasavallan presidentti otti äskettäisessä puheenvuorossaan esiin asian, mitkä ovat ne lainsäädännölliset tavat, millä ministeri Kanerva panisi markkinavoimia vastuuseen, markkinavoimia, jotka hoitavat maassa liikkuvasta rahasta 2/3, kun julkisella taloudella on vain 1/3.

Ruotsin mallista en malta olla sanomatta muutamaa sanaa, kun jatkuvasti porvaripuolelta on sanottu, että meidän pitäisi vastaavasti toimia kuin sosialidemokraatit Ruotsissa. Yhtä monta kertaa on meidän puoleltamme kerrottu, että tilanne on siellä toisenlainen, on vähemmistöhallitus. Jos Suomessa olisi vähemmistöhallitus, pitäisi oikeistopopulistiselta oppositiolta, esimerkiksi SMP:ltä, hallituksen neuvotella kannatusta tai sosialidemokraateilta tai mahdollisesti ed. Ukkolalta. Se olisi varmasti hyvin vaikea tilanne, mutta meillä on hallituksella kaikki valta.

Sosialidemokraatit ovat tasoittaneet talouspolitiikkojen ja valtiovarainministerin tietä, kun hyväksyimme lepäämäänjättämissäännösten osittaisen kumoamisen. Olimme isänmaallisia ja

epäitsekkeitä. Nyt tuleekin ja herää se kysymys, miksi silti hallitus penää ja perää neuvotteluhallukkuutta Ruotsin mallin mukaan. Tuli mieleen — koska me olemme kertoneet tämän valtiosääntöpuolen niin moneen kertaan, ettei enää tietämättömyydestä voi olla kysymys — onko nyt niin, että hallitus haluaakin kajota siihen lakisääteiseen perusturvaan, toimeentuloturvaan, joka lepäämäänjättämissäännösten yhteydessä jäi vielä lepäämään jätettäväksi. Siihen varmasti meidän ryhmämme ja koko oppositio sanoo tiukan ”ein”. Mutta en minä usko, että hallitus sentään vielä siihen on kajoamassa, varsinkaan ministeri Kanerva, jota täällä on niin jatkuvasti ylistetty.

Me emme lähde — puolueemme puheenjohtajan suulla se on toistuvasti tullut esiin — porvarihallitukseen sen ulkopuoliseksi tukimieheksi ja me emme lähde yleensä hallitukseen muuten kuin nykyhallituksen savuaville raunioille. Emme myöskään puolueena vuorenvarmasti tule antamaan ay-liikkeelle neuvoja ja ohjeita. Heillä on taito, kyky ja voima hoitaa kolmikan- tai muokantaneuvottelunsa paremmin kuin kenties poliittinen puolue ne hoitaisi.

Me neuvottelemme asioista tähtäimessä laajapohjainen hallitus. Minun henkilökohtainen mielipiteeni on se, että sen hallituksen tulisi koostua edistyksellisemmistä voimista kuin nykyhallituksessa on eli siinä olisi kokoomuksen tilalla vihreätä ja vasemmistoliittoa. Toisella sijalla pidän kolmen suurimman puolueen yhteistä hallitusta.

Lopuksi, en todella kadehdi hallituspuolueiden rivikansanedustajia, jotka kahvilassa hiha märkänä itkevät, että on pakko ryhmäkokouksiin päätöksiä noudattaa, vaikka kansa, kun edustaja menee omille kujille kotikylään, on melkein pillissä kiinni. Mutta näyttäkää rohkeutenne ensi yönä joskus puolenyön jälkeen, kun täällä äänestämään päästään. Muistakaa, että ryhmäkuri on asia, jonka kohta pitäisi olla historiaa myös keskustan ja kokoomuksenkin kohdalla. Meidän puolueellamme se on onneksi vihdoinkin aika lailla historiaa.

Kuntavaalit, jotka pidetään jonkin viikon kuluttua, ovat poliittinen ilmapuntari, jossa todella tutkaillaan, mitä mieltä kansalaiset ovat tästä porvarihallituksesta. Hallituksen on erottava mahdollisimman pian.

Ed. Ranta merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkki tuli puheensa loppupuolella ihan liberaalien linjoille, joten tervetuloa. LKP puolueena ja eduskuntaryhmänä on ensimmäisenä esittänyt suurituloisille pakkolainaa viime keväänä ja toiseksi sitten kesäkokousten yhteydessä. Ylisuurten eläkkeiden leikkaamisesta henkilökohtaisesti olen aivan varmasti puhunut useampaankin otteeseen täällä eduskunnassa. Vaikka valtiontaloudellisesti niitten merkitys on hyvin vähäinen, niin se on yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kannalta tärkeä asia.

Sitten tähän Ruotsin malliin ja meidän poliittiseen kulttuuriimme. Sen mukaan, mitä minä olen puolentoista vuoden aikana seurannut, tämä meidän eduskuntamme ja koko poliittinen järjestelmämme ja sen toimintakyky on niin kaukana länsimaisesta kuin itä on lännestä, valitettavasti. (Ed. Kasurinen: Se kuullaan jo kolmannen kerran!) Ikinä ei meidän SDP pystyisi tekemään samaa yhteiskunnallista, isänmaallista tekoa, mihin Ruotsi pystyi, jos Suomessa tilanne olisi sama kuin se Ruotsissa tällä hetkellä on.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkki toi esille myöskin tämän Ruotsin asian. Olen ed. Ukkolan kanssa ihan samaa mieltä siitä, että kyllä sosiaalidemokraattien pitäisi vähintään ottaa mallia siinä, että menette neuvottelupöytään, menette puolustamaan omien kannattajienne etuja. Koska jokainen tässä salissa meistä tietää, että me tässä maassa joudumme tekemään leikkauksia, (Ed. Paasio: Tehkää itse ne!) niin nimenomaan niiden leikkauksien pitää olla sosiaalisesti ja oikeudenmukaisesti tehtyjä.

Tämä asia ja työllisyyspolitiikka, kun on kuunnellut näitä puheita, ei puhumalla parane eikä välikysymyksiä tekemällä mihinkään etene. (Ed. Paasio: Emme mekään sitä usko!) Te olette täällä Ahon hallituksesta tehneet syntipukin kaikkeen työllisyyspolitiikkaan. Täytyy palauttaa mieleen vuoden 91 tulo- ja menoarvio, se tehtiin vuonna 90. Kun luette sen perusteluita, siellä selvästi näkee, että kaikki merkit oli todettu, meillä alkaa laskusuhdanne. Millään tavalla ette varautuneet tulevaan tilanteeseen. (Ed. Rinne: Kepu vaati lisää 6 miljardia!) Silloin olisi pitänyt nimenomaan alkaa tehdä. (Ed. Gustafsson: Väärä todistus!)

Yksityistämisestä ed. Vähänäkkille sen verran, että kyllä minusta on ihan tarpeeksi julkista

hallintoa paisutettu. Annettakoon kunnissa palvelujen tuottaminen niille, jotka tekevät sen parhaimmalla ja taloudellisimmalla tavalla.

Ed. Vuoristo: Arvoisa puhemies! Sallitaan kaikesta huolimatta, että palaan hiukan alkuun. Nimittäin minulla on kädessäni hallituksen virallinen vastaus välikysymykseen. Sehän päättyy tähän tunnettuun huipennukseen, jonka ministeri Kanerva esitti:

”Työttömyys asettaa uhanalaiseksi suomalaisen yhteiskunnan arvoperustaa. Suurtyöttömyys on myös hyvä kasvualusta erilaisille yhteiskunnallisille äärimmäisyyksille, joista meillä on varoittavia esimerkkejä vanhan mantereen keskeisistä osista. Työttömyys on tämän yhteiskunnan ongelma numero yksi ja hallituksen keskeisin haaste. Työttömyys koskettaa keskimäärin joka kolmatta suomalaista kotitaloutta, ja se kulkee halvaannuttavalla tavalla läpi koko yhteiskuntamme. Sen kulku meidän on yhdessä pystyttävä pysäyttämään. Terveellä talouspolitiikalla ja aktiivisella työvoimapolitiikalla se on pysäytettävissä ja pysäytettävä. Työttömyyden tuomien ongelmien poistamiseksi tarvitaan — koko yhteiskuntamme panostuksia.”

Tämä on huikeaa tekstiä. Minä uskon, että jokainen tämän allekirjoittaa. Ei tästä olla eri mieltä. Mutta yksi tästä puuttuu ja sen mukana kaikki: uskottavuus. Ei tätä usko kukaan. (Ed. Kallis: Ja tahto!) — Ja tahto puuttuu, olkoon se toinen asia. — Uskottavuuden mukana puuttuu kaikki.

Uskottavuus käsitteenä on tietysti sen kaltainen, mistä presidentti vähän puhui, ettei sitä pitäisi käsitelläkään. Se on altis monenlaisille tulkinnoille, koska se pitää sisällään myös näkymättömyyden ja näkymättömyys ja näkymättömät vaikuttavat myös tähän kenttään aivan varmasti. Sellaisessa maailmassa me olemme. Siitä syystä tämä käsite on äärimmäisen hankala, mutta siitä on kysymys, uskottavuudesta. Tämä on hankala myös siitä syystä, että tämä ei kosketa ainoastaan hallitusta ikään kuin koalitiiona, ikään kuin hallituksena sinänsä, vaan yksittäisiä ihmisiä hallituksessa. Heiltä on mennyt uskottavuus. He ovat enää muodollisen uskottavuuden varassa, jota pitää yllä institutioit, tämä talo, tasavallan presidentti, virkojensa puolesta, mutta muuten tämä kaikki on hävinnyt. Tässä on keskeisesti tämä merkillinen ongelma. Se on äärimmäisen hankalasti hallittavissa. Itse asiassa se ei olekaan hallittavissa. Mutta ongel-

mana se pysyy niin kauan kuin se on tunnistettavissa, ja se on tunnistettavissa.

Ministeri Kanerva, joka on sana-akrobaatti, käyttää mielellään myös raamatullisia ilmauksia. Hän puhui esimerkiksi temppelin harjalla olemisesta jne. Raamatunhistoriasta, jos sallitaan, ottaisiin pienen esimerkin, jolla yritän kuvata tätä tilannetta. Saatetaan muistaa sieltä Belsasarin pidot, jotka tämä kaldealaisten kuningas järjesti ylimyksillensä, joita oli tuhatkunta. Ne olivat ylivertaiset pidot. Tarjottavaa oli paljon. Kun viini oli makeimmillaan, niin kuin sanotaan, tapahtui jotakin sen kaltaista, joka kuninkaan järkytti. Ja pyhässä sanassa on mielenkiintoisesti kerrottu, mitä se merkitsi, millä tavoin tämä tapahtui, miten se ilmeni hänessä. Nimitäin kun viini oli makeimmillaan, yhtäkkiä ilmestyi näkymättömästä näkyvä käsi, joka piirsi seinälle jotakin, jota ei ymmärretty, mitä se oli, mutta se järkytti kuninkaan, ja hän huusi ja kutsui kaikki tietäjät, tähdistä ennustajat, kaldealaiset ja muut, selittämään, mistä on kysymys. Kukaan ei pystynyt sanomaan, mistä on kysymys.

Mutta sitten huomattiin, että olihan siellä sellainen mies kuin Daniel, ja Daniel kutsuttiin myös selittämään selittämättömäksi käynyttä. Ja Daniel selitti sen. Siinä oli sanoja Danielin tulkinnan mukaisesti. Ensimmäinen sana oli suurin piirtein: Jumala on valtakuntasi katsonut ja tilasi arvioinut. Sinut on vaa'alla punnittu ja köykäiseksi havaittu. Valtakuntasi tulee hajoamaan. Tämä oli siis Danielin tulkinta tulkitsemattomasta. Se aiheutti sen, että Daniel sai siitä palkinnon. Sitten voidaan katsoa, miten tilanne jatkui.

Tähän hallitukseen, kun se pystytettiin, sisältyi valtaisaa toivoa joidenkin taholta. Se oli ensimmäisen kerran pitkään aikaan joidenkin mielestä sellainen hallitus, jonka aikana piti tapahtua kaikki, mikä tapahtua voi. (Ed. Aittoniemi: Kaikki on tapahtunut!) Jossakin vaiheessa tämän hallituksen aikana, en tiedä, mikä se vaihe mahtoi olla — mielestäni se ei ollut se, kun markka kytkettiin ecuun tai tehtiin devalvaatio tai kun Viinanen sanoi, ettei eroa tai jotakin muuta — ehkä silloin, kun viini oli makeimmillaan, ilmestyi hallituksen ylle näkymättömästä käsi, joka kirjoitti: Sinut on vaa'alla punnittu ja köykäiseksi havaittu.

Minä ajattelen, ettei näkymättömästä tullut käsi ollut pelkästään markkinavoimien käsi vaan siihen sisältyi myös ihmisten jotakin peritajua, oikeudentuntoa, oikeustajua, joitakin tä-

män tyyppisiä asioita. Tämän hallituksen ylle, silloin kun viini oli makeimmillaan, silloin kun hallitustyöskentely heille parhaiten maistui, silloin kun kaikki oli hyvin ja kaikki tuntui olevan hyvin, laskeutui käsi, ja se vei perushuottamuksen. Ja se ei tämän hallituksen aikana enää palaa. Se on aivan varmaa. Tehköön se minkälaisia yrityksiä tahansa, tehköön se minkälaisia suunnitelmia tahansa, puhukoon se mitä tahansa, kun luottamus, uskottavuus on hävinnyt, se ei palaa. Se on aivan varma, sillä luottamuksen käsitteeseen sisältyy juuri tämän tyyppinen asia.

Miten tästä olisi jatkettava? Mielestäni tässä ei ole mitään ongelmaa. Tämä hallitus, joka nyt siis kelluu määrätyllä tavalla, pitäisi paikallistaa ja täytyisi paikallistaa jotenkin tämä henkinen ja poliittinen tilanne, mikä Suomessa on. Kuka sen tekee? Kansa. Yksinkertaisesti kansa, kansa joka ei ole kaikkivaltias, mutta kansa joka pitää kyllä valtiovaltaa aika tavalla käsissäänsä. Kansa sen tekee. Kunnallisvaaleissa kansa tekee tämän tilannekartoituksen. Sen pohjalta on aivan pakko muodostaa sen tyyppinen hallitus, joka tekee tämän vakauttamisohjelman, mistä nyt niin paljon on puhuttu, tuo sen tänne. Kansanedustajat tarkistavat sen, sitoutuvat siihen, Suomen kansa sitoutuu siihen vähitellen, ehkä viiden vuoden aikana. Tämä maa nousee jaloilleensa aivan varmasti, mutta tämä hallitus saa lähteä.

Ed. Lindroos: Arvoisa herra puhemies! Kohtuullisen pitkä keskustelu tämän välikysymyksen yhteydessä on omasta mielestäni ollut varsin kahtiajakoinen. Ainoa asia, mistä on oltu hyvinkin liikuttavan samaa mieltä, on se, että kyseessä on todella suuri ongelma, suurella o:lla kirjoitettu ongelma, ja se ongelma on sekä taloudellinen että inhimillinen. On korostettu erityisesti ongelmia inhimillisellä tasolla.

Tämä keskustelu on sillä lailla ollut kahtiajakoinen myös toisaalta, että vaikka on yhdessä todettu tämän ongelman vakavuus, niin omasta mielestäni, joka mielipide saattaa olla myös väärä, minulle on jäänyt sellainen käsitys, että yleensä hallituspuolueitten taholta on tarjottu syytelyä ja saivartelua, vähän taivastelua ja erityisen voimakasta syytelyä. Oppositio on myös syyttänyt, enkä minäkään syyttelemättä aio täältä korokkeelta pois lähteä. Mutta kuulemani mukaan myös oppositiopuolueen kansanedustajat ovat tarjonneet varsin runsaasti erilaisia muutosaineita, korjaustarpeita ja ovat esittäneet huomattaviakin linjanmuutoksia perustelun omia näkemyksiään varsin voimakkaasti.

Minua askarruttavatkin sellaiset kansanedustajat, joita meidän joukossamme tuntuu olevan: He ovat aivan kuten minkkitarhassa, jossa tutkitaan, että kunhan vain karva kiiltää, niin sielunkin on hyvä olla. Suomenmaassa on liian paljon ihmisiä, joilla ei karva kiillä eikä sielunkaan ole hyvä olla.

Eiliselä päivältä jäi mieleeni muutamia puheenvuoroja sekä hyvässä että vähän huonommassa hengessä. Erityisen suuren arvon annan — enkä sen takia, että he ovat sosialidemokraatteja — ed. Matti Louekosken eiliselle puheelle, ja juuri minun edelläni kuultu ed. Vuoriston puhe oli aika tavalla vertaansa vailla. Itse jään aivan varmasti mielipiteitteni kanssa varjoon.

Eilisen pohjanoteerauksen minun mielestäni teki keskustapuolueen ed. Markku Laukkanen. Minä kuuntelin sitä puhetta, en nyt ihan itkuun paukahtanut, mutta ammattiyhdistysliikkeessä yli 30 vuotta toimineena olen hänen kanssaan kyllä hyvin vahvasti eri mieltä. Ammattiyhdistysliike Suomessa on ollut, on tänään ja on tulevaisuudessaakin ohittamaton voima. Suomalaiset ammattiyhdistysliikkeen johtajat on kansa, oma väki, valinnut ed. Markku Laukkanen mielipiteistä riippumatta. Tämänhetkisten ay-johtajien kanssa on tultava toimeen. Niitten kanssa on sen oman väen tultava toimeen, tämän kansanedustuslaitoksen, ministereitten, ketään unohtamatta. Ajatelkaas, mitä tämänhetkisten ay-johtajien takana on. Siellä ovat tämänhetkisiä ay-johtajia kokemattomimmat, kireämmät, kompromissihaluttomimmat seuraavat sukupolvet.

Ed. Markku Laukkanen eilen oli sitä mieltä, että yleissitovuus työehtosopimuksista pitää poistaa. Jos hän olisi ollut looginen, hän olisi jatkanut: Seuraava vaihe on se, että mm. maatalousyrittäjien kohdalla yleissitovuus eli kaikki lakiin perustuva tukitoiminta lopetetaan, siirrytään tilakohtaiseen harkintaan, mitä tuotan, minkä verran tuotan ja kuinka paljon luulen saavani suoramyyntinä maailmalle tilakohtaisia tuotteita. Jos hän olisi tämän tehnyt, en minä hänelle täältä sormeani heristäisi enkä pahaa sanaa sanoisi. Sillä puheenvuorolla hän olisi ollut rehellisesti poistamassa suomalaista ongelmaa. Nyt hän oli vahvasti toissilmäinen. Hänen heikompini katsova silmänsä oli täysin sumentunut.

Sen takia olen oikein syvästi huolissani siitä, että jos tämä on Suomen keskustan linja, tämä ammattiyhdistysliikkeen vastaisuus, niin Suomen keskusta on valinnut linjan, joka on sille tuhon linja. Sanon tämän ihan työkaverina enkä

sosialidemokraattisena kansanedustajana. Ammattiyhdistysliikettä ei tässä maassa hampaatto-maksi tehdä meidän elinikänämme, toivottavasti ei koskaan. Minulla on harras toive, että Suomen keskustan poliittisten päättäjien joukossa ed. Markku Laukkanen kaltaiset mielipiteet olisivat vähäisiä, niin että ed. Markku Laukkanen olisi valittu puolueen puhemieheksi vähemmistön äänin. Jos hänet on valittu sinne enemmistön äänin taikka yksimielisesti, olen hyvin syvästi huolissani tulevista kuukausista, tulevista vuosista ja siitä ajasta, kun minun lapsenlapseni ovat työelämässä mukana.

Ammattiyhdistysliikkeen vakavuutta ja vakavasti otettavuutta lisää myös se, että se on ollut ja toivottavasti on vielä jatkossakin 1/3 kolmikananeuvottelujärjestelmästä. Jos siltä osalta yritetään viedä mahdollisuudet toimia erityisesti palkansaajien ja pienten ihmisten puolesta, silloin yhteiskunta seisoo kahdella savijalalla, jotka tulevat varmasti murtumaan.

Ammattiyhdistysliikettä vielä haluan tässä vähän korostaa. Ammattiyhdistysliike on toiminnallaan saanut hyvin paljon tavoitteitaan läpi. Omalla toiminnallaan ammattiyhdistysliike on saavuttanut mm. keskitettyjä ratkaisuja, liitokohtaisia ratkaisuja, paikallisia ratkaisuja, lomallälähtörahan, lomaltapaluurahan, työväen lehtisetelin, SALin lomatuken, Kansan keskittämisedun, omat liittolehdet, vapaa-ajan tapaturmavakuutukset, pekkas-päivät, lähes kaikki, mitä se on pyytänyt. (Keskustasta: Ja tässä sitä ollaan!) Ne ovat ennemmin taikka myöhemmin, jos eivät kokonaan niin osin, toteutuneet. Tämän hallituksen aikana niitä ollaan murentamassa, ja ammattiyhdistysliike on tehnyt virheitä mm. minun tuellani monissa monissa asioissa. Niitä asioita voisi kertoa eräitä, ja tulen ehkä puheeni loppupuolella, jos muistan, niihin vielä palaamaan.

Nämä äsken luetteleman asiat olivat luonnollisia siinä työpoliittisessa, työllisyyspoliittisessa ja talouspoliittisessa tilanteessa, kun ne on läpi saatu. Eivät suomalaiset työnantajat ja porvarit taivu kovankaan ammattiyhdistysliikkeen edessä muuten kuin pakolla, sillä lailla pakolla, että he toisella silmällä itkevät ja maksavat ja toisella silmällä nauravat ja maksavat. Minä olen monta kertaa ihmetellyt, mikä on tiedon ja tietämättömyyden välinen ero. Maantieteellinen ero saattaa olla joskus varsin lyhyt. Kokemuksen kautta hankittu tieto ja opiskelun kautta hankittu täydellinen tietämys: ero saattaa maantieteellisesti olla vain esimerkiksi 10 metriä.

Kun äsken puhuin varsin myönteisesti ammattiyhdistysliikkeen saavutuksista ja etujen leikkaustarpeista, niin voisin olla myöskin hyvin kriittinen ammattiyhdistysliikettä kohtaan. Eräitä vakavampia kriittisyyksiä, mitä esitän siitä huolimatta, että tiedän tässä jälleen sahaavani vähän omaa oksaani, mutta se ei minua huoleta, on se, että ammattiyhdistysliike pahimmillaan on ollut myöskin nuorten suojelua työltä. Kyllä minä työsuojelun, hyvät ystävät, ymmärrän, mutta on suojeltu myöskin nuoria ihmisiä työltä, työnteolta. Se on eräs asia, joka nyt minua tietysti vanhemmiten vähän ottaa päähän, ja kadun olleeni mukana tällaisessa politiikassa.

Muutamia vuosia sitten huoltoasemilla juoksivat nuoret ihmiset pesemään tuulilasia — nämä ovat huonoja esimerkkejä, mutta jotain täytyy sanoa — tarttuivat letkuun kiinni ja kysyivät, paljonko pannaan tankkiin ja katsotaanko öljyt. Nyt heitä ei siellä ole. Ammattiyhdistysliikkeen tuella yhteisesti sovittuna tällainen työskentely on käynyt tavallaan kannattamattomaksi. Tämänhetkiset palveluelinkeinojen työnantajat eivät ole valmiita maksamaan 10 000:ta markkaa kuukaudessa sen kaltaisesta työstä, jota työn teettäminen nyt tällä hetkellä kokonaisuudessaan maksaa. Se, missä tiedän olevani taas jälleen yksin, on se, että kyllä ammattiyhdistysliikkeellä työehtosopimuksien yleissitovuus pitkää jatkossakin turvata. Mutta se yleissitovuus voisi pitää sisällään, että liittokohtaisilla ratkaisuilla keskusjärjestöjen raamissa sovitaan myöskin nuorten, vailla ammatillista kokemusta ja ammatillista taitoa olevien ihmisten palkkaus- ja työolosuhteet. Tässä ei pidä sekoittaa suojelua työltä ja työsuojelua. Se ehkä kuitenkin avaisi mahdollisuuden siihen, että me emme tuhoaisi yhtä sukupolvea sillä, että me jaamme rahaa kuin Herran ehtoollista ilman mitään vastiketta.

Toinen asia, josta ajattelin sanoa, on juuri ilmaisen rahan jakaminen. En ota siihen kantaa, kuka lähtee 250 markalla töihin ja kannattaako ketään edes työllistää 250 markalla. En ota siihen kantaa. Mutta otan siihen kantaa, että vastikkeettoman rahan jako tässä maassa on jo ylittänyt kaikki kohtuuden kynnykset. (Ed. P. Leppänen: Myöskin MTK:ssa!) — Minä en ollenkaan väheksy sitä. — Olen sitä mieltä, että kellään ihmisellä ei pidä olla perustuslakiin taikka lainsäädäntöön nojaavaa oikeutta jatkuvasti nauttia taloudellista tukea antamatta omaa henkilökohtaista panostaan. — Tässä viittaa, ed. P. Leppänen, voimakkaasti siihen kohtaan pu-

heenvuorossani, jossa totesin, että ed. Markku Laukkanen teki henkilökohtaisen virheen, kun hän ei ulottanut eilistä puhettaan koskemaan myöskin maatalousyrittäjiä. Kaikki kunnia myöskin heille.

Osa-aikatyö on eräs asia, jota olen aikaisemmin henkilökohtaisesti vastustanut henkeen ja vereen ollessani pitkän aikaa kohtuullisen ison porukan pääluottamusmiehenä. Tällä hetkellä asennoidun osa-aikatyöhönkin myönteisesti. Aikaisemmin vastustava kantani johtui yksinomaan siitä, että osa-aikatyössä turvallisuus, mm. sosiaalinen turvallisuus ja sosiaaliset edut, oli lapsenkengissä verrattuna muihin. Jos ne saadaan vielä nykyistä parempaan kuntoon, niin omasta mielestäni osa-aikatyötä pitäisi myöskin ammattiyhdistysliikkeen suosia entistä enemmän. Otetaan tästä pieni esimerkki.

Suomessa on tuhansia yrityksiä, jotka aamulla starttaavat kello 7. Yrityksen ns. ylösajo kestää starttihakkesta siihen, kun lähtee tulemaan virheetöntä tuotantoa, ja saattaa olla pari tuntia. Kun tuotanto lopetetaan kello 16, tuotantoa täytyy taas pari tuntia vetää alas, eli jää 5—6 tunnin tehokas työaika. Kyllä minä hyväksyn tällä hetkellä ajatuksen, että tehdään pillistä pilliin ja vähemmän ehkä ammatitaitoa omaavat henkilöt tekevät osa-aikatyönä sen, mikä vapauttaa työaikaa ammatilliseen tehokkaaseen työskentelyyn. Mutta tämän edellytys on, että osa-aikatyö muutetaan yhtä arvokkaaksi työksi kuin vakinainenkin työsuhte.

Olen erittäin tyytyväinen henkilökohtaisesti siitä, että — äsken olin jopa masentunut, kun näin, että sekä ministeri että hänen sihteerinsä seisoivat salin ulkopuolella — nyt ministeri Kanerva on täällä salissa. Olen siitä erittäin onnellinen. Jätän hänen tunnolleen erään kysymyksen, ja tässä ei ole myöskään mitään dramatiikkaa. Kerron vain erään tapauksen. Otin ministeri Kanervaan ja hänen poliittiseen sihteerinsä yhteyttä kolmisen viikkoa sitten ja kysyin, onko todella asiat niin, kuin mm. sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja ei. Skinnari totesi eräässä vastauspuheenvuorossaan, että nuori työtön ei saa starttirahaa ennen kuin on ollut kuusi kuukautta työttömänä. Minulla oli tällainen kahden tapauksen porukka: Kummallekin oli tullut kielteinen päätös starttirahasta. Toinen oli ollut työttömänä kaksi kuukautta ja toinen puolitoista. Sekä ministeri Kanerva että Nummikoski ja eilen kansliapäällikkö Sorsa vastasivat minulle ja viime viikolla myös Tampereen alueen työvoimaviranomaiset: Ei ole mahdollisuutta

saada starttirahaa ennen kuin kuusi kuukautta on täynnä.

Minä kerroin teille, että kaksi tapausta oli annettu minulle tehtäväksi selvittää. Toinen tapaus on saanut vastauksen. Toinen ei enää tarvitse vastausta. Vastaus tapahtui lopullisesti henkilökohtaisella tasolla. Tämä on ehkä vähän dramaattista, mutta se on totuuteen perustuva asia, jota ei voi olla sanomatta.

En koskaan ole ollut, ja useat teistä sen jo tietävätkin, perinteinen konsensusmies. Päinvastoin olen ollut ensimmäisten joukossa aina enemmistöäni vastaan, jos olen tuntenut olevani oikeassa, ensimmäisenä kaivanut lippuni ja lähtenyt niitä liehuttamaan. Olen kotikaupungissani kävellyt keskeisen Koskelanlammin ympäri 19 päivää käytännöllisesti katsoen yhtämittaa. Se kävely muuten alkoi 1.3.56.

Tällä hetkellä kuitenkin olen, tietysti ikäni mukana, taipunut ajattelemaan yhteistyötä erilaisesta näkökulmasta. 80 prosenttia eilen ja tänään käytetyistä puheenvuoroista näiltä paikoilta ovat sellaisia, joissa konsensushenki loppujen lopuksi on aika vähäinen. Minä olen yrittänyt, vaikkei sitä ehkä kulunut ulkonäköni anna läpi, olla varsin myönteinen sille, että jos antaa vieraille vähän keppiä, niin pitää myös uskaltaa omia virheitään tunnustaa. Omat virheet ovat paras oppikirja huomista parempaa päivää varten.

Arvoisa puhemies! Työttömyys tällä tasolla, millä se nyt on Suomessa, on sitä suuruusluokkaa, että kaikki konstit ovat mahdollisia. Kaikkien yhteistyömuotojen pitää olla mahdollisia. Mutta tällainen juupas — eipäs-menteliteetti, mikä on ollut hallituksen ja opposition välillä viime kuukausien aikana, ja se henki, mikä puhaltelee tässä salissa valtaosin, ei auta työttömien asiaa. En tiedä, kuinka monta uutta työpaikkaa on eilisen kello 12:n jälkeen tähän hetkeen mennessä tämän keskustelun perusteella Suomeen syntynyt. Tuskin ensimmäistäkään.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuulin ed. Lindroosin mainitsevan nimeni eilisen puheeni perusteella ja vähän kommentoivankin sitä. Ed. Lindroosin puheessa oli erittäin paljon sellaista, joka itse asiassa osoitti hänen olevan minun kanssani aivan samaa mieltä siitä, minkälainen ammattiyhdistysliikkeen roolin pitää Suomessa olla. Ei kukaan, ed. Lindroos, kiistä sitä, mitä kaikkea hyvää ay-liike Suomessa on saanut aikaan. Te luettelitte niitä asioita pitkän luettelon, mutta

unohditte vastata tärkeään asiaan: Kuka maksaa ne edut tänä päivänä? Saavutettu etu on voimassa niin kauan, kun sillä on maksaja. (Ed. Savolainen: Ei ainakaan maatalous! — Ed. Skinari: Palkansaaja maksaa itse! — Ed. Kemppainen: Ei maksa!) — Keskitytään nyt tähän problematiikkaan!

Itse eilen päädyin ehdottamaan ja vetoamaan hallituksen suuntaan laajan vakautuspaketin, laajan konsensuspaketin, puolesta, jossa samana päivänä kyettäisiin sopimaan palkoista, lyömään kelluva markka kiinni ja tällä tavalla luomaan myös budjettipolitiikan ja näiden elementtien kanssa saman suuntaisesti vaikuttavia ratkaisuja Suomen kansantalouden kohentamiseksi.

On aivan selvää, että ammattiyhdistysliikkeellä on äärimmäisen keskeinen rooli Suomen kansantalouden kuntoon panemisessa. Vielä viime vuonna, kun meidän bruttokansantuottemme laski 35 miljardia, palkat nousivat 15 miljardia. Miten tällainen yhtälö voi pitkän päälle toimia? Ei mitenkään. Miksi ay-liike ei suostunut neuvottelemaan vakavasti lomarahen poistosta, jolla olisi voitu saada lukematon määrä ed. Lindroosinkin kaipaamia nuorisotyöllisyyspaikkoja.

Eli nyt on kysymys siitä, onko sellainen henkilö, jolla on varma työpaikka, valmis tinkimään työttömän hyväksi. Tässä kysymyksessä on aivan selvää, että ammattiliitoilla on tavattoman suuri vastuu. Sellaista tinkimistä, jos oma työpaikka säilyy, olen nähnyt monella työpaikalla. Sellaista valmiutta on paljon, mutta liittojohtajat estävät sen.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Lindroos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ollenkaan yritä väheksyä ammattiyhdistysliikkeen vastuutakaan. Silloin kun on valtaa, valtaa käytetään, ja kun valtaa käytetään, siihen pitää liittyä merkittävästi vastuuta, koko yhteiskuntapolitiittista vastuuta. Minä väitän, että sitä ammattiyhdistysliike on edustanut. (Ed. M. Laukkanen: Miksi Sorsan paperi kaatui?)

Mutta se, minkä takia kiinnitin ehkä kovaa huomiota eiliseen ed. M. Laukkanen puheenvuoroon, oli se, että minun mielestäni on kysyttävä, onko ed. Laukkanen puhunut suulla suuremmalla, laajemmalla kannatuksella, sanomalla mm. näin: "On aivan oikein sanoa, että vain Marx, Ihalainen, Lundh, Kuisma ja Mäki tietä-

vät paremmin kuin palkansaaaja itse, mikä hänelle on hyväksi.” (Ed. M. Laukkanen: Kyllä!) Se oli sellainen sodanjulistus, että sen Suomen keskusta tulee löytämään edestään, jos se on laajalti levinnyt keskustapuolueen mielipide. (Ed. Jaakonssaari: Katuvat jo!)

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Laukkanen kyseli, kuka maksaa. Ed. Lindroos erittäin arvokkaassa tärkeässä puheenvuorossaan kertoi vuonna 56 erästä mäkeä kiertäneensä. Siinä tehtaassa, missä ed. Lindroos on ollut pääluottamusmiehenä, eräs paperityöläinen oli vuodesta 51 elokuun loppuun vuonna 92 tehnyt työtä. Ja nyt elokuun lopussa hän ensimmäisen kerran 41 työvuoden jälkeen joutui ilmoittautumaan työvoimatoimistoon. Voitte uskoa, että se oli hänelle vaikea paikka, kun hän siitä kirjoitti. Minä uskon vuorenvarmasti, että esimerkiksi tämä paperityöläinen oli oman osansa tämän yhteiskunnan rakentamiseen tehnyt ja ansaitsee eläkkeen. Onneksi hänen kohdallaan voin sanoa, että se asia nyt ratkesi myönteisesti ja hän sen saa. Hänen kaltaisiaan on hyvin paljon tässä maassa.

Olen yrittänyt tuoda esille sen, että on paljon ikääntyneitä ihmisiä, 55 vuotta täyttäneitä, jotka ovat samanlaisia yli 40-vuotisen työhistorian omaavia, jotka ovat valmiita omasta elintasostaan luopumaan ja jäämään eläkkeelle, jotta olisi nuorilla töitä. Mutta tähän ei ole valmiutta, vaan yritetään sairaita ihmisiä pitää aina vain pidempään töissä. Ja kuka maksaa? Nyt monet eläkeläiset, vanhemmat, maksavat niitä lastensa ja heidän perheidensä laskuja, kun lapset ovat joutuneet työttömäksi. Tässä on enemmän kuin liikaa maksettavaa niille perheille, jotka ikänsä ovat rakentaneet tätä yhteiskuntaa. Mutta missä on niiden maksuosuus, joilla on esimerkiksi lähdeverollisilla talletustileillä kymmeniä miljardeja markkoja rahaa?

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkanen peräänkuulutti täällä, kuka maksaa ay-liikkeen saavutukset. Ay-liike on maksanut itse aina ja kautta aikojen työllään omat kustannuksensa mutta myös ne kustannukset, jotka kuuluvat niille, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Ovat myös tuottaneet sen tuloksen, jota sanotaan yrityksen

voitoksi. Mutta tänä päivänä on hyvä kysyä, kantavatko pääomapiirit vastuuta tästä yhteiskunnasta. Eivät ne tule neuvottelupöytään edes, mitä pääministeri Aho viime kesänäkin moneen kertaan peräsi.

Nähtävästi ed. Laukkanen ei tunne ay-liikettä eikä sen organisaatiota eikä tehtäväkuva. Ay-liike on vaatinut myös hallitukselta, että eräs asia, josta pitää neuvotella ennen kuin voidaan jatkaa keskusteluja, on se, että työttömien asemaa ei heikennetä tässä maassa. Ay-liike tuntee siis vastuunsa maan työttömistä, mutta voi kysyä, tunteeko hallitus tällä hetkellä vastuuta työttömistä.

Mitä tulee lomarahoihin, viime keväänä eräälle toimitusjohtajalle esitin kysymyksen — siellä on 60 henkeä korkeasti palkattuja työntekijöitä, lomaltapaluuraha on noin 10 000 markkaa per henkilö, mikä tekee 600 000. Minä kysyin, meneekö firmasi konkurssiin, jos sinä joudut maksamaan elokuun 1 päivä 600 000 näille työntekijöille. Hän sanoi, että jos firma on niin heikossa kunnossa, niin sen on paras antaa kaatua. (Ed. Kemppainen: Ei se firma, vaan joku toinen!) Se on yllättävää, kun puhutaan tämmöisistä asioista, jotka eivät ole oleellisia tämän perusongelman kannalta eli talouspolitiikan tai työttömyysongelman. Pikkuasioista jaksetaan keskustella.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lindroosin puheenvuoro oli virkistävä poikkeus monista tässä salissa kuulluista puheenvuoroista sikäli, että siinä oli tiettyä kriittisyyttä ed. Lindroosin omaa taustaryhmää kohtaan. Samaa ei voi sanoa ed. M. Laukkasesta. Mielestäni nyt se, mitä tässä tarvittaisiin, olisi se, että kaikki sellaiset puolueet, joilla tietty taustaryhmä tässä maassa on, uskaltaisivat katsoa myös sen oman taustaryhmänsä etuja eivätkä vain toisten poliittisten voimien taustaryhmien etuja.

Olen itse kritisoinut monesti ay-liikkeen asenteita tässä salissa, mutta en voi ed. Laukkaselle olla huomauttamatta, että maataloustuki on suuruusluokkaa 10 miljardia, kun maanviljelijöitä on noin 200 000. Työttömyysturvamenot on arvioitu ensi vuodelle myös noin 10 miljardin huiteille, kun työttömiä on 400 000 eli kaksinkertainen määrä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei riitä!) Viime vuonna maatalous investoi kolme kertaa

sen arvosta, mitä metalliteollisuus. (Ed. M. Laukkanen: Älkää sotkeko asioita!) Tämä nyt vain huomautukseksi siitä, että olisi todella myös keskustapuolueen syytä katsoa myös oman taustaryhmänsä etuja.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei pitäisi provosoitua varsinkaan perjantaina tähän aikaan, mutta en malttanut olla pyytämättä puheenvuoroa johtuen ed. M. Laukkanen käyttämästä ja jo aiemmin käyttämistä puheenvuoroista. Ed. Laukkanen on ottanut jonkun ihmeellisen ulkopuolisen asiantuntijan roolin, jolla hän on reivaamassa suomalaista ammattiyhdistysliikettä ja sen organisaatiota uuteen uskoon. (Ed. M. Laukkanen: Syytä onkin!) Väitän pitkällä ay-kokemuksella, että ed. Laukkanen puheenvuoroista kuvastuu aikamoinen asiantuntemattomuus käsiteltävään aiheeseen. Nimittäin tosiasia on myös se, mitä ed. Laukkanen ei tunnu vielä ymmärtävän, että ns. saavutetut edut ovat olleet aina ja todennäköisesti tulevat olemaan myös jatkossa palkkapotista pois. Palkankorotuksia on sen mukaan sitten määritelty ja mitoitettu. Tämä on aivan tosiasia. Se koskee lomarahoja, se koskee työajan lyhentämistä, eläkkeitä jnp.

Kun ed. Laukkanen väittää, että suomalainen ammattiyhdistysliike ei toimi joustavasti, niin tässäkin tulee voimakkaasti esille täysi tietämättömyys. Itse suuren metalliverstaan pääluottamusmiehenä olen tehnyt paikallistason sopimuksia useita mm. työajan suhteen. Se on hyvin yleinen käytäntö tänä päivänä suomalaisessa työelämässä, ja siihen suuntaan ollaan enemmän menossa, eikä ammattiyhdistysliike sitä vastusta. Tosiasia on se, että ammattiyhdistysliikkeellä on keskeinen rooli meidän kansantaloutemme kuntoon saattamisessa, ja tästä johtuen ihmetyttää ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Laukkanen sai vähän minutkin provosoitumaan kuten tavallisesti. Ammattiyhdistysliike ja työntekijät ovat olleet tämän maan rakentamisessa ykkössijalla. Sen tietää muun muassa ed. Laukkanen. He ovat olleet lamassa maksumiehiä, tiukassa paikassa vastuun kantajia ja ovat sitä edelleen, koska muita ei siinä vaiheessa löydy.

Mitä tulee ns. saavutettuihin etuihin, pekka-

päiviin, lomarahoihin jne., ne ovat osa palkkaa ja palkoista on sovittu pöydän ääressä ja niitä ei täällä eduskunnassa oteta pois. Ne otetaan siellä, missä ne on sovittukin. Se on sitten työmarkkinajärjestöjen asia. (Ed. Kempainen: Joustoa!)

Puutun osa-aikatyöhön. Osa-aikatyötä tämän päivän Suomessa tekevät naiset, koska osa-aikatyöpaikkoja eivät yrittäjät ole halunneet järjestää miehille. Naiset tekevät osa-aikatyötä, ja se on hyvin aliarvostettua tänä päivänä. Luulen, että osa-aikatyöntekijöitä olisi enemmänkin, jos osa-aikatyön arvostus olisi erilaista, jos osa-aikatyöpaikkoja olisi. Mutta ehtona on, että osa-aikatyön palkalla ihminen elää. Tänä päivänä osa-aikatyötä tekevät niin kuin sanoin naiset, monet yksinhuoltajat, ja sillä osa-aikatyön palkalla ei todellakaan leveää leipää syödä.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! On varmaan syytä jatkaa sillä konsensushakuisella linjalla, jota edustajat Vuoristo ja Lindroos viitoittivat.

Aivan aluksi kuitenkin vastaan ed. M. Laukkanen lomarahakeskusteluun. Suomessahan palkansaajajärjestöt sopivat työnantajajärjestöjen kanssa siitä, että lomarahojen lykkäämisestä voidaan firmakohtaisesti sopia. Kovin monia sopimuksia ei tullut, mutta niissä yrityksissä, missä niitä syntyi, ne olivat ilmeisen tarpeen rahaliikenteen tasoittamiseksi sellaiselle ajalle vuotta, jolloin firman sisäänkin rahaa paremmin tulee.

Kun kansantaloudessa on tällainen ainutlaatuinen syvä kuoppa, ei tulopoliittinen mekanismi ole varmaankaan riittävän harjaantunut käsittelemään tilanteita, jolloin tulopohja katoaa alta. On paremmin totuttu sellaisiin aikoihin, jolloin tuottavuus kasvaa ja on lisää jaettavaa. Mutta ammattiyhdistysliike on ollut valmis sekä yritys- että liittoakohtaisesti neuvottelemaan hyvin realistiselta pohjalta tuloatkaisista.

Hallituksen ministerit ja hallituspuolueiden kansanedustajat ovat viime päivinä hokeneet Ruotsin mallia Suomelle esimerkiksi. Aiemmin Ruotsin mallia on käytetty kauhukuvana, kun on haluttu pelotella sosialidemokraattien raketan hyvinvointiyhteiskunnan kustannuksilla tai holhouspyrkimyksillä. Nyt Ruotsin mallilla tarkoitetaan konsensusratkaisua Ruotsin porvarillisen vähemmistöhallituksen ja oppositiossa olevien sosialidemokraattien kesken.

Suomessa Ahon hallitus ei ole halunnut käydä vakaviin neuvotteluihin opposition kanssa maan pelastamiseksi, vaikka olemme tällaisia neuvot-

teluja esittäneet jo yli vuoden ajan. Sosialidemokraatit ovat olleet valmiita budjettisopimuksiin sekä ainutkertaiseen valtiosääntöuudistukseen, joka on lisännyt hallituksen ja eduskunnan yksinkertaisen enemmistön toimintavaltuuksia. Mutta mikään ei näytä riittävän. Ehkäpä hallitus mieluummin neuvottelisi Ruotsin sosialidemokraattien kanssa, kun heitä niin kovin on kehutettu.

Katsotaan sitten, mistä Ruotsissa itse asiassa on sovittu. Kysymys ei ole mistään laajasta sosiaalivaltion purusta, niin kuin on väitetty ja virheellisestikin uutisoitu, vaan tasapainotetusta kriisipaketista, joka pitää sisällään myös todella laajoja kansantaloutta elvyttäviä toimia. Kokonaisuutena paketti on huomattavasti lähempänä Suomen sosialidemokraattien viimeksi pari viikkoa sitten yksilöimää talouspoliittista linjaa kuin meidän hajanaisen hallituksemme kuristuslinjaa, joka pelkästään levittää toivottomuutta.

Ruotsissa on ensinnäkin sovittu noin 10 miljardin kruunun satsauksesta työllisyyteen. Se pitää sisällään investointien aientamista, koulutusta, työharjoittelua ja työllisyystoimia yhteensä 112 000 henkilölle. Suomessa vastaavan tasoiseen satsaukseen pitäisi koota viitisen miljardia markkaa: työhön työttömyyden sijasta. Jos otetaan sitten huomioon huomattavasti vakavampi työttömyystilanne, pitäisi vielä tuota summaa enemmän koota tällaisiin poikkeuksellisiin työttömyystalkoisiin. Ruotsissa ns. työlinjalla on pitkät perinteet. Passiivisen työttömyysturvan sijasta satsataan aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimiin ja työllistämiseen. Tästä terminologiasta on aiemminkin ministeri Kanervan kanssa kiistelty. Hän viittasi eilen siihen, että työllisyyslain tarkoittama työllistäminen olisi passiivista työvoimapolitiikkaa. Perinteisen ajattelun mukaan se on kuitenkin mitä aktiivisin toimenpide. Vaikka ensisijaisia ovat työnvälitystoimet, työvoimakoulutus ja vapaiden markkinoiden työpaikkoihin osoittaminen, kyllä yhteiskunnan toimesta järjestettävä tukityöpaikkakin on aktiivinen toimenpide. Se on kansantaloudenkin kannalta järkevämpää kuin passiivinen työttömyysturvan maksaminen. Tarvitaan siis aktiivisia työvoimapolitiittisia toimia passiivisen työttömyysturvan sijasta.

Toiseksi Ruotsissa veropolitiikka entrataan päinvastoin kuin sikäläinen porvarihallitus oli jo aiemmin esittänyt. Varallisuusvero säilytetään, pääomaverotuksen helpotuksia lykätään ja haittaverotusta lisätään bensini- ja tupakkaveron korotuksilla. Ruotsin mallin verolinja vastaa siis

Suomen demarien ja vihreiden näkemyksiä paljon paremmin kuin Ahon hallituksen pyrintöjä. Siellähän aika suruttomasti halutaan leikata pääomaverotusta eikä suostuta esimerkiksi ylikorkeiden talletuskorkotulojen tiukempaan verotukseen, jota olemme esittäneet.

Kolmanneksi Ruotsin sopimuksessa vähenetään puolustuksen, hallinnon ja maataloustuen määrärahoja. Suomessa nämä menoluokat ovat Ahon — Viinasen — Rehnin hallituksen erityisessä suojeluksessa.

Neljänneksi Ruotsin sopimuksessa luotetaan työmarkkinaosapuolten neuvotteluihin. Heille siirretään sairaus- ja tapaturmavakuutusjärjestelmän uudistaminen siten, että valtion budjetista poistuu ajan myötä 45 miljardia kruunua työnantajien ja työntekijöiden kustannettavaksi. Karenssipäivän lisääminen sairausvakuutusjärjestelmään pudottaa etuuskien tasoa lähemmäs suomalaista, siis yläpuolelta lähemmäs suomalaista, mutta ei merkitse olennaista heikennystä sosiaaliturvaan.

Viidenneksi eläkejärjestelmää koskevilla säästöissä on erityistä huolta pidetty oikeudenmukaisesta tulonjaosta. Eläketaso jäädytetään ja eläkkeellejäämisikää nostetaan asteittain. Nyt täytyy muistaa, että Ruotsissa ansioeläkejärjestelmä on täydessä mitassaan. Siellä maksettavat eläkkeet ovat sen tavoitetason suuruisia, kun meillä ollaan vasta noin 40 prosentin tasossa työeläkejärjestelmässä elikkä me olemme vielä 15—20 vuoden päästä siitä tilanteesta, jossa Ruotsissa jo eletään. Suomessa sosialidemokraatit ovat ilmaisseet valmiutensa eläketurvaakin koskeviin säästöihin, kunhan niistä neuvotellaan työmarkkinaosapuolten kanssa ja huolehditaan päätösten oikeudenmukaisuudesta. Olemme valmiita esimerkiksi suurten eläkkeiden leikkaamiseen.

Kuudenneksi Ruotsissa peruttiin porvarihallituksen jo päättämä palkansaajarahastojen kapitalisoiminen. Palkansaajarahastoihin kertyneet varat palautetaan eläkkeiden rahoittamiseen, siis kansan yhteiseksi hyväksi, niin kuin itse palkansaajarahastojenkin alkuperäinen tarkoitus oli.

Seitsemänneksi Ruotsissa päätettiin, että työttömyysvakuutusta ei valtiollisteta. Suomessa Kansaneläkelaitoksella ja erityisesti Suomen keskustalla on ollut pyrkimyksiä murentaa suomalainen ammattiyhdistystoimintaan perustuva työttömyyskassajärjestelmä. Työttömyyskassojen jäsenten maksuosuudet pidetään Ruotsissa nykyisellä reaalisella eikä niitä aiota monin-

kertaisiksi Suomen tapaan. Tästähän ministeri Viinanen muiden ohella on useasti tavoitteita esittänyt Suomessa.

Kahdeksanneksi Ruotsissa hallitus on sitoutunut siihen, että työläinsäädäntöä koskevat muutokset toteutetaan vain yhteisymmärryksessä työmarkkinaosapuolten kanssa. Meillä on porvaripuolueissa ilmennyt aatteellista intoa yksipuolisiin saneluratkaisuihin hallituksen ja eduskuntaenemmistön toimesta. Viittaa nyt erityisesti työehtosopimusten yleissitovuutta koskevaan keskusteluun, jolla on haluttu murentaa koko suomalaisen sopimusjärjestelmän perusta.

Yhdeksanneksi Ruotsin porvarihallitus on sitoutunut ns. Ruotsin mallin sopimuksessa siihen, ettei valtion yrityksiä ja kiinteistöjä myydä tämän vaalikauden aikana. Suomessa ainoastaan pörssin sankarillinen itsemurha on estänyt porvarihallituksen pyrkimykset yksityistää menestyvääkin valtion yritystoimintaa.

Kuten tästä pikakatsauksesta havaitaan, Suomessa on todella paljon opiksi otettavaa Ruotsin neuvotteluratkaisusta. Mutta opin tarpeessa on ennen kaikkea Ahon hallitus, joka öykkäroi ennennäkemättömän työttömyyden ja konkurssiaallon kaataessa Suomen kansantaloutta. Sosialidemokraatit asettavat tässä tilanteessa maan edun puoluetaktisten etujen tai vaalitemppujen edelle. Me olemme neuvotteluihin valmiita, jos tämä hallitus joskus oivaltaisi konsensuksen tehon kansantalouden kunnostamistalkoissa. Odotamme päivä päivältä, ja maan talous on päivä päivältä synkempi. Koskahan tapahtuu?

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Heureka! Nyt hallitus on vihdoinkin keksinyt avaimet nuorten työttömyyteen ja lisää koulutusta. Hallitus vetää takaisin osan aiemmista säästöistään, jotka koskivat koulutusta, ja nyt juhlimme tätä suurta saavutusta. Hyvä edes näin. Tällä säästöjaksolla nuoria on pidetty tallelokerossa. 27 000 ylimääräisestä koulutuspaikasta vain 2 500 alkaisi tänä vuonna ja homma kuitattaisiin 20 miljoonalla markalla. Ei ole tiedossa, että hallitus samanaikaisesti olisi valmis luopumaan budjettiesityksessä esitetyistä ja yleisistä kouluttautumisedellytyksistä heikentävistä esityksistään. Ollaan siis lisäämässä koulutuspaikkoja ja samanaikaisesti mitä ilmeisimmin heikentämässä koulutuksen laatua. Mielestäni koulutuspaikoista ei saa luoda nuorten työttömien päivähoitopaikkoja, mikä vaara on kuitenkin todellinen, ellei opettaja- ym. voimavaroja riittävästi lisätä ja

opetusohjelmia suunnitella yrityselämänkin tarpeeseen soveltuviksi.

Keskustapuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kääriäinen lanseerasi eilen poliittiseen keskusteluun uuden käsitteen "tulevaisuus-sopimus". Tämä olikin välttämätöntä, sillä yhteiskuntasopimus oli sanana jo loppuun kulunut. Työttömyyden poistaminen ei onnistu kuitenkaan sanallisella akrobatialla, tarvitaan tekoja. Nyt tarvitaan pitempää perspektiiviä talouden saneeraamiseksi yhteiskuntaa mahdollisimman vähän raapivalla tavalla. Hallitus on kyennyt vain temppuihin.

Tähän saakka kaikki muut asiat kuin työttömyyden hoito aktiivisesti ovat olleet hallitukselle tärkeämpiä. Ei oikeastaan olekaan sattuma, että esimerkiksi tv:n ykkösuutiset koskevat yleensä muita asioita, kuten markan arvoa, markkina-voimia ja korkotasoa. Hallitustahojen tilaustyönä meille myös esitellään sankaritarinoita siitä, miten vähällä ihmiset voivat tulla toimeen.

Hallituksella ei ole ollut eikä ole poliittista tahtoa tehdä aitoa sopimusta opposition ja ayliikkeen kanssa yhteiskuntamme pahimman ongelman poistamiseksi: työttömyyden vähentämiseksi. Uhkailujen ja sanelupolitiikan linja näyttää jatkuvan, ja kaikenlaisten sopimusten mahdollisuus tuntuu hassaantuvan. Sopimusta ei voida saada aikaan, jos kaikki osapuolet pysyvät jähmettyneesti asemissaan. Sopiminen olisi kaikille osapuolille kuitenkin tärkeää yhteiskunta- ja työrauhan saavuttamiseksi. Sekasorto on joka tapauksessa vaihtoehto, joka ei ole eduksi myöskään työtä tekeväälle väelle.

Mutta toisaalta jos ja kun hallitus ei pysty aikaansaamaan sopua, hallituksella on kyllä vaihtoehto, ja siitä on tänään täällä puhuttu. Hallitus ei vain uskalla ottaa poliittista vastuuta yksin niistä leikkauksista, jotka valtiontalouden saamiseksi tasapainoon on tehtävä. Enemmistöparlamentarismiin siirtyminen antaisi hallitukselle nyt kuitenkin kaikki mahdollisuudet viedä toimenpiteet läpi ilman oppositionkin tukea. On oikeastaan merkillistä, että juuri nyt kaivataan takaisin hallituksen omat voimat ylittävään vastuuseen. Kunnallisvaalit taitavat polttaa. Mutta sellaisella hallituksella, joka ei ota vastuuta, vain vallan, ei ole elämiseen moraalista oikeutusta.

Kansalaisille Ahon hallitus on käynyt kalliiksi. Hallituksen budjettiesitys lähtee siitä, että keskellä syvää lamaa tuotetaan aktiivisesti lisää työttömyyttä lomauttamalla, irtisanomalla ja osa-aikaistamalla julkisenkin sektorin tehtäviä. Tätä tietä kysyntä ja tuotanto edelleen laske-

vat ja työttömyys nousee. Samalla on tarkoitus heikentää työttömyysturvaa radikaalisti.

Tällaisten toimien kokonaistaloudellinen vaikutus ei voi olla positiivinen, sillä työtulojen menetykset on korvattava sosiaalisilla tulonsiirroilla, samalla kun verotulot pienenevät ja edelleen syventävät kierrettä. Tällainen linjavalinta ei sovi myöskään yhteen sen kauniin ajatuksen kanssa, että Suomi nousee lamasta työllä. Se murentaa myös sosiaaliturvan ja hyvinvointipalvelujen rahoitus pohjaa aikana, jolloin näiden palvelujen tarve on suurin.

Ed. Stenius-Kaukonen on muutamaa otteen puhunut aloitteestaan, joka koskee 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden vapaaehtoista luopumiseläkettä. Olen itsekin tuon aloitteen allekirjoittanut, koska olen pohtinut samaa aihetta jo erittäin pitkän aikaa. Mielestäni tähän tilanteeseen on täysin sopiva ajatus, että väliaikaisesti muutetaan säännöksiä siihen suuntaan, että sairastavat pääsevät kotiin ja nuoret töihin.

Köyhtyvälle kansalle on sanottu, ettei tarvitse palata kuin kymmenen vuotta taaksepäin kulutustasossa, sillä selvittämme tämän tilanteen, tai kuka mitään vertailuvuotta esittää. Elintason tällainen laskeminen on ihan mahdollista, selitetään. Kymmenen vuoden vaurauden kasvu on monella mennyt ainoan asunnon seinien maksamiseen. Nuoremmat ikäluokat, jotka ovat hankineet asuntonsa poskettomasti ylikuumenneen ajan hintaan, ovat nyt tosi lirissä: Kun työ menee, menee asunto, mutta velat jäävät. Seiniä ei voi syödä, kun työttömyys iskee päälle ja tulotaso alenee. Asuntojen arvonalennukset mm. ovat hillinneet kuluttajahintaindeksin nousua. Niiden ihmisten elämisen kustannukset eivät kuitenkaan vähene, jotka eivät vaihda asuntoa. Todettakoon, että asunnot vaikuttavat indekseihin Suomessa erittäin suurella, 20 prosentin, painolla.

Markka kelluu, ja myös sosiaaliturvamme näyttää kelluvan. Sosiaaliturvamme taso ei ole syynä lamaan. Silloin logiikan mukaan on selvää, ettei sosiaaliturvan leikkaus voi olla se ase, jolla lamasta voidaan noustakaan. Näennäissäästöjä kyllä voidaan saada aikaan.

Kun istuva hallitus puhuu säästöistä, on puhuttava siitä, että se ottaa pois lapsiperheiltä ja työttömiltä ja siirtää ongelmat valtion tilikirjan ulkopuolelle joko kansalaisten omaksi ongelmaksi tai kuntien ihmeteltäväksi. Tällaisesta toimintalinjasta päästäisiin oikeastaan eroon vasta siinä vaiheessa, jos lapsetkin saisivat äänioikeuden. Lasten ääntä voisivat vanhemmat käyttää,

ja jos lapsia on pariton määrä, annetaan se viimeinen ääni äidille.

Hallitus siirtää budjetin painopistettä voimakkaasti sosiaaliturvasta pankkien toimeentulotueksi. Kepu on nostanut Marxin hahmon esiin ilmentämään hallituksen sosialisointipyrkimyksiä. Marx sopii hyvin myös valtion virkamiestalonpoikien suojeluspyhimykseksi. Teollisuustuki ja pankkien saamat tuet ovat olleet vuonna 1992 jo yli 50 miljardia markkaa. Vientiteollisuus on aivan liian kapeaharteinen nostamaan koko Suomen lamasta. Pankkien tukitoimet eivät näytä johtaneen työllisyyttä lisääviin investointeihin, niin kuin perustelut myös ovat kuuluneet. Korkotaso on tappava, ja Suomi seisoo. On löydettävä keinot, joilla suurtallettajat ja voittoja ulkomaille jättäneet myös osallistuvat lamatalkoisiin.

Hallituksen sosiaaliturvan purkuohjelman monista osista voitaisiin luopua, jos valtionverotusta väliaikaisesti kiristettäisiin ja ryhdyttäisiin muihinkin SDP:n esittämiin toimiin. Tämä olisi solidaarisempi tapa hoitaa asia kuin lisälaskun lähettäminen kuntiin, joissa veroäyrin korottamisaine on jopa 2 penniä, jos palvelut turvattaisiin myös jatkossa. Kunnallisvero iskee pienituloisiin suhteellisesti paljon rankemmin kuin valtionvero ja on siis epäoikeudenmukaisempi. Hallitus väistää tässä asiassa myös poliittisen vastuunsa. Yksityistäminen ei ole ratkaisu. Meiltä Suomesta puuttuu monin paikoin kokonaan yksityinen palvelukulttuuri, ja olemme oikeastaan pulassakin tämän kysymyksen kanssa.

Hallitus haluaa purkaa sosiaaliturvaa ja palauttaa köyhät omaan karsinaan. Uskon, että se olisi tehnyt sen, vaikka lamaa ei olisikaan, sillä kysymys on ideologiasta, jonka väijäämättömänä tuloksena on sosiaalisen eriarvoisuuden ja tuloerojen kasvu. Yhteiskunnassa tarvitaan jännitteitä, ajatellaan.

Laman ja työttömyyden aikana itsekkyyks ja keskinäinen kateus on työpaikoilla lisääntynyt. Työttömyyden ja organisaatiosaneerausten uhan alla työntekijät ovat myös töissä yhä sairaampina. Kansalaisten usko tulevaisuuteen on horjunut ja epävarmuus lisääntynyt. Nuoret ovat tässä kaikkein uhanalaisin laji. On jo näkyvissä, että nuorten itsenäistymiskehitykseen tulee laman johdosta katko. Kun työpaikasta ei ole opintojen jälkeen mitään tietoa, palataan vanhempien jääkaapille takaisin.

Sosiaali- ja terveyshallituksen keväällä ilmentyneen tutkimuksen mukaan 10 prosenttia ihmisistä on sitä mieltä, että toistuvat uutiset lamasta

ja työttömyydestä vievät elämänhalun. Tämä luku on huolestuttavan suuri. Psykkisen pahoinvoinnin oireet liittyvät hyvin selvästi käsitukseen selvistä omista asioista tulevaisuudessa. Vastoinikäymisten sietokyky heikkenee, kun tulevaisuus menee joka suunnasta tukkoon. Oireet altistavat psykkisille ja terveydellisille ongelmille myös pitemmällä aikavälillä. Alkoholin käyttö, uni- ja rauhoittavien lääkeaineiden käyttö, avioerot, itsemurhat, väkivaltainen käyttäytyminen ja turvattomuus lisääntyvät työttömyyden lisääntyessä.

Tällaisten ongelmien yhteiskunnalle aiheuttamaa lisähintaa ei ole nettolaskelmissa, joita valtiovarainministeriö meillä ns. säästöjen hyödyistä esittää. Nämä laskut on kuitenkin maksettava. Melkein pahoitin mieleni, kun ministeri Viinanen otti tähän kysymykseen kantaa yhdessä repliikissään ja jotenkin ohitti sen vain kohauttamalla olkapäitään. Se ei ole vastuullista menettelyä. Niiden rahojen, jotka tarvitaan turvaamaan varsinkin nuorten tilanne näissä yhteyksissä, pitää löytyä.

Hallitus on ollut siis jatkuvasti paniikkitilanteessa ja tekee siten myös paniikkipäätöksiä. Ihmisten mahdollisuudet tehdä tulevaisuuden suunnitelmia ovatkin tästä näkökulmasta nähtynä edelleen heikot. Olen sitä mieltä, ettei suomalaisen sosiaaliturvan perusrakenteita, kuten ei siis työttömyysturvankaan perusrakenteita, tule romuttaa kolmen minuutin päätöksillä ja ilman komikantaa.

Arvoisa puhemies! Haluaisin torjua tuuditautumisen sellaiseen oloon, että kun hallitus nyt on tarjoamassa nuorille työttömille koulutuspaikkoja lisää, työttömyyden hoito olisi sillä kuitattu. Siltä nimittäin hieman tuntuu, sillä hallitus hankki itselleen iltakoulupäätöksellä jonkinlaisen hengähdystauon. Tulee myös mieleen, että opposition tulisi ilmeisesti tehdä vieläkin enemmän välikysymyksiä, jotta kansalaiset, jotka ovat hirveissä ongelmassa, voisivat saada hallitukselta myös tekoja, ei vain sanoja ja puheita. On siis syytä laskea tämä hallituksen iltakoulupäätöskin opposition saavutukseksi.

Yrityselämälle ohjattavat väliaikaiset tukitoimet ovat järkeviä, kun samalla huolehditaan kotimaisen kysynnän kasvusta. Ne tukitoimet on myös suunnattava siten, että taataan niillä olevan vaikutusta työllisyyden kohentamiseen.

Ed. Muttilainen: Arvoisa herra puhemies! Melkein joka ilta uutiset alkavat siitä, mitä valuuttamarkkinoilla tapahtuu. Uutiset eivät

kerro siitä, mitä työttömille tapahtuu. Kysymys on arvovalinnoista, arvovalinnoista koko yhteiskunnassa niin tiedotusvälineiden kuin maan hallituksenkin osalta.

Hallitus ei ole ottanut työllisyyden hoitamista ensisijaiseksi tehtäväkseen, ei, vaan pääministeri Ahon johdolla on maassamme noudatettu raudanlujaa vakaan markan politiikkaa, joka pakottaa jo toisen kerran vajaan vuodessa kellutamaan markkaa ja devalvoimaan.

Arvoisa puhemies! Vastatessaan välikysymykseen ministeri Kanerva sanoi, että avoimen sektorin kilpailuasema on parantunut, mutta heikentynyt kotimainen kysyntä ja korkea reaalikorko pitävät yritystoiminnan edelleen kriisissä. Edellytyksiä korkotason mittavalle alentumiselle ei ole lähiaikoina. Kuulostaa rehelliseltä arviolta. Aina aikaisemmin ministerit ovat vakuutelleet, että kun näitä ja näitä leikkauksia tehdään, niin sitten korkotaso laskee ja työllisyys paranee. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, vaan korkotaso on noussut ja jäänyt myös entistä korkeammalle jokaisen kriisin jälkeen. Samoin työttömyys kipuaa yhä korkeammalle. Tappajakorko kaataa yrityksiä ja lisää työttömyyttä.

Työttömyys ja ennen kaikkea nuorisotyöttömyys on kasvanut räjähdysmäisesti, mutta hallitus on vain jatkanut passiivista työvoimapolitiikkaa sekä leikannut työttömyysturvaa ja muuta sosiaaliturvaa, vaikka jokainen ymmärtää, ettei sosiaaliturvan leikkauksilla lamasta päästä. Hallituksen leikkaukset ovat syventäneet lamaa. Jokainen säästömarkka on merkinnyt sitä, että joudumme taas säästämään lisää, kun parasta sosiaalipolitiikkaa on työllistäminen.

On uskomatonta, että hallitus vasta keskiviikkona iltakoulussaan on löytänyt yhteistä tahtoa ja rahaa nuorisotyöttömyyden ja työttömyyden lieventämiseen. Parempi tietysti myöskin kuin ei koskaan, mutta liian paljon viivyttelyllä on jo aiheutettu onnettomuutta. Aikaa olisi ollut, mutta hallitus ei ole toiminut. Liian monet nuoret ja myös aikuiset ovat jääneet ilman opiskelu- ja työpaikkaa. Kuitenkin hallitus esitteli näyttävästi koulutuspaikkojen lisäämisen otsikotasolla: Hallitus rahoittaa 27 000 koulutuspaikkaa. Vain osa näistä koulutusjaksoista käynnistyy tänä vuonna eli 2 500 koulutusjaksoa. Tämä merkitsee tälle vuodelle vain noin 500:aa koulutuspaikkaa. Lisäpanostus on rahallisesti noin 20 miljoonaa markkaa.

Ensi vuodelle hallitus lupaa lisää koulutuspaikkoja ja rahallista panostusta. Hyvä niinkin,

mutta pahasti pelottaa, että ennen kuin ollaan ensi vuodessa ja koulutuspaikat käytössä, hallitus ehtii jo muuttaa esityksiään ja leikata niitä. Tästä taidosta Ahon hallituksella on jo näyttöä, kun se aikaisemmin päätöksillään vähensi 11 500 ammatillista aikuiskoulutuspaikkaa ja nyt ylpeänä esittelee 8 000:ta uutta vastaavaa paikkaa vasta ensi vuodelle. Tästä huolimatta jää 3 500 koulutuspaikan vajeus edellisen hallituksen tasoon.

Hallituksella ei ole selkeää strategiaa, miten talouspolitiikkaa ja työllisyyttä hoidetaan. Opposition, sosialidemokraattien tai professorien esitykset eivät talouden ja työttömyyden hoitamiseksi ole hallitukselle kelvanneet. Hyvä on, jos Relanderin esitykset kelpaavat. Nehän ovat saman suuntaisia kuin sosialidemokraattien, tosin meidän esityksemme ovat tehokkaampia. Ihmettelenkin, kuinka hallitus viikossa muutti kantansa, että samat esitykset Relanderin paperissa ovat käyttökelpoisia, kun ne demareiden paperissa olivat velkaelytystä — tämä on lähinnä pääministeri Ahon kannanotto.

Sosialidemokraattien esitykset on jo kerrottu ryhmäpuheenvuorossa ja muissakin puheenvuoroissa, joten en enää toista niitä. Painotan vain, että meidän mielestämme nuoria pitää ohjata aktiivisesti työttömyydestä koulutukseen ja työelämään. Meidän esityksiemme mukaisesti voitaisiin luoda useita kymmeniätuhansia työ- ja harjoittelupaikkoja. Kun täällä on usein Ruotsin mallia peräänkuulutettu, tässä voitaisiin hakea mallia esimerkiksi Ruotsin nuorisoharjoittelukoelusta.

Ruotsin yhteistyömallista vielä sen verran, että siellä todella neuvoteltiin. Sosialidemokraattien ja työmarkkinajärjestöjen esitykset otettiin huomioon. Sovittiin toimenpiteistä työttömyyden pysäyttämiseksi sekä säästöjen ja varojen oikeudenmukaisesta kohdentamisesta. Ruotsin ohjelma on kova, mutta siinä on ainakin yritetty toimia eri näkemykset huomioon ottaen ja jakaa niukkuutta oikeudenmukaisesti.

Meillä taas hallitus luulee kaiken valtakunnan viisauden olevan hallituksessa, joka vain härkäpäisesti noudattaa ainoaa oikeaa linjaa väittäen, ettei sille ole esitetty eikä ole olemassa vaihtoehtoja. Kuitenkin koko hallituksen olemassaoloajan vaihtoehtoja on esitetty, ja kyllä hallitus sen tietää, vaikka näytteleeikin kuuroa. Välillä hallitus harrastaa valikoivaa kuuntelua. Keskusta esimerkiksi on aika ajoin, parhaaksi katsomaan ajankohtana, peräänkuuluttanut yhteistyötä opposition ja SDP:n kanssa. Välillä se taas torjuu yhteistyön.

Nyt keskusta on henkensä hädässä hyökännyt kunnallisvaalikampanjallaan SDP:n kimppuun. Hyökkäyksen rajuuden perusteella voi päätellä, että keskusta pelkää suorastaan hysteerisesti hallituksen epäsuosion heijastuvan kunnallisvaalien tulokseen. Kun keskusta ei todellakaan voi ylpeillä Ahon hallituskauden saavutuksilla, puolue turvautuu ikivanhaan temppuun: huomion suuntaamiseen pois omista epäonnistumista. Vastuun pakoilemisessa ja omien käsien pesemisessä mennään liian pitkälle. Kepun mainostekstin mukaan demarit ne tässä maassa vievät rahaa tulevilta sukupolvilta, estävät perheitä hoitamasta lapsia kotona, juoksuttavat sairaita ja lyövät kansaa vetoilla. Musta onkin valkoista ja valkoisen mustaa.

Tähän saakka länsimaisessa parlamentaarisessa demokratiassa on toimittu niin, että eduskunnan luottamusta nauttiva hallitus päättää ja oppositio arvostelee. Hallitus myös kantaa vastuun teoistaan tai kerää kunnian, jos sitä on jaossa. Ahon hallituksella ei kunnan jakoa ole.

Kun määrävähemmistösäännöksiä on eduskunnassa muutettu, on nykyisellä hallituksella enemmän valtaa kuin yhdelläkään edeltäjällään. Tästä huolimatta keskustan vaalipropagandan perusteella voisi päätellä, ettei maassa ole lainkaan hallitusta. Oppositio vain hääreilee ja määreilee. Tällainen alatyö ei voi palvella pyrkimyksiä koota kaikki kansakunnan voimat ratkomaan yhteisymmärryksessä työttömyyden ja talouden ongelmia.

Toisella kädellä ei voi tarjota yhteistyötä ja toisella lyödä puukolla selkään. Yhteistyötä ei synny, ellei käyttäytymistä muuteta. Ja näyttää siltä, että aivan kovasti ei tämä käyttäytymisen muuttuminen eikä yhteistyö kiinnostakaan päätellen siitä, että koko tämän keskustelun ajan salissa on ollut erittäin vähän keskustapuolueen kansanedustajia; kyllä se kertoo jotain kiinnostuksesta yhteistyöhön. Yhteistyöhön on vielä viimeinen mahdollisuus. Kello on jo minuuttia vaille täysi. Vielä on hetki aikaa. Toivon todella, että hallitus käyttää sen viisaasti.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Käyty keskustelu osoittaa, että välikysymys oli tarpeellinen. Hallituksen vastaukset osoittavat, että työttömyys säilyy korkealla tasolla. Näin ministeri Kanerva meille itse puheenvuorossaan vakuutti. Hallituksen vastaukset osoittavat myös, että valtion velkaantuminen jatkuu lisääntyvällä vauhdilla ja että korot pysyvät korkealla ja että kokonaistuotannon kasvu ei toteudu. Tämän

taas meille vakuutti valtiovarainministeri Viinanen.

Ministerien analyysi on aivan varmasti oikea, mutta johtopäätösten tekeminen tilanteesta hallitukselle ei näy onnistuvan. Normaali menettely ja oikea menettely on se, että jos toteutetulla linjalla ei saada käännettä aikaan tuhon tiellä, pitää linjaa muuttaa, mutta siihen hallitus ei ole kyennyt, eikä se ole ollut siihen halukas. Se on jatkanut vaihtoehdottoman politiikan linjaa.

Hallituksen viesti kansalaisille tässäkin tilanteessa on erilaisten katastrofivaihtoehtojen esittely. Hallitus pelottelee ihmisiä Kansainvälisellä valuuttarahastolla, kassakriisillä, pelottelee maksamatta jäävillä eläkkeillä, lapsilisillä, puhumattakaan kaikista muista pelotteluista, joihin ed. Paasio tuntui salissa viittaavan.

Kansalaisilla tuntuisi olevan valmiutta ymmärtää, että vaikeina aikoina pitää tinkiä. Suomen kansa on kyennyt ennenkin selviytymään nälkävuosista, pulavuosista, sotavuosista, jälleenrakennusvuosista, mutta se on selviytynyt sillä, että sille on annettu uskoa tulevaisuuteen ja että sille on annettu mahdollisuus uskoa siihen, että valitulla tiellä päästään pahojen aikojen ohitse kohti parempaa. Mutta tähän uskoon hallitus ei kykene kansalaisia saamaan. Sen vuoksi hallituksen pitäisi nyt käydä kassan kautta ja kuitata lopputilinsä.

Meitä sosialidemokraatteja on tavan takaa syytetty siitä, että me olemme vallanhaluisia, kun me olemme toistaneet tätä vaatimusta. Mutta hallitus on itsekin vakuuttanut tässä keskustelussa, että entistä huonompia aikoja kohti ollaan nyt menossa. Me olemme toistuvasti pyrkineet hallitukselle osoittamaan, että tasapainotilaa hallituksen politiikalla ei todellakaan ole edes saavutettavissa vaan että kierre kohti huonompaa kaikilla talouden mittareilla mitattuna tulee jatkumaan. Sen vuoksi tämän hallituksen johtama tuhon tie pitää katkaista ja se pitää katkaista pian ja hallituksen elinaikaa ei pidä keinotekoisesti eikä tarpeettomasti pitkittää.

Kun hallitus aikanaan kaatuu, ja pitkiä elinpäiviä sillä ei voi olla tiedossa, tarvitaan joka tapauksessa kansallisesti raskaat siivoustalkoot hallituksen tuhoisan politiikan jälkien raivaamiseksi. Mitä kauemmin hallitus istuu, sen rankemmat talkoot ovat edessä kaikille niille, jotka niihin joutuvat osallistumaan.

Sen vuoksi, herra puhemies, jälleen kerran tässäkin keskustelussa on syytä toivoa hallitukselle mahdollisimman lyhyttä ikää.

Ed. O. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa puhemies! En malta olla vielä puuttumatta ed. M. Laukkasen puheenvuoroon. Siinä hän oli oikeassa, kun hän totesi, että ammattiyhdistysliikkeellä on todellakin keskeinen rooli meidän kansantaloutemme kuntoon saattamisessa. Mutta minua kovasti hämmästyttää, että kun keskustan kansanedustajat näin puhuvat, mikseivät he omista ryhmissään ja niissä tilaisuuksissa ja foorumeilla, missä pääsevät vaikuttamaan mm. pääministeri Ahon toimintapolitiikkaan, ole tätä ajatusta tuoneet esille. On nimittäin käsittämätöntä, että Esko Ahon hallitus ja erityisesti pääministeri ja valtiovarainministeri ovat ymmärtämättömiä tälle kysymykselle. Jos joskus suomalaisessa yhteiskunnassa on tarvittu yhteisymmärryksen politiikkaa, niin nyt. Esko Ahon on hyvin jääräpäisesti yrittänyt toteuttaa ns. kolmijakoa, jonka kesken ei yhteistoimintaa ole. Se ajatus on epäkypsä eikä sovi tähän aikaan ja kansantalouden tilaan. Täytyy myös ed. M. Laukkaselle, vaikkei paikalla olekaan — tuleepahan ainakin pöytäkirjoihin — todeta se, että palkansaajat, niin kuin mainitsin, ovat rahoittaneet omalla työllään omia etujaan ja sosiaaliturvaa. Mutta palkansaajat rahoittavat omalla työllään myös maatalousyrittäjien eräitä etuja, kuten huomattavan osan heidän eläkkeistään, tänäkin vuonna noin 1 800 miljoonaa markkaa.

Herra puhemies! Myönnän, että puheenvuoroni, jonka tulen käyttämään, ei pääministeri Esko Ahon ja valtiovarainministeri Viinasen suhtautumisen johdosta oppositioon ja ammattiyhdistysliikkeeseen tule olemaan erityisen konsensushenkinen.

Herra puhemies! Karl Marx kehitti kurjistumisteorian, mutta Suomen kansan kannalta on ikävintä, että nykyinen pääministerimme yhdessä hallituksen kanssa otti tämän Marxin kurjistumisteorian todesta ja on ottanut sen myös toimintalinjakseen ja pyrkii toden teolla kansakuntamme täydelliseen kurjistamiseen. Valtiovarainministeriön julkaisemat kauhukuvat tuleville vuosille ovat mielestäni täysin keskustan aatepolitiikan linjan mukaisia. Se on sosialidemokratien ja ammattiyhdistysliikkeen rakentaman tasa-arvoisen ja turvallisen yhteiskuntakodin tilalle se vaihtoehto, jota kepu viime vaaleissa lupasi. Tältä osin Suomen keskusta ei ole pettänyt vaalilupaustaan. Keskustan suverenisti johtama hallituksen talouspolitiikka on pysäyttänyt

lähes kaiken toiminnan maassamme. Kansakunnan veret ovat tältä osin pysähtyneet.

Suomen keskustan tullessa valtaan maassamme oli vajaat 150 000 työtöntä. Nyt työttömiä on kohta lähes puoli miljoonaa. Jokainen viikko, jokainen kuukausi nykyisen hallituksen talous- ja toimintapolitiikkaa tuo lisää tuhansia työttömiä sekä ajaa tuhansia yrityksiä ja kotitalouksia konkurssiin.

Onko tämä tarkoituksenmukaista ja tietoista politiikkaa hallitukselta? En haluaisi uskoa näin. Näinkin voitaisiin kuitenkin tulkita tilannetta, kun kuunteli mm. pääministerin kommentteja ennen äänestystä Ranskassa Maastrichtin sopimuksesta ja Tanskan äänestyksen jälkeen. Hän totesi useissakin lehtikirjoituksissa, että saattaisi olla hyvä, jos Maastrichtin sopimus kaatuu. Tämä jos mikä osoittaa, kuinka kaksijakoista politiikkaa nykyinen pääministerimme Esko Aho ja hänen hallituksensa harjoittavat.

Saattaa nimittäin käydä niin, että Ahon hallituksen talouspolitiikka on liu'uttanut meidän talousvuosien päähän Euroopan yhteisöstä. Ei olekaan ihme, että Saksan johtava lehti kirjoittaa kissankokoisin kirjaimin "Suomi-mainoksesaan", kuinka pääministerimme sanaan ei voi luottaa.

Kokoomus on ollut rähmällään keskustan edessä puheenjohtaja Salolaisen vahtiessa lähinnä vain sitä, miten hän pysyisi jonkin asteisessa kurssissa presidenttipeliä ajatellen ja pystyisi täysin rauhassa bongailemaan lintuja ja työllistettyjen muuttoa työttömiksi sekä tähyilemään sauvavien konkurssien raunioita.

Tämä hallitus on saattanut Suomen yllättävän nopeasti konkurssiin sekä poliittisesti että taloudellisesti. Toinen peräkkäinen pakkodevalvaatio hallitukselta, jonka keskeisenä lähtökohdana on ollut kovan markan puolustaminen, olisi normaalissa parlamentarismissa johtanut jo toisenlaisiin toimenpiteisiin kuin se, mitä hallitus on nyt johtopäätöksinä tehnyt. Tämä hallitus on lähtenyt härskesti käyttämään hyväkseen enemmistöparlamentarismien säännöksiä ainoastaan valtapoliittisesti eikä millään tavalla tämän maan asioiden hoitamiseksi. Aika tavalla, rohkenen sanoa jopa, kuvottavaa on ollut seurata viimeisiä näytelmiä siitä, miten hallitus on omien työryhmiensä tuloksia käsitellyt.

Ensinnäkin valtiovarainministeriön budjettipäällikön Sailaksen julkisuuteen saattamiin hallituksen tulevien vuosien budjettileikkauksiin ovat varsinkin keskustan ministerit suhtautuneet, ikään kuin Sailas olisi tämän maan hallitus

ja valtioneuvoston nykyiset jäsenet olisivat opposition edustajia. Eihän tällainen vastuun pakkoilu johda muuhun kuin entistä suurempaan epäluottamukseen, ja markkinoidenkin epäusko entisestään vain syventyy. Reilua ja rehtiä toimintaa ei tältä valtioneuvostolta näytä löytyvän. Ennen kuvattiin työpaikalla tällaisia kapareita sanomalla, etteivät ne kyykisty siihen, mihin läjän jättävät.

Lähes hiekkalaatikkoleikiltä näyttävät myös työministeri Kanervan ponnekkaat vastauspuheenvuorot sosialidemokraattien välikysymyksiin. Kanervalle näyttää olevan tärkeintä se, kuka on aiemmin ennättänyt kertomaan siitä hallituksen raportista, joka on saanut jonkin asteista myötämielisyyttä niin opposition kuin ay-liikkeenkin sisällä. Olennaista ei kai ole se, kuka on ensiksi sanonut, vaan se, mitä tehdään ja milloin. Totuushan kuitenkin Relanderin ja sitä ennen jo ministeri Kanervankin haikailemasta työllisyyspaketista on, että ne ovat eräiltä osin lähes kopioita sosialidemokraattien esityksestä sekä eräiden teollisuusliittojen viime keväänä esittämästä elvytyspaketista. Siltä osin on kai ilolla todettava, että hallituksen piiristä löytyy edes joitakuita henkilöitä, jotka ovat sisälukutaitoisia ja myös ymmärtävät lukemansa, tosin turhan pitkällä viiveellä, sillä ministeri Kanervan ja Relanderin esitykset ovat oikean suuntaisia mutta nyt täysin riittämättömiä ja tulevat paljon liian myöhään.

Socialidemokraattisen puolueen 4. kesäkuuta esittämä elvytysvaihtoehto haukuttiin keskustan taholta velkaelvytykseksi. Samaan lauluunhan sitten yhtyi, totta kai, kokoomus ymmärtämättä, mistä kumpikaan puhui. Sosialidemokraatit esitivät 4—6 miljardin velan ottamista, jolla maan rattaat olisi saatu pyörimään, investoinnit käyntiin ja sisämarkkinat toimimaan, koska silloin jo tiedettiin, että vienti on lähtenyt vetämään. Mutta kaikki viennin hedelmät leikataan hallituksen väärällä talouspolitiikalla, säästämällä ja leikkaamalla kotitalouksien ostovoimaa sekä pysäyttämällä sitä kautta kulutus ja kotimarkkinat.

Mihin nyt niin ponnekas hallituksen torjuntakesitys on johtanut? Siihen on olemassa aivan yksinkertainen Ojalan laskuopin mukainen tulos. Hallitus on ottanut yli miljardin per viikko siitä lähtien, kun sosialidemokraatit esittivät oman elvytys ehdotuksensa, velkaa eli noin 20 miljardia markkaa on otettu velkaa sen jälkeen. Mihin se velka on käytetty? Passiiviseen työttömyyden rahoittamiseen, maatalouden raha-au-

tomaattien ylläpitoon ja pankkien toimeentulotukiaisiin. Tämä hallitus on siis ottanut tarpeetonta ulkomaista velkaa noin 14—16 miljardia markkaa. Mikäli silloin, viimeistään kesällä, olisi otettu sosialidemokraattien elvytysohjelma todesta ja ryhdytty toimenpiteisiin, joilla elinkeinöelämän rattaat olisi saatu pyörimään, olisi taloutemme tila aivan toinen kuin nyt. Emme nyt olisi markan kelluttamisessa emmekä ajautumassa taloudellisesti Ivy-maiden tasolle. Se siitä velkaelvyttämisestä.

Nyt olemme hallituksen omalla vaihtoehtopoliitiikalla velkaantuneet jo yli varojemme ja tästä nouseminen vaatii todella kovia ponnistuksia. Nykyinen hallitus, joka maan on konkurssitilaan saattanut, ei pysty tätä konkurssipesää hoitamaan. Normaaleissakaan konkurssitilanteissa eivät konkurssipesän hoitajina voi olla samat henkilöt, jotka ovat sen konkurssiin saattaneet.

Eikö tältä osalta keskustan ole nyt syytä kaivaa esiin yhtä edellisten vaalien omaa vaalitunnustaan, jonka kysymyksen nyt esitän keskustan ministereille? Uskotteko, arvoisat ministerit, samojen johtajien, jotka veivät meidät laamaan, pystyvän johtamaan meidät myös siitä ulos? Vastauksena itse toteaisin, että ei ainakaan näillä lääkkeillä, joita on tässä salissa hallituksen taholta tämänkin asian käsittelyn yhteydessä esitetty.

Muun muassa hallituksen viimeviikkoinen eräs päätös osoittaa, että se ei haluakaan työttömyystilannettamme parantaa. Nimittäin hallituksen periaatepäätös telealan ns. kilpailuttamisesta johtaa käytännössä noin 3 000 — 5 000 ihmisen vähentämiseen hyvin nopeassa aikataulussa. Hallitus siis lisää työttömyyttä tietoisesti. Myös yksityiset toimilupailtokset joutuvat tämän päätöksen johdosta saneeraamaan omia toimintojaan lähivuosina, näin väitän. Se tietää jälleen uusia irtisanomisia. Samalla päätös merkitsee mielestäni käytännössä rajua puhelinlaskujen nousua syrjäseutujen vähävaraisille ihmisille, joille puhelin ei ole leikkikalua vaan täysin välttämätön mm. turvallisuuden kannalta. Ihmettelen, että keskustan ministerit ovat olleet ajamassa tämän kaltaista politiikkaa, jonka seuraamukset tiedetään. Tämä on sitä todellista keskustan ja kokoomuksen aluepolitiikkaa. Joutuu myös kysymään, oliko ja onko ylipäätään päätöksentekijöillä liian läheiset suhteet esimerkiksi yksityisiin puhelinlaitoksiin. Tapahtuiko kenties niin, että oma suu oli lähempänä kuin Telen työntekijöiden suu. (Ed. S-L. Anttila: Palvelut ovat pääasia!)

Arvoisa puhemies! Mikäli maan talous aiotaan saada nyt nopeasti kuntoon ja sitä kautta työllisyyden hoitoon jotakin järkeä, on nykyisen hallituksen jätettävä välittömästi eroanomus. Sosialidemokraateilla ei nimittäin ole pienintäkään syytä tukea sen enempää oppositiosta kuin hallituksesta tämän hallituksen harjoittamaa väärää talous- ja työllisyyspolitiikkaa. Tosiasia, hyvät kollegat, on nimittäin se, että Suomi on jo Esko Ahon hallituksen aikaansaamassa taloudellisessa kriisissä ja myös poliittisessa kriisissä.

Ed. P a a s i o : Herra puhemies! Palaan lyhyesti siihen asiaan, josta ryhmämme puheenjohtaja, ed. Kalliomäki aloitti puheenvuoronsa ensimmäisenä allekirjoittajana, nimittäin siihen, miksi ministeri Kanerva pannaan vastaamaan tällaiseen kysymykseen, joka koskee hallituksen politiikan seurauksia kokonaisuudessaan. Missä on pääministeri? Parlamentaariseen käytäntöön pitäisi kuulua sen, että kun parlamentarismin järeintä asetta käytetään ja hallituksen luottamus pannaan puntariin, niin pääministerin olisi oltava paikalla tai ainakin silloin tällöin näyttyädyttävä muutenkin kuin tuolla oven ulkopuolella. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, että hallitus on itse valinnut tämän vastauksen ajankohdan, joten aikataulusyihin viittaaminen ei ole asiallista.

Ja silloin tullaan siihen puheenvuoroon, jonka ed. Sasi ryhmänsä puheenjohtajana ilmeisesti aitoa huolta tuntien käytti siitä, miksi vyörytetään ministeri Kanervan syyksi koko työttömyys. Minunkin mielestäni se on kohtuutonta. Mutta panemalla ministeri Kanervan vastaamaan hallituksen koko politiikasta, olemalla suurimmaksi osaksi poissa, hallitus itse on projisioinut työministeriin sen politiikan tulokset, joka on hallituksen kokonaisvastuulla. Tämä, herra puhemies, parlamentarismin kannalta on erittäin arveluttavaa ja jo tämä sinänsä osoittaa paitsi sen, että hallitus ei itse katso ansainneensa luottamusta, myöskin sen, että varsinkin keskustan ministereille työllisyys ja työttömyys ovat kolmannen luokan kysymyksiä jos sitäkään. (Ed. Renko: Ei pidä paikkaansa!)

Viittaan myös siihen, mitä ministeri Kanerva puheenvuoroissaan on sanonut. Mielestäni häntä ei pidä kohtuuttomasti arvostella sen takia, että hän on ensinnäkin ollut realistinen, viitanut oleviin oloihin niitä kaunistelematta, tehnyt niistä sellaiset johtopäätökset, joita tämän hallituksen politiikan voimassa ollen voikin vain tehdä, että ei mistään mitään tule tulemaankaan,

mikäli näin jatkuu. (Ed. Gustafsson: Oikein!) Tällöin ministeri Kanerva aikaisemmin itse on esittänyt, niin kuin täällä on mainittu, monta kertaa ajatuksia, jotka ovat olleet hyvin lähellä niitä ajatuksia, joita me olemme esittäneet. Tarpeetonta siitä on kinastella, kuka mitäkin on ensin esittänyt.

Tyypillistä hallitukselle, jonka luottamus nyt on puntarissa, on nimenomaan se, että hallitus kerta toisensa jälkeen merirosvokieltä käyttäkseni on vetänyt ministeri Kanervan kölin alta, josta hän sitten ilmaa haukkoen ja vähän köhien on kyllä aina pintaan tullut. Mutta tämä on työministerin kohtuutonta nöyryyttämistä. Sanon tämän myös ed. Rinteen tavoin monta vuotta työvoimahallinnossa työskennelleenä. Ed. Sasi voisi suunnata tuon kysymyksen pääministerille, jos sattuu saamaan hänet kiinni.

Kysymys on hallituksen talouspolitiikasta kaikessa olennaisessa. Tässä mielessä haluan puuttua hyvin lyhyesti siihen, että hallituksen talousmallista tuntuu puuttuvan ihmisen malli kokonaan. Ihmiset ovat hallitukselle tilastoyksiköitä, numeroita ja prosentteja, eivät ollenkaan kansalaisia, joita kohtaa mm. työttömyys velkatilanteessa, siinä tilanteessa, jossa he perheineen elävät. Huoli siitä, miten nämä ihmiset tulevat toimeen, ei näytä olevan päällimmäisenä hallituksen politiikassa. Ihmisen malli puuttuu, se kansalaisen näkökulma, jota me täällä eduskunnassa edustamme, kaikki 200 edustajaa.

Puutun lyhyesti pariinkin puheenvuoroon, ehkä useampaankin on syytä puuttua.

Olen kyllä sitä mieltä, että ed. M. Laukkasta on hänen ajatustensa laatuun nähden liikaa täällä mainostettu, mutta tehdään nyt kuitenkin poikkeus siitä. Luulen, että ed. M. Laukkasen koulutettu kaunis baritoniäänäni kätkee hänen sekavat ajatuksensa kyllä hyvin tehokkaasti taakseen. Hän sanoi suunnilleen sanatarkasti eilisessä keskustelussa, että meidän on mitoitettava kulutuksemme taloudellisen kantokykymme mukaan, näin yksinkertaista se on. Ikään kuin meillä olisi jokin sellainen vakiokantokyky, joka ei muutu mihinkään ja joka raaputetaan vain hiekan alta ja siinä se on taas: kovaa kalliota. Ei meillä ole sellaista kantokykyä. Kysymys on siitä, että me voimme politiikalla vaikuttaa siihen, mikä tuo kantokyky on, ja parantaa sitä ja sitten mitoitaa toimintamme sen mukaan, harrastaa dynaamista poliittista ajattelua eikä niin perin staattista, mihin ed. M. Laukkanen syyllistyi.

Kysymys on vähän siitä, mihin pankkitarkastusviraston entinen ylijohtaja, suomalainen ajattelija Jussi Linnamo on viitannut: Nykyinen supistuspolitiikka, tämä leikkauspolitiikka, jota on väärin kutsua muuten säästämiseksi — säästäminen on voimavarojen keräämistä jotakin tärkeätä tarkoitusta varten — ei ole tervettä, vaan Suomea vaivaa poliittinen anorexia nervosa, sairaalloinen laihduttaminen, jonka seurauksena on useinkin kuolema. Ei tällä politiikalla ole terveen laihdutuskuurin periaatteita ja piirteitä enää ollenkaan nimenomaan sen takia, että siitä puuttuu kansalaisten näkökulma. Tähän voisin yhtyä.

Ed. M. Laukkanen ja ed. Saari puuttuivat täällä tietenkin muodin mukaan ammattiyhdistysliikkeen kimppuun käyden, ikään kuin siihen pystyisivät, siihen, että hyvinvoivat palkansaajat eivät ollenkaan osallistu tämän laman kustannuksiin. Ketkäs tätä maata muuten ylläpitävät, hyvät herrat, elleivät juuri palkansaajat, jotka eivät niin kovin hyvin muuten voi tämän hetken yhteiskunnassa valtavien velkakorkojen ja muiden ongelmien kanssa? Mutta jos johtopäätös on se, että jos ne, joilla vielä on työpaikka, ajetaan entistä kiivaampaan ahdinkoon, sitten ihmisten veronmaksukyky ikään kuin paranisi, niin panen ankaran vastalauseen tämän tyypiseen staattiseen ajatteluun, joka tuntuu vaivavan keskustan eduskuntaryhmän ainakin joitakin takapenkkiäisiä, joihin ed. M. Laukkanen kuuluu muutenkin kuin vain aivan sijainniltaan.

Tässä yhteydessä on syytä todeta myös se, mihin ed. Savolainen lyhyesti viittasi vastauspuheenvuorossaan aiemmin päivällä, että hallituksen säästöpolitiikka on johtanut myös siihen, että kuntien ahdinko on lisääntynyt ja työttömyys tätä kautta lisääntynyt. Kuntien mahdollisuus huolehtia omista tehtävistään, jotka ovat hyvin paljon työllisyyden kanssa tekemisissä, supistuu voimakkaasti. Viitataan eilisiltaiseen poliittiseen keskusteluun omassa vaalipiirissäni Paimiossa, jossa puoluejohtajat olivat yleisötentissä. Pääministeri väitti kirkkain silmin, että kustannussuhteet valtion ja kuntien välillä ovat muuttuneet kuntien eduksi ja hän ei ymmärrä, miten muuta väitetään. Tosiasia on se, että jo näiden päätösten suhteen, mitkä nyt on tämän budjetin toisen budjettiriihen jälkeen tehty, hyvin varovasti arvioiden parin miljardin markan kustannussiirto on tapahtunut. Tämän ovat kuntien keskusjärjestöjen ekonomistit ja johtajat meille tänään varmistaneet, ja keskustapuolueeseenkin kuuluvia muuten on joukossa. Mutta

kun pääministeri sanoi sen televisiossa, niin onhan se sitten varmasti niin monen kansalaisen ajatuksissa. Minusta se on vastuutonta politiikkaa. Mutta vastuusta ei nyt tunnu olevankaan kysymys.

Herra puhemies! On muutaman kerran kysytty jo, miksei meillä voi olla niin kuin Ruotsin malli, miksi ei rakenneta yhdessä tällaista suurta yhteiskuntasopimusta. Kysymys on aika hyvä. Mutta vastauskin on aika yksinkertainen nimenomaisesti siinä, mikä on moneen kertaan toistettu, että hallituksella on itsellään enemmistö eduskunnassa. Ellei hallitus itse luota omaan enemmistöön, tässä eduskunnassa, sillä ei ole perusteita odottaa, että tuo enemmistö luottaisi sitten hallitukseen kohta suoritettavassa äänestyksessä.

Minä olen näkevinäni tuossa sosialidemokraattien maanittelussa sen kuuluisan pöydän ääreen alitajuista alistumista ja myöntymistä siihen, että sosialidemokraatit ovat kuitenkin sosiaalisempia kuin hallitus, tulkaa nyt auttamaan, ettei tapahdu ihan niin hirveitä asioita kuin muuten tapahtuu, jos me itse tämän teemme. Mistä muusta siinä voi kysymys olla? (Ed. Luttinen: Sitähän se on!)

Meillä on jonkin verran kokemusta siitä, mitä hallitus tarkoittaa neuvottelulla, sekä henkilökohtaista että työtovereitten kertomaa. Hallitus ei ole ollenkaan ymmärtänyt, mikä ero on käskynjaoilla ja neuvottelulla. Ei se, että kahvi on hyvää ja pulla on makeata ja pehmeätä, ole vielä neuvottelun merkki. Kysymys on nimenomaan siitä, että neuvottelu edellyttää kaikkien osapuolten kuulemista eikä oppositiolla tuon valtiösäännön uudistuksen jälkeen, joka oli perusteltu ja demokraattinen, ole mitään vipuvartta, jolla noissa neuvotteluissa voitaisiin saada mitään sellaista läpi, mitä meidän esityksestämme tähän mennessä ei ole jo saatu, ja se on tasan nolla. Me olemme esittäneet, hallitus on systemaattisesti kieltäytynyt julkisuudessa keskustelemasta meidän esityksestämme. Yhden sanan otsikoita on kehitetty niin kuin velkaelvytys ja lisävajaus jnp., mutta ei näillä edellytyksillä synny neuvottelumapiiriä, joka on välttämätön tämän yhteiskunnan pelastamiseksi.

Me olemme puhuneet, herra puhemies, hyvin vakavasti täällä siitä, että tämä tilanteen jatkuminen merkitsee sitä, että vastuun, jota hallitus ei ole halunnut kantaa, painopiste on siirtynyt tänne eduskuntaan. Se ei tarkoita enää tässä hätätilanteessa sitä normaalia parlamentaarista tilannetta, mikä muuten on hyväksyttävä ja ja-

jolloin pääsääntöisesti kannatetaan hallituspuolueissa halitusta, vaan kysymys on siitä, että kansallinen hätätila on noussut niihin mittoihin, että henkilökohtaisesti jokainen kansanedustaja, joka painaa nappia tuossa äänestyksessä, vastaa jokaiselle työttömälle siitä, että tämä politiikka saa jatkoa. Se vastuu on jakamaton henkilökohtaisesti ihan samalla tavalla kuin jokaisen työttömän henkilökohtainen työttömyysprosentti on sata. Tässä vastuutilanteessa ollaan nyt. Muutaman minuutin kuluttua näemme, miten tämän eduskunnan enemmistö sitä vastuuta kantaa.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Oikeastaan suorana jatkona sille, mitä ed. Paasio sanoi, haluaisin vähän kommentoida näitä neuvotteluja yhteistyökutsuja, mitä on oppositioryhmille esitetty.

Ed. Koskinen jo letkautti, että hallitus ilmeisesti mieluummin haluaisi neuvotella Ruotsin demarien kanssa. Minusta on alkanut tuntua, että ehkä oppositiopuolueittenkin olisi mielekkäämpää neuvotella Carl Bildtin hallituksen kanssa ainakin päätellen siitä säästölistasta, mikä Ruotsissa on saatu aikaan. Siellä myös hallituksen taholta on osoitettu joustavuutta esimerkiksi, kun säästölistalle on otettu myös asemäärärahat, mikä Ahon hallituksen mielestä ei tule kysymykseenkään.

Ilmetyttää myös se sama asia, minkä ed. Paasiokin toi esiin, että miksei pääministeri ole täällä keskustelemassa, jos hän kerran keskustelua peräänkuuluttaa.

Me vihreät, totta kai, otamme vastaan neuvottelukutsun, mutta täytyy kyllä sanoa, että omalta osaltani suhtaudun hyvin skeptisesti neuvottelukutsuun tähänastisten kokemusten perusteella. Tähänastiset pääministeri Ahon neuvottelukutsut ovat olleet täyttä bluffia. Opposition edustajia on kutsuttu vain kuulemaan sellaista lähinnä ulkoa opetellulta kuulostavaa puheenvuoroa, mutta minkäänlaista reaktiota hallituksen puolelta niihin asioihin, joita me olemme sekä suullisesti että kirjallisesti vastauksena meille esitettyihin asioihin esittäneet, emme ole saaneet. Tietenkin olemme edelleen valmiita neuvottelemaan, mutta epäily siitä, onko tästä hallituksesta neuvottelijaksi, on kyllä todella suuri.

Toinen asia, mihin haluan tässä yhteydessä puuttua, on koko se perusajattelukuvio, mikä on hallinnut keskustelua tässäkin keskustelussa niistä toimenpiteistä, mitä työllisyyden parantaminen vaatisi. Minun mielestäni perinteisiä ajat-

telutapoja niin oikeiston, vasemmiston kuin teollisuudenkin taholla voisi kutsua staattisiksi. Ne lähtevät siitä, että tietyt ihmiset tai tietyt firmat jne. ovat pulassa ja heille sitten erilaisin tavoin pitää antaa tukea jne. Vähemmän keskustellaan niistä raketeista, jotka saattavat ihmisiä ja yrityksiä pulaan.

Vihreät ovat jatkuvasti jankuttaneet siitä, että yksi tehokkaimpia tapoja työllistää olisi työn teettämisen muuttaminen edullisemmaksi ympäristöverouudistuksen kautta. Minua todella ihmetyttää, miksei hallituksen taholta ole vakavasti reagoitu näihin esityksiin. Olen laskenut uusimman teollisuustilaston pohjalta, jonka aineisto perustuu vuoden 1989 toteutuneisiin lukuihin, että 5 miljardin ympäristöverouudistus, jota vihreät esittävät, merkitsisi teollisuudelle keskimäärin 13 prosentin suuruista energiakustannusten nousua. Jos sama 5 miljardia vähennettäisiin sotumaksujen kokonaiskertymästä, se merkitsisi työvoimakustannusten alenemista keskimäärin 2 prosentilla. Useimmat yritykset ja elinkeinoalat hyötyisivät tästä uudistuksesta. Lähes ainoat häviäjät olisivat massa- ja paperiteollisuus, joiden kokonaiskustannukset kasvaisivat vajaan prosentin, ja metallien valmistus, jonka kokonaiskustannukset kasvaisivat noin 0,6 prosenttia. Esimerkiksi konepajateollisuus, sähkötekniikka, tekstiili- ja vaatetusteollisuus ja graafinen teollisuus saisivat tällä konstilla alennettua kustannuksiaan 0,4—0,5 prosenttia, ja palvelualoilla muutos merkitsisi vieläkin edullisempaa muutosta kustannusrakenteeseen.

Toinen mahdollisuus, jota aina silloin tällöin on yhteiskunnallisessa keskustelussa väläytelty, on sosiaaliturvamaksujärjestelmän perusteiden muuttaminen. Olen kaivanut esiin luvut, jotka lähtevät siitä, että sotumaksun perusteeksi otettaisiin yritysten käyttökate palkkasumman sijasta. Jos kokonaiskertymä koko maassa pidettäisiin entisellään, niin myös tässä järjestelyssä maksajaksi joutuisi ennen kaikkea paperiteollisuus, joka häviäisi noin 250 miljoonaa markkaa, ja myös kemian teollisuus, jonka kustannukset kasvaisivat noin 280 miljoonaa markkaa. Sen sijaan esimerkiksi konepajateollisuus hyötyisi yli 200, kauppa noin 170 ja rakennustoiminta yli 300 miljoonaa markkaa. On tietenkin selvää, että tällaisesta muutoksesta hyötyisivät nimenomaan työllistävät alat.

Kun yksi päivän aiheita on se, pitäisikö vientiteollisuudelle säätää vientivero, ja kun toisaalta tiedämme, että se voitaisiin maailmalla tulkita hyökkääväksi valuuttapolitiikaksi eli valuutta-

kurssin pitämiseksi keinoitekoisen alhaalla, niin minusta on käsittämätöntä, ettei hallitus ole ottanut vakavasti sosiaaliturvamaksujärjestelmän muutosta ja ympäristöverouudistusta keinoina, joiden vaikutukset olisivat saman suuntaiset kuin vientiveron, mutta joita ei voitaisi maailmalla tulkita vastaavaksi hyökkääväksi valuuttapolitiikaksi ja näin ollen vastatoimien aiheeksi. Minua ihmetyttää myös se, mikseivät ne teollisuuden alat ja ne elinkeinoalojen liitot, jotka tällaisista uudistuksista hyötyisivät, aja asiassa omaa etuaan ja vaadi verotuksen rakenneuudistuksen kautta tapahtuvaa kustannusrakenteen muutosta, joka hyödyttäisi työllistäviä aloja.

Lopuksi vielä muutama sana pankkituesta. Hallitus puhuu hyvin mielellään sosiaaliturvan passivoivasta vaikutuksesta, mutta hallituspuolueiden taholta en ole kuullut huolta siitä, mitä pankkitukijärjestelmä aiheuttaa. Kaivoin esiin myös tilastoja siitä, paljonko on talletuskanta ollut korkeakorkoisilla tileillä tässä maassa. Maaliskuussa sellaisilla tileillä, joiden korko on yli 10 prosenttia, talletuskanta on ollut vähän yli 70 miljardia markkaa ja elokuisten Suomen Pankin tilastojen mukaan tämä talletuskanta on nousussa. Myös korot näyttävät olevan nousemaan päin. Mielestäni tässä on sellainen tukiautomaatti, joka on todella tuhoisa vaikutuksiltaan Suomen elinkeinoelämälle ja työllisyydelle, koska talletusten rajoittamaton suoja tukee sitä, että huonoimmassa jamassa olevat pankit voivat maksaa älyttömiä korkoja talletuksista, mikä tietenkin nostaa lainakorkoja ja sitä kautta kaa-taa yrityksiä. Olisi aivan välttämätöntä siirtyä sellaiseen järjestelmään, jossa talletusten suoja koskisi ainoastaan kohtuukorkoisia talletuksia. Rajana voisi olla esimerkiksi 9 prosenttia. Sitä korkeakorkoisemmat talletukset tulisi katsoa riskitalletuksiksi.

Esimerkiksi talousneuvostolle viime viikolla esitellyissä papereissa, joissa esitellään hyvinkin dramaattisia säästöjä, ei ole lainkaan puututtu siihen, mitä pankkituki tässä muodossa ensi vuonna jatkuessaan mahdollisesti aiheuttaa, kuinka monen kymmenen miljardin potti se tulee olemaan ensi vuonna ja mahdollisesti sen jälkeen. Tämän näkökulman puuttuminen säästöpapereista mielestäni vie pohjan pois koko tarkastelulta.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Ahon hallituksen epäkypsyys, ymmärtämättömyys ja hitaus tulevat tälle maalle hyvin kalliiksi. Ennen

viime eduskuntavaaleja keskustan puheenjohtaja Esko Aho totesi vaalilehdessä Vihreä Kalajoki näin: "Jotta Suomen talous pääsisi nopeasti jaloilleen, tarvitaan kriisiohjelma, toimintakykyinen hallitus ja laaja kansallinen yhteisymmärrys ohjelman läpiviemiseksi." Kaikissa näissä tavoitteissa nykyinen hallitus on epäonnistunut: Maalla ei ole kriisiohjelmaa, maalla ei ole toimintakykyistä hallitusta, eikä maassa ole laajaa kansallista yhteisymmärrystä ohjelman läpiviemiseksi.

Kun tätä hyvin tärkeää työllisyyskeskustelua eduskunnassa on seurannut, kysyisin myös, onko tällä maalla pääministeriä. Ainakaan hän ei ole käynyt täällä keskustelun aikana seuraamassa edes tätä keskustelua, kuuntelemassa kansanedustajien mielipiteitä, eikä hänellä ole ollut tässä asiassa yhtään mitään sanottavaa, vaikka Suomessa tällä hetkellä on yli puoli miljoonaa työtöntä, kun otetaan huomioon työttömyyseläkeläiset ja ne työkyvyttömyystai varhaiseläkkeelle jäävät, joiden kohdalla myös työttömyys eräänä seikkana otetaan huomioon.

Aikaisemmin jo viittasinkin siihen, että tästä hyvin vaikeasta tilanteesta huolimatta myös työministeriön kiireet ovat olleet suhteellisen hitaita. Tämän vuoden alkupuolella on valmistunut muistioita. Mutta esimerkiksi nuorisotyöttömyyden osalta vasta viime kuussa ministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä olisi nimenomaan tämän asian hoitaminen.

Ahon hallitus ei ole halunnut poistaa työttömyyttä tästä maasta, vaan korkea työttömyys on yksi hallituksen kulmakivi ihan samalla tavoin kuin korkea korko. Valitettavaa nimittäin on se, että tästä suuresta työttömyydestä ja korkeista koroista aina joku hyötyy, ja nähtävästi hallituksessa näiden kannattajat ovat edelleenkin enemmistönä.

Ahon hallituksen tunnuslause on: Mitään ei tehdä ellei ole ihan pakko. Valitettavaa on, että tämä tunnuslause on erittäin hyvin levinnyt suomalaisen yritysmaailmaan pankkeja myöten. Mitään ei tehdä, ellei ole pakko. Täällä aikaisemminkin olen osittain kärjistyneesti mutta tahallani viitannut näissä toimenpiteissä venäläiseen malliin, jossa suositaan sitä, että ei tarvitse tehdä mitään. Hallitus makuuttaa ihmisiä työtöminä parillakymmenellä miljardilla markalla kotona, kun voitaisiin tarjota työtä tai edes koulutusta, mutta tämän tyyppisiä esityksiä hallitukselta ja työministeriöltäkin on turhaan odotettu.

Aikaisemminkin totesin jo sen, että yksi työn maksaa keskimäärin 250 markkaa päivä. Ei ole tarkoitukseen se, että jos tämä koulutus- tai työllistämismenottein ohjattaisiin yrityksille keskimääräisesti, työnantaja ei tämän lisäksi osallistuisi palkkakustannuksiin. Mutta parempi olisi kuitenkin se, että näitä ihmisiä työllistettäisiin, kuin se, että he passivoituvat kuukausi kuukaudelta ja tällä hetkellä kohta vuosi vuodelta. Tähän voitaisiin sitoa 3—6 kuukauden yrityskohtainen työvoimakoulutus, oppisopimuskoulutus, ja nimenomaan näissä kysymyksissä antaa paikallisille työvoimatoimistoille enemmän päätösvaltaa kuin tällä hetkellä.

Herra puhemies! Ihan lopuksi toteaisin, että myös työministeriön omassa organisaatiossa työvoimatoimistojen henkilöstörakenteessa pitäisi ottaa huomioon länsieurooppalainen taso ja se, missä me olemme. Se on aivan toisenlainen tilanne kuin silloin, kun työministeriön organisaatiota perustettiin. Nyt ollaan tekemässä työvoimahallinnon ja työsuojeluhallinnon osalta jotain, mutta valitettavasti se on negatiivista siinä mielessä, että nyt näitä väkisin yritetään yhdistää, väkisin lopettaa työsuojeluhallitus. On saatu puolentoista vuoden ajaksi erittäin hankala tilanne koko organisaatioon. Se päinvastoin on lamaautettu pahemmin kuin koskaan olemassaolonsa aikana. Tässä mielessä työministeriö ei näissä kysymyksissä ole onnistunut.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Keskustelun melko lailla tarkkaan läpi seurattuani haluan ensinnäkin todeta, että keskustelu on ollut varsin myönteisellä tavalla tämän asian vakavuuden ja kauaskantoisuuden kartoittava ja antaa uskoakseni entistä vahvemman arvion, entistä selkeämmän kuvan ja perustan sille, että työttömyyden hoitaminen on tämän yhteiskunnan haasteista numero yksi. Siitä eduskunta ei kohta tapahtuvassa äänestyksessä varmasti ole jaollinen.

Mutta sen sijaan hallituksen puolesta on aihetta todeta, että ed. Kalliomäen ed. Backmanin kannattamana tekemä ehdotus yhtä lailla kuin ed. U. Anttila ed. Paloheimon kannattamana tekemä ehdotus ja ed. Suhosen ed. Mäkelän kannattamana tekemä ehdotus ovat luonteeltaan sen kaltaisia, että ne on ilman muuta tulkittava epäluottamuslause-ehdotuksiksi hallitukselle. Sen vuoksi nämä asiat myös hallituksen puolelta äänestetään luottamuslausekysymyksiinä.

Ed. Kalliomäki: Puhemies! Ihan lopuksi haluan kiinnittää edustajien huomiota siihen, että ministeri Kanerva on kyllä ollut täällä aktiivisti paikalla ja vastannut kansanedustajien kysymyksiin. Pääministeri Aho, jonka pitäisi kantaa keskeinen vastuu hallituksensa politiikan seurauksista, ei ole käyttänyt yhtään ainutta puheenvuoroa työttömyyttä koskevassa väläkysymyksessä, jossa häneltä nimenomaan odotimme vastauksia ja asiallista esiintymistä. Näin ei ole tapahtunut. Haluan tämän vain tuoda edustajien tietoon, jos se joltakin jäi huomaamatta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestyksen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: "Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty kolme ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat.

Ed. Kalliomäki ed. Backmanin kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen ja toteaa, että hallitus on toistuvasti laiminlyönyt työllisyyden hoidon, että hallitus ei ole esittänyt toimenpiteitä, joilla oleellisesti lievennettäisiin työttömyyttä, erityisesti nuorisotyöttömyyttä, ja että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

Ed. U. Anttila ed. Paloheimon kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Hallitus on laiminlyönyt työllisyyden parantamisen kansallisten voimavarojen avulla; hallitus on kieltäytynyt edes harkitsemasta sellaista verotuksen rakenteen uudistamista, joka tukisi työllistämistä; hallitus ei ole huolehtinut suomalaisen työn markkinoinnista ja tuotekehittelystä; hallitus ei ole toiminut yrittäjyyden kannustamiseksi; energiapolitiikkaa ei ole suunnattu maamme uusiutuviin luonnonvaroihin pohjautuvaksi; hallitus ei ole osannut edes harkita kierrätykseen perustuvia monipuolisia työllistämistoimia; hallitus tarjoaa koulutusta työttömyyden torjumiseksi vasta, kun lukuvuosi on jo alkanut; hallitus ei halua huolehtia maan tasapuolisesta kehittämisestä parantamalla rataverkostoa; hallitus ei ole pyrkinyt lieventämään määrätietoisesti asuntotuotannon lamaa tukemalla vuokra-asuntotuotantoa ja asuntojen perusparantamista; hallitus on painottanut ulkomaankaupassa vain läntistä

vientiä, jolloin Suomen loputkin asemat idänkaupassa menetetään, joten hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Suhonen ed. Mäkelän kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta toteaa, että hallitus ei ole pystynyt esittämään sellaisia talouspoliittisia ratkaisuja, joilla kotimainen kysyntä saataisiin kasvamaan, suurtyöttömyys alenemaan, budjettivaje supistumaan, ulkomaanvelan lisääntyminen pysähtymään sekä kansalaisten perusturvan taso pystytään säilyttämään, sekä toteaa, että tästä syystä hallitus ei enää nauti eduskunnan luottamusta, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. U. Anttilan ehdotuksesta ed. Suhosen ehdotusta vastaan, sen jälkeen voitaneesta ed. Kalliomäen ehdotusta vastaan ja lopuksi voitaneesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Suhosen ja ed. U. Anttilan ehdotusten välillä.

Ed. Suhosen ehdotus "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 75 ei-ääntä, 17 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Suhosen ehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. O. Ojala: Herra puhemies! Äänestin "ei", mutta jostain syystä äänestysnappi ei toimi.

Toinen varapuhemies: Ed. O. Ojalan ilmoitus merkitään pöytäkirjaan.

2) Äänestys ed. Kalliomäen ja ed. Suhosen ehdotusten välillä.

Ed. Kalliomäen ehdotus "jaa", ed. Suhosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 153 jaa- ja 8 ei-ääntä, 26 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kalliomäen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Kalliomäen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Kalliomäen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Painoin nappia lopullisessa äänestyksessä, mutta ilmeisesti se ei rekisteröitynyt tai painoin liian vähän aikaa. Tarkoitukseni oli puoltaa hallitusta ja äänestää "jaa".

Toinen varapuhemies: Ed. Louvon ilmoitus merkitään pöytäkirjaan.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kihlakunnanoikeuden lautakunnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 100
Lakivaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

2) Ehdotus laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 119
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Backman: Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä tullaan itse asiassa nostamaan kotimaista korkotasoa, koska tämän seurauksena kahden vuoden määräaikaistileiltä siirtyy talletuksia kolmen vuoden määräaikaistileille, kun näillä on 1 prosentin suurempi korko. Tämä siis nostaa korkotasoa.

Kun keskeinen ongelma maassamme on tällä hetkellä kuitenkin korkea korkotaso, siihen tulisi päättäväisesti puuttua. Kun tämä esitys ei sitä tee, eduskuntaan olisi pikaisesti tuotava esitys lähdeverollisiin korkeakorkoisiin tileihin puuttumiseksi. Se voitaisiin tehdä verotuksellisin keinoin aivan samalla tavalla kuin tämän lakiesityksen osalta. Tässä vapautetaan kokonaan verosta tietyn tyyppiset tilit. Lähdeverollisten tilien osalta voitaisiin tehdä vastaavanlaista veroporrastusta ja tällä tavalla toisaalta kerätä valtiolle mahdollisesti suurempaa verotuottoa ja toisaalta tällä tavoin ohjata talletuksia matalakorkoisemmille tileille.

Tämän vuoksi ehdotankin, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin korkotason alentamiseksi ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen, jolla nostetaan porrastetusti korkeakorkoisten lähdeverollisten talletusten lähdeveroprosenttia."

Toivon, että erityisesti Suomen keskustan

ryhmästä kansanedustajat yhtyvät tähän pontteen, koska tämä on täsmälleen saman suuntainen kuin se, mitä heidän ministerinsä ovat hallituksessa pyrkineet viemään eteenpäin ja heidän kansanedustajansa eduskunnassa useaan otteeseen käyttämissään puheenvuoroissa niin valio-kuntatyöskentelyssä kuin täällä suuressa salissa esittäneet. Tässä voimme jälleen osoittaa, että eduskunnalla on jokin selvä tahto puuttua tällä hetkellä yhteen keskeiseen ongelmaamme eliikkä korkeaan korkotasoon.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puemies! Eduskunta voi nyt erinomaisella tavalla viisata ja viisastuttaa hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin korkotason alentamiseksi. Kun eduskunta tahtoo korkotasoa alas, me sanomme sen suoraan hyväksymällä ed. Backmanin perustelulausuman.

Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 108

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi tullitariffilain liitteenä olevan teollisuustulliluettelon muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 90

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan

mietintö n:o 34. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta teollisuustulliluettelo, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 102

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 55, 85 ja 87 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 104

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 47 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi vaatteiden tullittomasta maa-

hantuonnista eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 117

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 ja 4 §, voimaantulosäännös, johdolauser ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 92

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa perjantaita yritän todella tiivistää sano-
maani.

Meillä tuli voimaan mielenterveyslaki 1.1.1991, ja kun tätä lakia valmisteltiin ja käsiteltiin talousvaliokunnassa, niin keskustelu oli todella syvällistä ja käsittely syvällistä ja asiallista ja tämä laki edisti oleellisesti psykiatrista sairaanhoitoa ja lisäsi psykiatristen potilaiden oikeusturvaa.

Mielenterveyslain 8 §:ää käsiteltäessä, joka koskettaa vastentahtoisen hoitoonoton eri muotoja, heräsi voimakas keskustelu siitä, miten voidaan tässä maassa auttaa sosiaalisesti sopeutumattomia ja häiriintyneitä lapsia ja nuoria. Siinä yhteydessä kuultiin paljon asiantuntijoiden

ja todettiin, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö ei käytännössä pelaa ja nämä lapset ovat monessa suhteessa väliinputoajia.

Siinä yhteydessä tuli myös esiin, että erityisesti perheterapia ja perheiden kanssa tehtävä työ on se muoto, jolla voitaisiin parhaiten näitä lapsia auttaa. Siinä yhteydessä sitten ponnahti ohi hallituksen esityksen lähinnä valiokunnan kokoomuksen ja keskustan jäsenten toimesta esitys, että tämä asia viedään pykäliin, ja se vietiin pykäliin siten, että 8 §:n 1 momentissa kerrotaan, että vastentahtoiseen hoitoon voidaan ottaa vain psykiatrisen diagnoosin perusteella ja 2 momenttiin lisättiin, että alle 18-vuotiaita voidaan kuitenkin ottaa myös vastentahtoiseen pakkohoitoon häiriintyneisyyden ja vakavan mielenhäiriön perusteella. Tämä aiheutti sosialidemokratien vastalauseen allekirjoittaneiden edustajien Arvo Kemppaisen, Claes Anderssonin, Reijo Lindroosin, Sinikka Mönkäreen, Virpa Puiston, Arto Lapiolahden ja Jukka Roosin piirissä voimakasta vastustusta, koska tämän momentin väääämisvaiheessa ei enää kuultu asiantuntijoiden ja jälki sitten näkyä.

Talousvaliokunnan mietinnön yhteydessä äsken mainitsemani allekirjoittajat toivat julki seuraavaa: "Talousvaliokunnan enemmistön esittämän mielenterveyslain muutoksen suurin ongelma on lapsen oikeusturvan laiminlyöminen. Talousvaliokunnan päättämässä muodossa 8 §:n 2 mom. ei noudata lapsen oikeuksien sopimuksen 37 artiklaa. Suomi on jo hyväksynyt YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja sen ratifiointi on tulossa eduskuntaan lähiaikoina. Sopimuksen 37 artiklan kohdan c mukaan sopimusvaltiot takaavat, että 'c) Jokaista vapautensa menettänyttä lasta on kohdeltava inhimillisesti ja hänen synnynnäistä ihmisarvoaan kunnioittaen ja huomioiden hänen iästään johtuvat tarpeet. Erityisesti on huomioitava, että jokainen vapautensa menettänyt lapsi on pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Jokaisella lapsella on oikeus pitää yhteyttä perheeseensä kirjeiden ja vierailujen muodossa, paitsi erityisissä olosuhteissa."

Tästä käytiin lokakuussa 90 eduskunnassa erittäin laaja keskustelu, jossa mm. silloinen sosiaali- ja terveysministeri Miettinen, edustajat Dromberg ja Laurila jne. vakuuttivat, että Suomi on vapaa tekemään lainsäädäntöään eikä meidän pidä ottaa huomioon YK:n lasten oikeuksien sopimusta. Tänään olemme tässä tilanteessa, että tätä lakia näin nopeasti korjataan

perusteluna se, että se on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen vastainen.

Tässä vaiheessa olisi ollut paikallaan poistaa koko 2 momentti ja korjata myös tämä hädässä talousvaliokunnan tekemän muutoksen aiheuttama virhe, jossa oli sellainenkin ristiriita, että siinä mainitaan, että näitä alaikäisiä on hoidettava erillään aikuisista mutta se kohdistettiin vain toiseen momenttiin eli niihin, jotka otetaan ilman psykiatrista diagnoosia sisään. Sen sijaan ne, jotka tulivat 1 momentin mukaan, eli alaikäiset psyykkisesti sairaat saivat sen lakiesityksen puolesta olla aikuisten osastolla ja missä parhaaksi katsotaan.

Siltä osin lakiesitys on hyvä, että se korjaa tämän. Nyt se kohdistuu sekä 1 että 2 momenttiin, mutta asiantuntijalausuntojen mukaan kävi nytkin ilmi, että tämän tyyppistä erilliskohtelua alaikäisille ei olisi tarvittu, mitä 2 momentissa on. Emme kuitenkaan ole nyt esittäneet vastalauseita, koska totesimme, että tässä kokonaisuuden kannalta niin monet sosiaali- ja terveydenhuollon etuuksien hoitamista koskevat kysymykset tulevat aina hallituspuolueiden edustajien turvin vietyä eteenpäin eli me olisimme sen hävinneet.

Tässä on yksi erittäin paha asia vielä. Nyt on on otettu esiin lapsen oikeuksien sopimuksesta se kohta, että lapsia on hoidettava erillään aikuisista, mikäli muu menettely se ei ole lapsen edun mukaista. Varmasti joissakin psykiatrisissa hoitotapauksissa saattaa olla 17-vuotiaan kohdalla ehkä viisaampaa hoitaa häntä aikuisten osastolla kuin murrosikäisten häiriintyneiden kanssa yhdessä, ja silloin on ihan paikallaan, että tässä on tämä "edun mukaista". Pelkään kuitenkin nyt, miten tätä etua ryhdytään arvioimaan. Arvioijana voi olla lääkäri, sosiaaliohjeantaja, lastensuojelun työntekijä ja pahimmillaan kunnan kamreeri. Pelkään siksi, että meillä ei ole kyetty näitä lasten psykiatrisia hoitopaikkoja järjestämään tähän maahan, joita silloin mielenterveyslain voimaan tullessa luvattiin. Pidettiin selvänä, että totta kai nämä järjestetään. Nyt on nähty, että käytäntö ja laki ovat ristiriitaisia, ja nyt vedotaan tähän, että ellei lapsen edun mukaan ole parempi muualla. Toivon todella sydämestäni, että lapsen etu on se todellinen primääritu eikä raha ole se, mikä ratkaisee lapsen edun.

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä päädyttiämme yksimieliseen mietintöön ratkaisevaa oli valiokunnan ponsi, joka kuuluu: "Valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa lain vaikutuksia alaikäisen hoitoon määräämiseen, hoitoon

määräämisen perusteita sekä järjestelyn tarkoituksenmukaisuutta mielenterveyden hoidon ja alaikäisten hoitotulosten kannalta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi."

Toivon, että tätä lakia noudatetaan oikein, sovelletaan oikein. Epäilen kuitenkin vahvasti, että lain 8 §:n 2 momenttiin joudumme vielä palaamaan.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Ed. Puiston tasapainoinen ja hyvin yksityiskohtiinkin menevä puheenvuoro ei sinänsä tarvitsisi puheenvuoroa muilta osin, mutta haluan vain muistuttaa siitä, että kun edellisen kerran tätä lainsäädäntöä tehtiin, silloin oli myös saatavissa toisenlaista tietoa ja eduskunnan enemmistö olisi voinut myös uskoa silloisia valtioneuvoston jäseniä, nimenomaan oikeusministeriön edustajia, jotka kertoivat, että tällainen ongelmatilanne on.

Tästä voi nyt oppia tulevaisuutta silmälläpitäen ja pyrkiä mahdollisimman objektiivisesti katsomaan myös niitä velvoitteita, joita kansainvälisistä sopimuksista Suomelle tulee. Toivon kuitenkin, ettemme mene toiseen äärimmäisyyteen, joka on ollut näkyvissä EY-lainsäädäntöä, lähinnä Eta-sopimusta, tehtäessä eli pelkoon sen suhteen, ettei mitään kansallista päätöksentekoa voi tehdä. Tässä suhteessa minun mielestäni ed. Puiston puheenvuoro oli erinomaisen tasapainoinen ja hyvä juuri tuoden esille sen, että niissä puitteissa, mitä päätöksenteko on, harkintaa on käytettävä mutta kunnioitettava samalla myös tehtyjä velvoitteita.

Ed. Härmäläinen: Arvoisa puhemies! Edustajien Puiston ja Halosen puheenvuorot olivat todella valaiseva ja oikeastaan surullinen kertomus siitä, miten vastoin parempaa tietoa voidaan tehdä huonoa lainsäädäntöä, ja pelkään pahoin, että taustalla silloinkin olivat juuri sen kaltaiset ns. taloudelliset syyt, joihin ed. Puisto myös viittasi. Hänen laillaan oikeastaan pitää vain toivoa, että kansallinen omatunto ja ihmisten kyky eläytyä heikoimpien ihmisten asemaan säilyisi näinä ankeina aikoina niin, että me kykenisimme ottamaan huomioon voimavaroja jaettaessa nimenomaan nämä kaikkein vaikeimmissa asemassa olevat pienet ihmisryhmät, joiden ääni ei tule kuuluville, ettei tämä ankeus ja säästö ja leikkaus johtaisi siihen, että entistä kovakouraisemmin juuri tämän tyyppisissä tapauksissa näitä ns. leikkauksia ja säästöjä kohdennetaan.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Vielä ed. Puiston puheenvuoron ja siihen liittyneiden puheenvuorojen johdosta toteaisin sen, että kyllä valiokunnassa todella herätti huolestusta myös se, että kunnalliset keskusjärjestöt eivät olleet ollenkaan ihastuneita tähän hallituksen esitykseen, vaan nimenomaan vastustivat hyvin jyrkästi sen toteuttamista. Mielestäni se ennakoiti sitä tilannetta, että varmasti kunnat, jotka ovat todella suurissa taloudellisissa vaikeuksissa siitä johtuen, että hallitus supistaa koko ajan valtion-osuuksia ja antaa kunnille velvoitteita lisääkin ohi aikaisempien järjestelyasiakirjojen, tulevat tekemään kaikkensa myös löytääkseen tästä uudesta laista porsaanreikiä.

Mitä tulee aikaisempaan mielenterveyslain uudistamiseen, jolloin siihen tuli tämä kiistanalainen uusi pykälä, itsekin olin hyvin varauksellinen pitkään valiokunnassa siinä suhteessa, olisiko puheena oleva asia tullut kokonaan poistaa eli se, että myös muut kuin mielisairaant nuoret voidaan vastentahtoiseen hoitoon toimittaa. Tässä suhteessa luotan vahvasti asian-tuntijoihin, koska kuitenkin kyseinen pykälä nykyisessä muodossaan mahdollistaa mm. eräiden katulapsien ja muiden hoidon aloittamisen. Kun kävi ilmi, että he myös hyvin usein vapaaehtoisesti ovat valmiita jatkamaan, niin sen tiedon mukaan, joka meillä oli, kyseisestä lisäyksestä kuitenkin on enemmän hyöttyä ollut ja ainakaan suoranaisia haittavaikutuksia tai kanteluita tai vastaavia ei meidän tietoomme ole tullut.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Tšekin ja Slovakian liittotasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen tasavallan ja Tšekin ja Slovakian liittotasavallan välillä tehdyn maataloustuotteiden kauppaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 88
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutuksesta ja rintamara-hasta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 127
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi etuostolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 121
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 162 Liettuan kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

13) Hallituksen esitys n:o 163 Liettuan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

14) Hallituksen esitys n:o 164 Romanian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojelua koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

liikennevaliokuntaan:

15) Hallituksen esitys n:o 171 laiksi yleisistä teistä annetun lain 96 §:n muuttamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

16) Hallituksen esitys n:o 172 lääkelaitosta koskevaksi lainsäädännöksi

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon

17) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 (HE 45)

18) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 46)

19) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 47)

20) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 89)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.15.

Täysistunto lopetetaan kello 18.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

